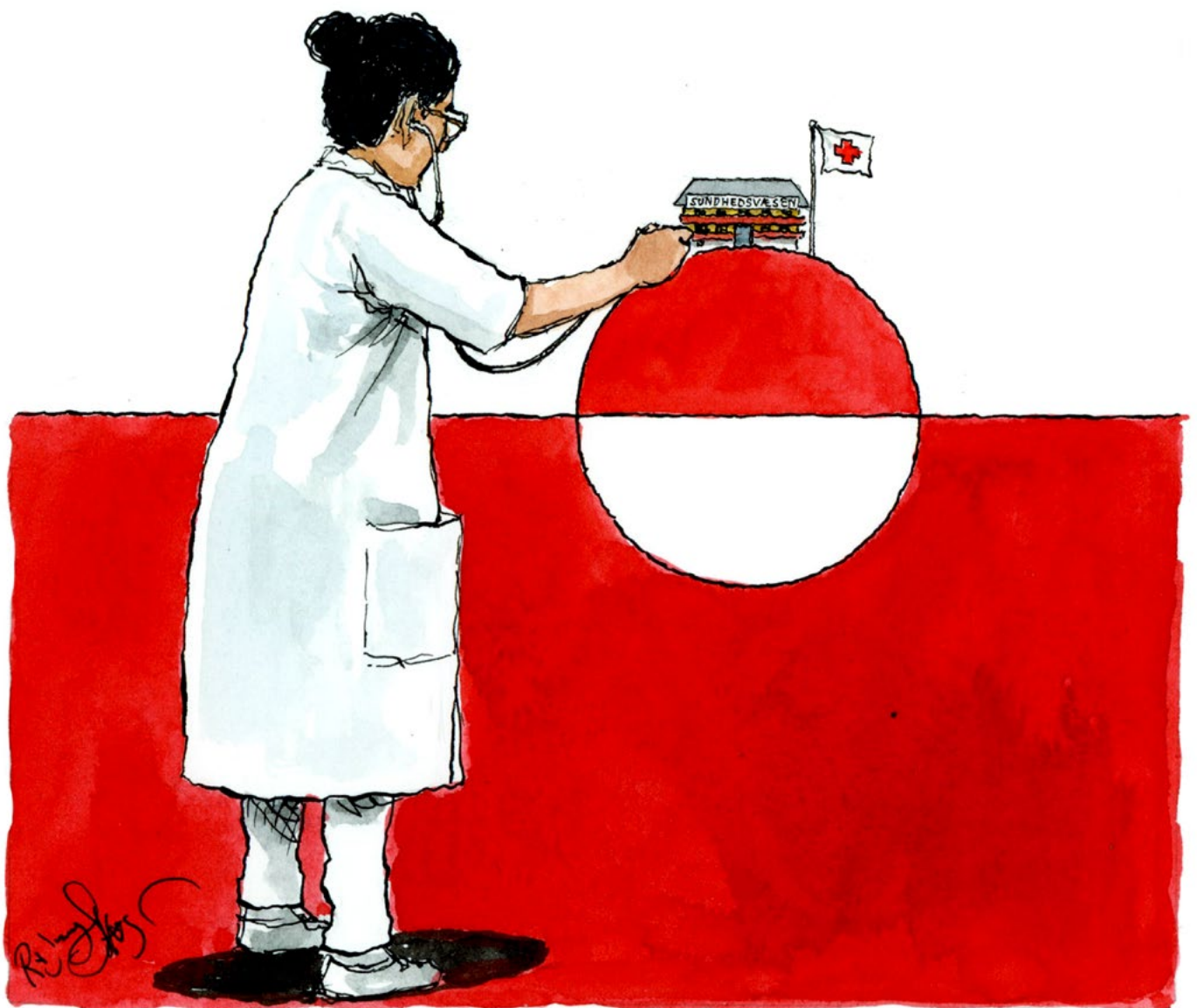

Peqqissutsimut Siunnersoqatigiit

Ukiumoortumik nalunaarusiaat 2025

**Peqqissutsimut Siunnersoqatigiit
ukiumoortumik nalunaarusiaat 2025**

Oktobari 2025

Peqqissutsimut siunnersoqatigiinnut siulittaasoqarfik:
Kjeld Møller Pedersen (siulittaasoq),
Henning Bundgaard,
Inuuti Fleischer,
Ingelise Olesen,
Ulla M. Wewer.

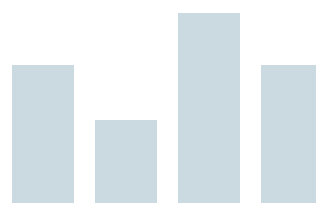
Saqqaanik ilusilersuisoq: Rasmus Sand Høyer

Naqiterisoq: N Offset

Ilusilersuisoq: Ivalu Risager

Imarisaanut takussutissiaq

Innersuutit naalisaanerlu	4
Recommendations and summary	7
Siulequt aamma aallaqqaasiut	9
Peqqinnissaqarfimmi ineriartorneq qanoq ippa?	12
Innuttaasut peqqinnissaqarfik pillugu nalilersuinerat	12
Naammagittaalliorneq taarsiivigineqarnerlu	14
Sulisut nalilersuinerat	15
Suliffimmik nalilersuineq	15
Ineriartormik nakkutilliineq	16
Eqimattakkaarluni apersuinerup inernerit	17
Ataasiakkaat apersornerisa inernerit	18
Politikerit	20
Aningaasaqarneq	20
Aningaasaqarnerup missingersuutillu aalajaatsumik aqunneqarnissaat	23
Pinaveersaartitsineq	25
2023-mi killiffik siuariarfillu - Peqqissutsimut tunngatillugu isumaqatigiissut	26
Peqqinnissaqarfimmi sulisussarsiortarneq sulisorisanillu attassineq	29
Sulisunut tunngatillugu aningaasaqarniarneq unammillernartuuvoq	29
Sulisut nunanit allaneersut	32
Nakorsat immikkut ilisimasallit ilinniagaqarnerannik allannguneq:	
Taassuma ilaata Kalaallit Nunaannut inissinneqarnera	33
Peqqissaasut ingerlariaqqiffiusumik ilinniarnerat	34
Paarlaraqatigiinnissamik aqqqissuussilluni atorfeqartitsineq	35
Sulisussarsiortarneq sulisorisanillu sulisorinniinnarneq: DIN Universitetshospitalit	36
Qanoq annertutigisumik Kalaallit Nunaanni immikkut katsorsaasoqarsinnaava?	37
Innuttaasut amerlassusaat immikkullu ittumik katsorsaaneq	37
Assersuut: våd AMD-mik angerlaassineq	39
Kræftertunut ikiorsiissutit	40
Digitalikkut ineriartornissamut periarfissat:	
EPJ aamma qarasaasiakkut nakorsiartitsisarneq	42
Elektroniskikkut napparsimasunut nalunaarsuiffik, EPJ	42
Killiffik	43
Qarasaasiakkut nakorsiartitsisarneq	44

Innersuutit naalisaanerlu

1. Innuttaasut peqqinnissaqarfimmi misigisartagaat pillugit apersuilluni immersugassatigut misissuinikkut siunnerfigineqartuni toqqarneqartunik pitsaassuseqartunik ikitsunik apersuineramik ilallugu. (p. 12 ff.)
2. Peqqinnissaqarfiup aningaasaqarnera piffissami ungasinnerusumut naammannersoq aamma missingersuutitik aqutsineq, piginnaasaqassuttip atorluarnissaa pingaarnersuinerlu pitsanngorsarneqarsinnaanersut arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik misissorneqartariaqarput. (p. 20 ff.)
3. Peqqinnissaqarfimmi sulisunut paarlaaqatigiittarnermi aqqissuussinerit amerlanerusut danskit immikkoortortaqarfii suleqatigalugit misilerarneqartariaqarput, soorlu tamanna Peqqinnissaq pillugu Siunnersuisoqatigiit ukiumoortumik nalunaarusiaanni allaaserineqartoq. (p. 35)
4. Qinguartaasarnert, MR-imut, CT-mut aamma ultralyd-imut tunngatillugu ineriartortitsinissamut aningaasaliinissamullu pilersaarummik suliaqarnermi danskit napparsimmavissualu peqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqaasiorneq (p. 44)
5. Napparsimasut nappaatinik sakkortuunik nappaateqartunut taakkununga, immikkut ilisimasalinnik DIN-meersunik aamma danskit nunatsinni pissutsinik immikkut ilisimasalinnik onlinekkut (MDT-mik ataatsimiitsitsisarnernik) pilersitsisoqarnissaa imaluunniit ineriartortitsisoqarnissaa innersuussutigineqarpoq.
6. Nakorsat immikkut ilinniagallit nunatsinni inissinneqarnissaat pillugu Peqqinnissamut Aqutsisoqarfik ingerlaavartumik oqaloqatigiinneq. (p. 33)
7. Danmarkimi peqqissaasut immikkut ilisimasalittut ilinniarneq pillugu Danmarkimi nunat immikkoortortai oqaloqatigiinneq (p. 34)
8. HR-imik sullissineq pitsanngorsarneqartariaqarpoq, pingaartumik piffissaq eqqorlugu isumaqatigiissuteqartarnikkut aammalu akissarsiat pillugit kukkunerit sukkannerusumik aqqinnissaat. (p. 29 ff. aamma p. 52)
9. Nakorsartitsilluni piginnaasanik aamma napparsimasut pillugit qarasaasiakkut nalunaarsuisarfimmi suliniummik sukkannerusumik pilersinniarnissaanut peqataanerujussuaq. (p. 42 ff.)
10. Puisa-qarasaasiakkut iluarsiiisutit aammalu innuttaasut oqaloqatiginissaanut atortussanngortinniapallattariaqarput. (p. 44 ff.)

Peqqinnissaqarfik isummat pingasut aallaavigalugit isiginiarneqarsinnaavoq: Innuttaasut, sulisut kiisalu politikkerit taakkua ataatsimoorlutik peqqinnissaqarfiup inissisimaffia pillugu assilianngorlugu ilusilersueqataasarput.

Innuttaasut peqqinnissaqarfik pillugu oqaasii isumaalu paasissutissanik naammassinikuunngitsunik atornerisigut paasitinneqassapput, taakkuuppulli pitsanngorsarneqarsinnaasut. Nersua-larisogarlu isornartorsiuisoqassaaq.

Peqqinnissaqarfik ingerlalluassappat suliffeqarfimmi nuannersunik misigisaqarneq tunngavilleeqataassaaq. Peqqinnissaqarfimmi sulisut peqqinnissaqarfik suliffittut piffissami inissisimannara malillugu APV- suliffimmik naliliiffiginninneq (arbejdsplads-vurdering) – 2025-meersumi, naammaginartuusoq misissuineri takuneqarsinnaavoq, tassani sulisut, napparsimasut peqa-

tigiiffii aammalu allaffissornermi sulisut 18-it apersorneqarsimapput. Peqqinnissaqarfiup iluani nukittuffiit sanngiiffiilu aamma napparsimasut katsorsarneqarnerat sullinneqarnerilu pillugit ukiut 1-2 ingerlanerini misigineqartut pillugit pitsanngoriarsimanersut, ajornerulersimanersut allanngorsimannginnersulluunniit aperineqarput. Ukiuni 1-2-ni kingullerni inissisimaffik allanngorsimannginnersoq ajorseriarsimanersorluunniit pineqarput, massakkuugallartuq ilaati-gut qarasaasiakkut nakorsiartitsisarnikkut aaqqiissutinik atuisut amerliartornerat ajunnequtigivaa. Peqqinnissaqarfiup nukittoqqutaasa ilaat tassaavoq immikkoortortanik aaqqissuussi-nermi nalinginnaasumik sulineq aamma napparsimmaveqarfik ataatsimut isigalugu sanngiinner-paaffia tassaavoq ataavartumik sulisussaaleqineq. Amerlanerit eqqaavaat oqaluttuat nuanner-sut takussaanerulertariaqartut, pisuni ataasiakkaani Facebookkimi isornartorsiuisoqaannarani – amerlanertigut oqaatsit toqqaannartut atorineqartarput.

Politikerit peqqinnissaqarfiup piingaarnertut tunngaviinut akisussaasuupput. Aningaasaqar-neq Peqqissutsimut siunnersooqatigiinnit isiginiarneqarpoq, aamma Peqqinnissaq pillugu Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaa malitseqartinniarlugu 2023-mi Peqqissutsimut tunngatillugu isumaqatigiisummik nutaaliaasumik atuutilersitsineq qanoq ingerlanersoq Peq-qissutsimut siunnersooqatigiinnit isiginiarneqarpoq. Peqqissutsimut tunngatillugu isumaqati-giissutip suliniutai 46-sut amerlanerpaartai ingerlanneqareerput, tassanilu peqqinnissaqarfiup pitsanngoriarnissaanik anguniarneqarluni. Peqqinnissaqarfik taama tatineqartillugu ukiuni 1-3 suliniutit 26-t akornanni 18-it aamma ukiuni 5 sammiliviiiffimmi suliniutit 14-it akornanni 6 naammassineqanngikkunik aallartinneqarsimapput.

Aningaasaqarneq malunnartumik missingersuutinik qaangiinernik tatisimaneqarpoq. Ukiut ta-maasa aningaasaliissutinik nuussisoqartarpoq, taakkulu naammaneq ajorlutik. Kingullermillu danskit naalagaaffiat immikkut ittumik 140 mio. kr-nik tunisisimallutik, taakkulu kalaallit nap-parsimasut Danmarkimut katsorsartikkiartortussanut ukiuni sisamanut avinneqarsimallutik. Nakorsaatinut, taartaasartut suliaritittunullu amerliartortunut aningaasartuutit qaffakkiar-tortut eqqarsaatigalugit aningaasaqarnikkut ilungersunartorsiortoqarpoq. Missingersuutinik aqutsinerup pitsanngorsarneqarnissaa kiisalu aningaasaliissutit naammannersut misissorne-qartariaqarput. Peqqinnissaqarfik tassaavoq Nunatta karsianut ingerlatsinermut aningaasar-tuuteqarnerpaaq, pingaarnersiuneq eqqarsaatigalugu pisortani ingerlatsivinnut allanut unam-millertarpoq.

Pinaveersaartitsinermi immikkoortumi imigassaq aalakoornartortalik pillugu politikkimut nutaamut innersuussutit pineqarput, tamannalu pillugu Peqqissutsimut Siunnersoqatigiit pitsaasumik oqariartuuteqarput.

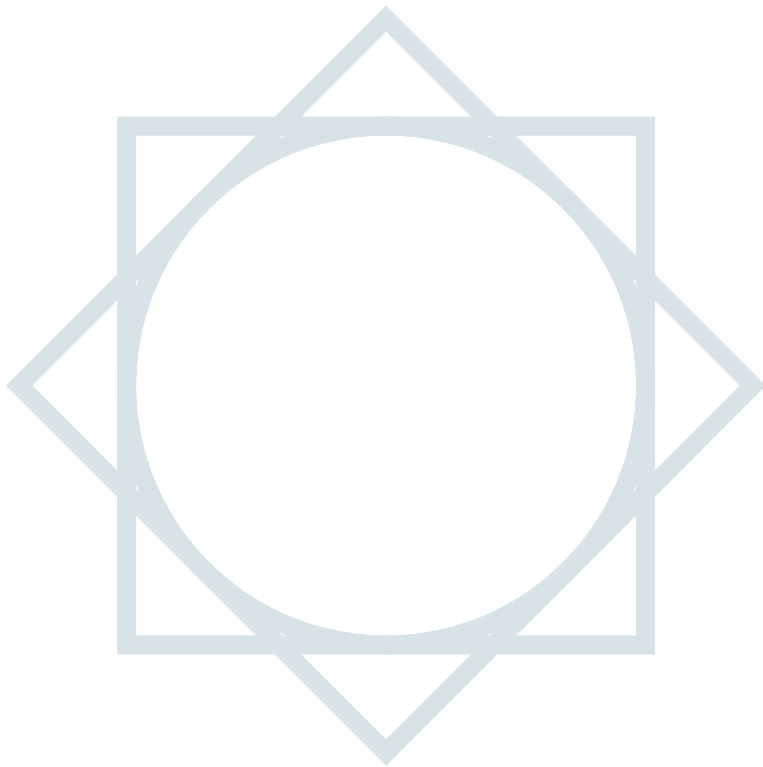
Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmi sanngiiffiunerpaat tassaapput ataavartumik sulisus-saaleqineq aammalu qaammatit 6 ingerlaneranni taartaasartunik amerlavallaanik atuineq. Ikorsiissutitut siunnersuutit assigiinngitsut eqqartorneqarnikuupput, ilaagut danskit suleqati-giinnermik immikkoortortaqarfimmit kaaviaarluni suliffissat, nunanit allanit sulisut, Dronning Ingridip Napparsimmavissua Universitetshospitalinngortillugu aamma ilinniartitaanikkut sulini-utissat. Peqqinnissaqarfimmi pitsanngorsaaniissamut sulisussarsiortarneq sulisullu sulisoriin-narnissaat pisariaqarput, ajoraluartumilli imaaliillaannaq aaqqiissutissaqanngilaq.

Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfik qanorpiaq immikkut ittumik nakorsianillu Danmarkimut suliaritittussanik aallartitsisarnerinut qanoq isumalluuteqartiginersoq, sukumiinerusumik misissoqqissaarneri nalunaarusiami ilaapput.

Kalaallit Nunaanni innuttaasut taama amerlassuseqartillugit immikkut ittumik katsorsaanissap killeqarnera pingaarnertut oqariartuutigineqarpoq, taamaammallu Danmarkimi ingerlaavartu-mik katsorsaanissaq pisariaqarpoq, katsorsaanerilli ilaasa nunatsinni ingerlanneqartalerneran-nut tunngatillugu iluatsilluartunik assersuutissaqarpoq.

Peqqinnissaqarfinni digitalinngorsaneq sulii ingerlaannassanersoq naggasiutigalugu apeqquutigineqarpoq. Suliniutit pingaarnerit marluupput: Qarasaasiakkut (elektronisk) napparsimasunik nalunaarsuisarfimmik nutaamik atuisoqalissaaq, tassani piujartitsinermik ineriartortitsinermillu ingerlatseqatigiiffik pingaarnerpaaq atorunnaalernera pissutaalluni massakkut atornerqartoq peerneqassaaq. Kalaallit pisariaqartitaannut naleqqussakkamik systemeqarnissaaq pisariaqarpoq, taamaammallu systemi Danmarkimi nunap immikkoortuini atornerqartoq aaq-qiiissutissatut pitsaanerpaanngilaq. Pilersaarutip aappaa tassaavoq ungasianiit qarasaasiakkut nakorsiartitsisarneq, taanna aallartilluareerpoq tamaviaaruttariaqarlunilu - nakorsiaq-katsorsaasoq-periarfissaaq oqarasuaatini angallattakkani app-iuvoq taannalu atornerqaleralluttuinnarluni, ass. sinerissami napparsimaviit Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsanit ikioertissinnaapput - imaluunniit Dronning Ingridip Napparsimmavissuani MR-scanneri nutaamiit assit nassuiarneqassappata Rigshospitalimi suleqatiminnik ikiortittoqarsinnaalluni.

Taassuma saniatigut Peqqissutsimut Siunnersuisoqatigiit innersuussutaat nalunaarusiami aallaqqaasiutigineqarput.

Recommendations and summary

1. A recurring, representative survey of citizens' experiences with their encounter with, and use of, the healthcare system should be established in the form of a questionnaire, supplemented by a small number of qualitative interviews. (p. 12 ff.)
2. An analysis should be made of whether the overall financing of the healthcare system in the future is robust enough, whether budget management can be improved, and prioritization options. (p. 20 ff.)
3. More trials of rotation schemes for healthcare personnel with Danish partner departments should be introduced, corresponding to the outline in the Health Council's annual report. (p. 35)
4. That, in connection with the preparation of a development and investment plan for X-ray/MRI/CT and ultrasound, a mutually binding partnership agreement be entered into with a Danish hospital. (p. 44)
5. For patients with complex disease pictures, it is recommended to establish/further develop interdisciplinary, multidisciplinary online conferences (MDT meetings) with the participation of specialists from DIH and Danish experts with special knowledge of Greenlandic conditions.
6. Ongoing dialogue with the Danish Health Authority on the placement of parts or elements of specialist medical education in Greenland. (p. 33)
7. Dialogue with the Danish regions on linking to the Danish education for nursing specialists. (p. 34)
8. An unconditional improvement of HR services – especially getting contracts in place before employment, and faster resolution of salary errors. (p. 29 ff. and p. 52)
9. Quickly create clinical ownership and significant involvement in the project on electronic patient records. (p. 42 ff.)
10. Accelerate the rollout of the Pusa telesolution and resources for the dialogue with citizens. (p. 44 ff.)

The healthcare system can be viewed from three perspectives: those of the citizens, the employees, and the politicians, which together paint a picture of the healthcare system's situation.

What citizens say and think about the healthcare system is illuminated by incomplete data, which, however, is the best available – a weakness that should be addressed. Both criticism and praise are given.

A good experience in the workplace is one of the prerequisites for a well-functioning healthcare system. The staff's assessment of the healthcare system as a workplace is based on the most recent workplace assessment (APV) from 2025, which is satisfactory, followed by 18 interviews with employees, patient associations, and administrative staff. They have been asked about their assessment of whether the healthcare system has improved, worsened, or remained unchanged in the last 1-2 years, what strengths and weaknesses the healthcare system has, and their experience of patient satisfaction with treatment and service. The situation over the last 1-2 years is predominantly perceived as unchanged or worsened, but there are glimmers of hope, including the increasing use of telemedicine solutions. One of the

strengths of the healthcare system is the unitary organization with general practice and hospitals in one organization, while the weakness is the chronic staff shortage. Several mentions the need for bringing out the many good stories, instead of criticism on Facebook stemming from individual cases – often in a very direct tone.

Politicians are responsible for the overall framework for the health service. The Health Council is looking at the economy and how implementation of the innovative 2023 Health Agreement, as a follow-up to the Health Commission's report, is going. Of the Health Agreement's 46 action points, several have already been implemented, resulting in an improved health service. In a pressured health service, it has been possible to initiate or complete 18 of the 26 1-3-year initiatives and 6 of the 14 initiatives with a 5-year perspective.

The finances are under pressure with significant budget overruns. More funds have been added each year, but they are still not enough, and most recently The Danish state has given an extraordinary 140 million DKK over four years for the treatment of Greenlandic patients in Denmark. The finances are particularly pressured by rising costs for medicine, rising temporary staff costs and increased treatment activity. It should be assessed whether budget management can be improved and whether financing is sufficient. The health service is the largest operating expense for the country's economy and competes, in terms of priorities, with the other parts of the public sector.

The prevention section deals with the recommendations for a new alcohol policy, which the Health Council has previously expressed a positive opinion on.

The Achilles' heel of Greenland's healthcare system is the chronic staff shortage and far too many temporary workers who are in the country for less than six months. Various proposals for alleviation are being discussed, including rotation positions with Danish partnership departments, foreign labor, granting Queen Ingrid's Hospital status as a university hospital, and educational initiatives. Many improvement opportunities in the healthcare system depend on recruiting and retaining employees, but unfortunately, there are no quick fixes.

The report also includes a closer analysis of how specialized the Greenlandic healthcare system can be and thus the dependence on sending patients to Denmark for treatment. The main message is that with a population base like Greenland's, there are limits to domestic specialization and therefore a persistent need for treatment in Denmark, however there are good examples of successful partial repatriation of treatments.

It concludes with the question of continued digitization of the healthcare system. There are two main projects: the introduction of a new electronic patient record system, because the existing one is to be phased out as maintenance and development from the parent company will cease. It is important to have a system tailored to Greenlandic needs, which indicates that a system used by Danish regions is unlikely to be an optimal solution. The second project is telemedicine, which is already well underway but could benefit from further intensification – both the patient-practitioner interaction, where there is now a well-functioning app for smartphones, which is increasingly used and the practitioner-practitioner option, e.g. that doctors at the coastal hospitals can get assistance from doctors at Queen Ingrid's Hospital – or from colleagues at Rigshospitalet (the National Hospital of Denmark), when an MRI image from the new MRI scanner at Queen Ingrid's Hospital needs to be interpreted.

In addition, the report begins with the recommendations of the Health Council.

Siulequt aamma aallaqqaasiut

"Nunatsinni peqqinnissaqarfik oqaluttuarisaanikkut tatineqarpoq". Peqqinnissaq pillugu Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaa maaji 2023-meersoq taamatut aallaqqaasiuteqarpoq, ajorluartumillu sulii taamaappoq. Peqqinnissaq pillugu Siunnertoqatigiit neriuutigaat nalunaarusiaminni uani siullermi aamma nalunaarusiassat allani, peqqinnissaqarfiup ullumikkut inissisimaffia kiisalu peqqinnissaqarfimmi unammilligassat periarfissallu pillugit paasissutissiilluarmarlutik. Ukiumoortumik nalunaarut takivoq kisianni neriuutigaarput kalaallit nunaanni peqqinnissaqarfiit pillugit quppernerpassuit assigiinngisitaartut isumatusaartumik eqqarsartitsilerumaartut.

Peqqinnissaq pillugu Siunnersuisoqatigiit peqqinnissaqarfimmi maanna pissutsit atuuttut, innuttaasut peqqissusaat kiisalu peqqinnissaqarfiup aamma immikkoortortat attuumassuteqartut pillugit ukiumoortumik attuumassuteqanngitsumik nalunaarusiortarnissaq pingaarnertut siunertaraa. Nalunaarusiaq peqqinnissaq pillugu tunngavissanut nukittorsaannermi aamma politikkikkut aalajangiinernut sammivinnut attuumassuseqanngitsumik tapiissuteqassaaq, kisianni nalunaarusiaq Peqqinnissaqarfimmi suliniutinik nutaanik peqqissutsikkut sulianik ineriartornermut nukittorsaataasinnaasunik innersuusaqarsinnaavoq.

Peqqinnissaq pillugu Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiaat immikkoortunut sisamanut agguarneqarput.

Immikkoortumi siullermi Kalaallit Nunaannit peqqinnissaqarfik sammineqarpoq, ataatsimut isigalugu 2024-p 2025-milu ukiup affaata siulliup ingerlanerani pitsanngoriartoqarsimanersoq apeqqutigineqarpoq. Ineriartornerup ajunngitsortai ajornerumaartullu erseqqissarneqassapput.

Immikkoortup aappaani peqqinnissaq pillugu isumaqatigiissut 2023-p Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmik ineriartortitsinissamut qitiusumik anguniakkanik imaqartuusoq pillugu malitseqartitsissaagut.

Immikkoortup pingajuat sammisassanik imaqarpoq. Peqqinnissaq pillugu Siunnersoqatigiit suliaassarfinni pingasuni taaneqartuni sammisassat assigiinngitsunik toqqaasimapput:

- Peqqinnissaqarfimmi sulisunik sulisussarsiorneq aamma sulisorinniinnarnissaq, ilaatigut ataqatigiissaakkamik sulisoqarnissamut ilinniartitaanermullu pilersaarusiornermut tunngatillugu pisariaqartitat.
- Peqqinnissaqarfimmi immikkut sullissinerit/immikkut siunnersuineq sakkortussusaat, Danmarkimilu peqqinnissaqarfimmik suleqateqarneq, ilaatigut katsorsaannermut suliaassarfimmik nunatsinnut angerlaassineq
- Digitalikkut periarfissanik ineriartortitsinerit, uani qarasaasiakkut napparsimasut pillugit nalunaarsuiffik (EJP) nutaaq aammalu ungasianiit nakorsartitsineq.

Taassuma saniatigut nalunaarusiaq innersuussutinut aamma tunngasortaqaaluppoq. Taakkua nalunaarusiap aallaqqaasiutaani immikkoortumi Innersuussutit naalisaanerlu-mik qulequtalimmi allassimapput.

Tapiliussaq immikkoortunik amerlasuunik aammalu kisitsisitigut paasissutissanik imaqarpoq.

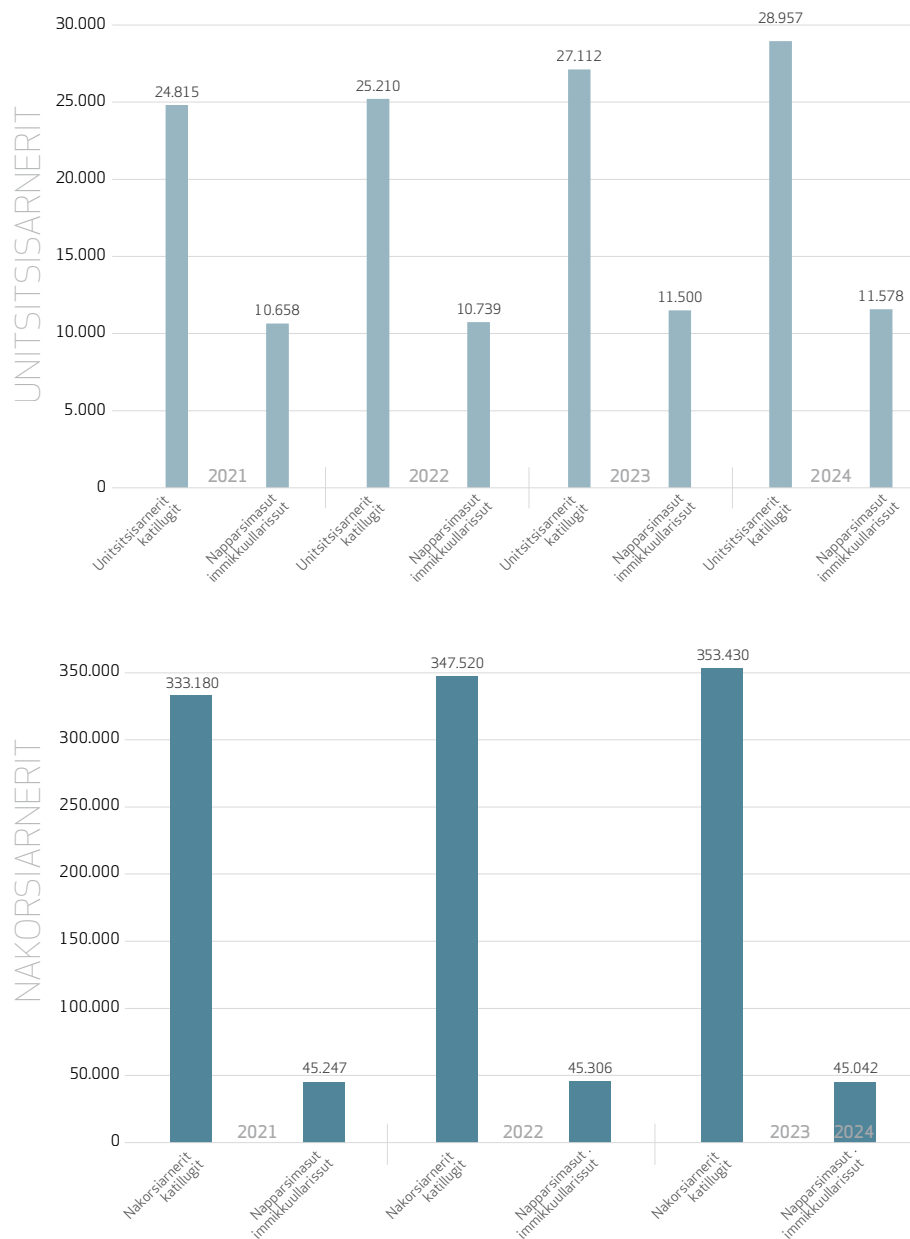
Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfik assigiinngitsunik unammillernartunik peqarpoq. Nunap immikkoortua angisoorujussuuvoq – avannaanit-kujataanut 2.700 km, kangianit kitaanut 1.000 km - inuillu 56.000-iusunik inoqarluni, peqqissaaveqqat aamma nunaqarfinni nakorsiartarfinnit 56-iusunit katsorsartittarlutik. Saniatigulli 11-nik peqqissaaveqarpoq, sisamanillu nunap immikkoortuini napparsimmaveqarluni, nunalu tamakkerlugu napparsimmavissuaq Dronning Ingridip Napparsimmavissua (DIN), Nuummiittoq. Maanakkut peqqinnissaqarfimmi sulisut 1.600-t missaanniipput taakkunanngalu 900-t missaat aalajangersimasumik atorfeqartinneqarlutik. Taartaasartunik sivikitsumik sulisussanik atorfinitsitsisoqakkajuttarpoq. Peqqinnissaqarfik tassaavoq nunap sulisitsisua anginerpaaq aammalu Nunap karsianut 50%-mik ingerlatsinermi aningaasartuuteqarpoq, 3,5 mia. kr.-t missaanniittunik.

Angallassinermilu atungassarititat unammillernartuupput. Peqqinnissaqarfimmut missingersuutini 7%, tassanilu 1,7 mia. kr.-t missaanniittoq nakorsianut angallassinermut/ qimaatitsinermut atorneqartarput, qimaatitsinermi 25.000 kr.-miit 500.000 kr. tikillugu akeqartarlutik. Sulisussarsiortarneq sulisullu sulisoriinnarnissaat unammillernartuarpoq. Ass. sulisunik amigaateqartoqarnera pissutaalluni ernisarfinni tallimaasuni marluk matuneqarallarnikuupput. Katsorsaanerit immikkuullarissut Rigshospitalimi ingerlanneqartarput. Peqqinnissaqarfimmullu missingersuutinit 20% missaaniittut akiliutigineqartarput, tassanilu 5%-a Kalaallit Peqqissartut Illuanut Københavnimiittumut atorneqartarlutik.

Kalaallit peqqinnissaqarfimmik atuinerat takussutissaq 1-mi takutinneqarpoq, tassani atuisut katillugit (inuit immikkuullarissut ataasiakkaat) aamma napparsimmavinnut unitsitsinerit nakorsiarnerillu tamaasa katillugit, tassani taakku immikkoortinneqarput. Napparsimmavimmut unitsitsinerit unitsinneqarnikullu, Kalaallit Peqqissartut Illuanni najugaqartut tapullugit, qaffangaatsiarsimapput. Unitsitaanani atassuteqarnerit qaffariarsimapput, illuatungaanilli immikkuullarissumik napparsimasut amerlassusaat annikilliartorlutik.

Takussutissiaq 1: Kalaallit Nunaanni napparsimmavinnut unitsitsisarnerit nakorsiartullu amerlassusaat katillugit

Pissarsiffik: Kalaallit Nunaannit Peqqinnissaqarfik 2021-2024 naatsorsuineq

Kalaallit Nunaanni 2024-mi suliaritissimasut saniatigut Region Hovedstadenimi, Rigshospitali-miinerusooq suliaritissimasut 1.318-iusimapput, kiisalu inuit 16-it tarnimikkut nappaatilinnut pinerluuteqarsimasunut immikkoortortaqaqarfinni R3-mi, Skejby Universitetshospitalimiippat, Region Midtjyllandimi.

Peqqinnissaqarfimmi sammiviit pillugit misissuineri ukiumi kingullermi ataatsimi ukiuniluun-niit kingullerni marlunni ineriartorneq qanoq innersooq paasiniarlugu apersuilluta aallartippugut.

Peqqinnissaqarfimmi ineriartorneq qanoq ippa?

Kikkut tamarmik peqqinnissaqarfik pillugu soqutiginnipput – inuuneq naallugu Peqqinnissaqarfik pingasutigut isiginiarneqarsinnaavoq: Nakorsiat, sulisut politikkerillu. Tullinnguuttuni isiginiarneqartut pingasut pillugit iliuuseqartoqarpallaanngilaq tamannalu tapiliussat ilaanni takutinneqarpoq.

Ukiup ataatsip ingerlanerani 80-85%-t missaanniittut kalaallit tamaavimmik peqqinnissaqarfimmut attaveqarput. Tassanilu qanigisaasut amerlasuujusut ilanngunneqarput. Sulisut peqqinnissaqarfimmi suliaassanik soqutiginnipput – sulisunut aammalu nakorsianut ikiuuttussanullu Peqqinnissaqarfiup tamakkiisumik tunngavissai, ingerlatsinermut aningaasartuutissat tunniunneqartussat aammalu peqqinnissaqarfiup ineriartornera, peqqinnissaqarfiullu ineriartornera politikkerinit malinnaaffigineqarlutillu suliarineqartarput.

Taamaammat peqqinnissaqarfik qanoq ingerlanersoq paasissutissanik peqartariaqarpoq. Ajo-raluartumillu paasissutissat pisariaqartinneqartut ikippallaarput. Taamaammat Peqqinnissaq pillugu Siunnersuisoqatigiinniit Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfik pillugu paasissutissanik assigiinngitsunit katersorneqartariaqarsimapput, piffissallu ingerlanerani neriuutigineqarluni paasissutissat pitsaanerulerumaartut. Katsorsaasarnerup pitsaassusaanut paasissutissanik peqanngimmat tamanna immikkut maluginiagassaavoq.

Innuttaasut peqqinnissaqarfik pillugu nalilersuinerat

Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmi atuisut misigisaannik attaveqarneranillu systemikkut misissuisoqakulasanngilaq. Taamaammat paasissutissanik assigiinngitsuneersunik katersisoqartariaqarsimavoq.

Paasissutissanik allanik imaluunniit nutaanik peqanngimmat, Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik innuttaasunik qanoq isigineqarnersoq paasiniaarlugu Kalaallit Nunaanni atorineqarluartar-tumi Facebookimi allaaserineqartartut atorlugit Peqqinnissaq pillugu Siunnersuisoqatigiinniit misissuiniarluta aalajangerpugut. Tamanna nalunangitsumik kalaallit innuttaasuinit sinniisuunngitsoq nalunngilluarneqarpoq, aammalu oqaatsit atorineqartut toqqaannartorjuusarmata ilaatigullu peqqinnissaqarfimmi sulisut aqqi ilanngunneqartarlutik. Tamannalu peqqinnissaqarfimmi misigineqartut pillugit innuttaasut nipitik tusartinniarlugit oqallittarfittut atorallartar-paat, tamatuma peqatigisaanik periarfissat allat atorfissaqartinneqarnerat tassuuna erseqqis-sarneqarpoq. Peqqinnissaq pillugu Ataatsimiititaliap innersuussutaata malinneqarnissaanut periarfissaqarpoq: Apersuilluni immersuiffissat periutsillu pitsaasut atorlugit atuisut isumaan-nik ingerlaavartumik katersuisoqartassasoq.

Peqqinnissaq pillugu Siunnersuisoqatigiinni ilaasortap ataatsip, oqalliffimmi ataani taaneqar-tut allagarsiunneqarsimasut misissoqqissaarsimavai: 'politikikkut oqalliffik - Politisk diskus-sionsrum' (16.000-nik ilaasortallit ukiut 12 matuma siorna pilersinneqarsimasoq), 'Politikkut oqallittarfik Sermersooq' (2.100-nik ilaasortallit, 2007-mi pilersinneqarsimasoq), 'Politikkikkut Isummersoqatigiiffik - Politisk Forum for Grønland & Danmark' (1.600-nik ilaasortallit 2015-imi pilersinneqarsimasoq) aamma 'OQALLIFFIK: kalaallisuinnat' (1.100-nik ilaasortallit, 2021-mi pilersinneqarsimasoq). Eqimattaq ataaseq Facebookimi atuisut Kommuneqarfik Sermer-suumut tunnganerumut saaffiginnittarfiuvoq.

Sammisat ilai takussutissiami 1-mi ataatsimoortinneqarput.

Takussutissaq 1: Sammineqartut Facebookkimi oqallittarfimmiittut oqallisigineqarnikut assersuutigineqarput.

Pilatsinnermi utaqqineq

"Peqqinnissaqarfik hajjaa! Qaammaterpassuit suliaritinnissamut utaqqivunga" (angut)

"Jeg har ventet flere måneder på en operation, Sundhedsvæsenet hajjaa!" (mand)

Peqqinnissaqarfik Danmarkimit isumageqqinneqalernissaanut kissaatiginninneq

"Peqqinnissaqarfik Danmarkimut utertinneqarili!" (angut)

"Sundhedsvæsenet tilbage til Danmark!" (mand)

Peqqinnissaqarfimmi nammineq misigisimasanut attuumassusillit, inuup nammineq allagarsiuksaa.

"Annerusumik misissorneqanngilanga iisartakkanik tunineqaannarpunga" (arnaq)

"Jeg blev ikke undersøgt yderligere, jeg fik bare tabletter" (arnaq)

Erniartornermut atatillugu angalaneq

"Nunaqarfinniit juumooqanngitsuniit erniartorlutik aallartartut nersoaakka ilannguatiq qimallutit ullorpassuit. Ataataasoq ilaatinneqarsinnaanngitsoq" (arnaq)

"Jeg tænker ofte på de gravide, der skal rejse for at føde, som bor i bygder uden jordemoder, som må forlade deres familier i mange dage" (kvinde)

Kræftertumik katsorsaanerit katsorsartinnerullu kingorna

"Kræfteqarninni suliaritereermermi misissorneqarnissamik itigartitaaneq" (angut)

"Jeg fik afslag på efterfølgende kontrolundersøgelser efter operation for kræft" (mand)

Nakorsiap peqqinnissaqarfiullu akornanni tatinginneqatigiinnginneq

"Inuit ilaat nunaqarfimmiit illoqarfimmut nakorsiartariaqarsimasut nakorsap illoqarfimmi upperinngimmagit - nammineq akiliilluni" (angut)

"Borgere der har følt sig nødsaget til tage til læge fra bygden til byen på egen regning fordi lægen ikke troede på patienten" (mand)

Der er også tilfredse og taknemmelige borgere:

Najukkami napparsimmavimmi unitsinneqarnerup kingorna qujamasunneq

"Angerlarpunga peqqinnissaqarfik [illoqarfik] qujanaq sullilluarneqarama" (arnaq)

"Jeg er kommet godt hjem, tak til [by] sygehus fordi I ydet god behandling" (kvinde)

Dronning Ingrid Napparsimmavissuani misissortereerunerup kingorna naammagisimaarinninneq qujamasunnerlu

"Misissortilluarpunga, peqqinnissaqarfik qujanaq" (angut)

"Jeg blev undersøgt grundigt, tak til sundhedsvæsenet" (mand)

Pissarsiffik: Facebook

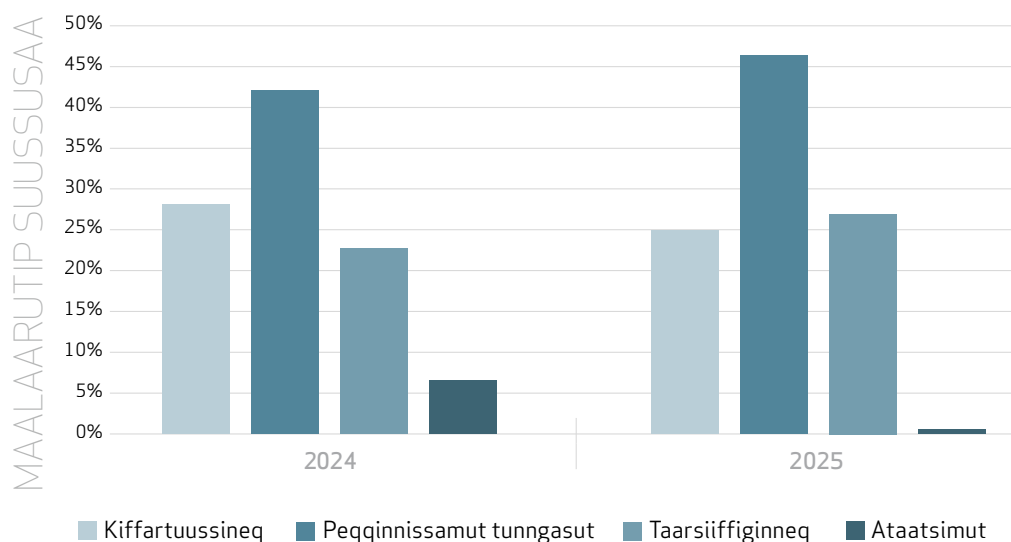
Naammagittaalliorneq taarsiivigineqarnerlu

Naammagittaalliornerit amerlanertigut peqqinnissaqarfimmi katsorsartinnermut tunnganeruparput. Tamannalu ataasiakkaanut naammagisimaannginnertut paasineqarsinnaavoq.

Peqqinnissaqarfiup iluani napparsimasut naammagittaalliuuteqarsinnaanerit taarsiiffigineqarsinnaanerallu pillugit Inatsisartut inatsisaat ulloq 14. februaari 2025 atuutsinneqalerpoq (Naammagittaalliorneqsimut taarsiiffigineqarnissamullu inatsit). Nakorsiat isaanniit takullugu alloriarneruvoq. Peqqinnissaqarfimmi katsorsartinnermi kukkusoqarpat imaluunniit ajoquser-toqarpat naammagittaalliuuteqarnissamut aamma/ imaluunniit taarsiissuteqartoqarnissaanut inatsisitigut pitsaanerusumik periarfissaalerpoq. Katsorsaavinnut pisortanit ingerlanneqartunut ilaatigullu katsorsaaviit namminersortuni inatsit atuuppoq, nakorsianullu pisinnaatitaaffiit pimoorunneqarnissaat tassani qulakkeerneqassaaq. Naammagittaalliutitut taarsiissuteqartoqarnissaanut qinnuteqaatinut atatillugu pisinnaatitaaffiit, periutsit killiliussanullu piffis-saliussat inatsisitigut atuutilersinneqarput.

Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmut naammagittaalliutit 213-it 2024-mi tunniunneqarsimapput. Maalaarutit 21-t 2024-meersut erseqqissaanissamut, piginnaatitsissuteqarnissamut il.il. qinnuiginninnerit pillugit naammagittaalliutitut akissutit amigaatigineqarneri pissutigalugit illikartinneqarput. Naammagittaalliutit 34-t sullissinnermut taarsiivigitinnissamullu tunngapput, taakku Peqqinnissaqarfimmi qullersanut imaluunniit Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmut suliareqqitassatut nassiunneqarput. Katillugit peqqinnissamut tunngasutigit naammagittaalliutit 27-t 2024-mi Danmarkimi peqqinnissaqarfimmi aalajangiisartunit aalajangiiffigisassanngorlugit nassiunneqarput, taakkunannga aqqaneq-marluk ukiup ingerlanerani aalajangiiffigineqarput, 15-illi Danmarkimi peqqinnissaqarfimmi aalajangiisartunit aalajangiiffigineqarnissaat utaqqineqarlutik. Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmit ukiup ingerlanerani suliat maalaarutitut tunngasut 82-it naammassineqarsimapput.

Takussutissiaq 2: Naammagittaalliutit sussesaa, 2024-mi aammalu 2025-p ilaani ingerlanerani

Pissarsiffik: Nakorsaaneqarfik

Taarsiissutitut aningaasartuutit qaffakkiartorput. 2025-mut aningaasaqarnermut inatsimmi 8,7 mio. kr.-mi kisinneqartuni ilaapput

Sulisut nalilersuinerat

Suliffimmik nalilersuineq

Kalaallit Nunaanni ukiut pingasukkaarlugit suliffimmik nalilersuineq, APV. Suliffeqarfiit sulisuu-tillit tamaavimmik allattariarsornikkut suliffimmik nalilersuisarput. Sulisulli isumannaallisaa-nermik aqqissuussineq aqqutigalugu ilaatinneqartarput. Peqqinnissaqarfimmi aamma taa-maaliortarput.

APV-mi nalilersuineri suliffeqarfimmi, timitalerlugu, eqqarsartaatsikkut inuttullu atukkat isiginiarneratigut sulineri avatangiisit nalilersorneqartarput. APV-mi sulisup suliffimmi atugassarititai isiginiarneqarput, nakorsianik katsorsaaneq aamma sullissineq isiginiarneqan-gillat, kisianni peqqinnissaqarfimmut iluamik ingerlasumut tunngavissatut pingaaruteqarlui-nartuuvoq. Avataaneersumik suleqateqarluni APV sanaajuvoq.

Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfimmi APV, nutaaq 2025-minngaanneerpoq. Pissutsit suli-nermik nuannaalersitsisartut tunniusimalersitsisartullu isiginiarneqarput: Suliffeqarfiup isigi-niarneqarnera, suliffimmi pissutsit, suliffiup imai, akissarsiat atorfeqarnermilu atugassariti-taasut, ilinniarneq ineriartornerlu kiisalu pisortaqatigiit. Peqqinnissaqarfimmi pissutsit Kalaal-lit Nunaanni suliffeqarfiit allanut sanilliunneqarput. Sulisuni 1384-iusuni 964-it peqataapput - tamannalu 70%-voq - pissutsillu eqqaaneqartut pillugit apeqputit 36-t akineqarlutik. Akissutit ilusaat malillugu nalilersuineri inernerit naammagisimaarnartuusut takutippaat. Nalilersuine-rit ilaat ataani eqqartorneqarput.

Suliffimmik nuannarinninneq ilaatigut kajumissuseq peqqutaalluni annertusarpoq. Akissut 81% suliffimminni kajumissuseqarlutik akipput, 78% suliarternissaminut qilanaartarput. Suiaassu-seq, ukiut atorfeqarsimanerullu sivisussusaasa akornanni assigiinngitsoganngilaq. Suliffiup imarisaanik aammalu ikioqatigiinneq suliffimmik nuannarinninnermik sunniisarpoq - tassani 81 aamma 78%-i suliffimminik nuannarinnippat. Taamaallaallu 68% aamma 69% suliffeqarfiup isiginiarneqarnera suliffeqarfimmi atugassarititajumissuseqarnarivaat.

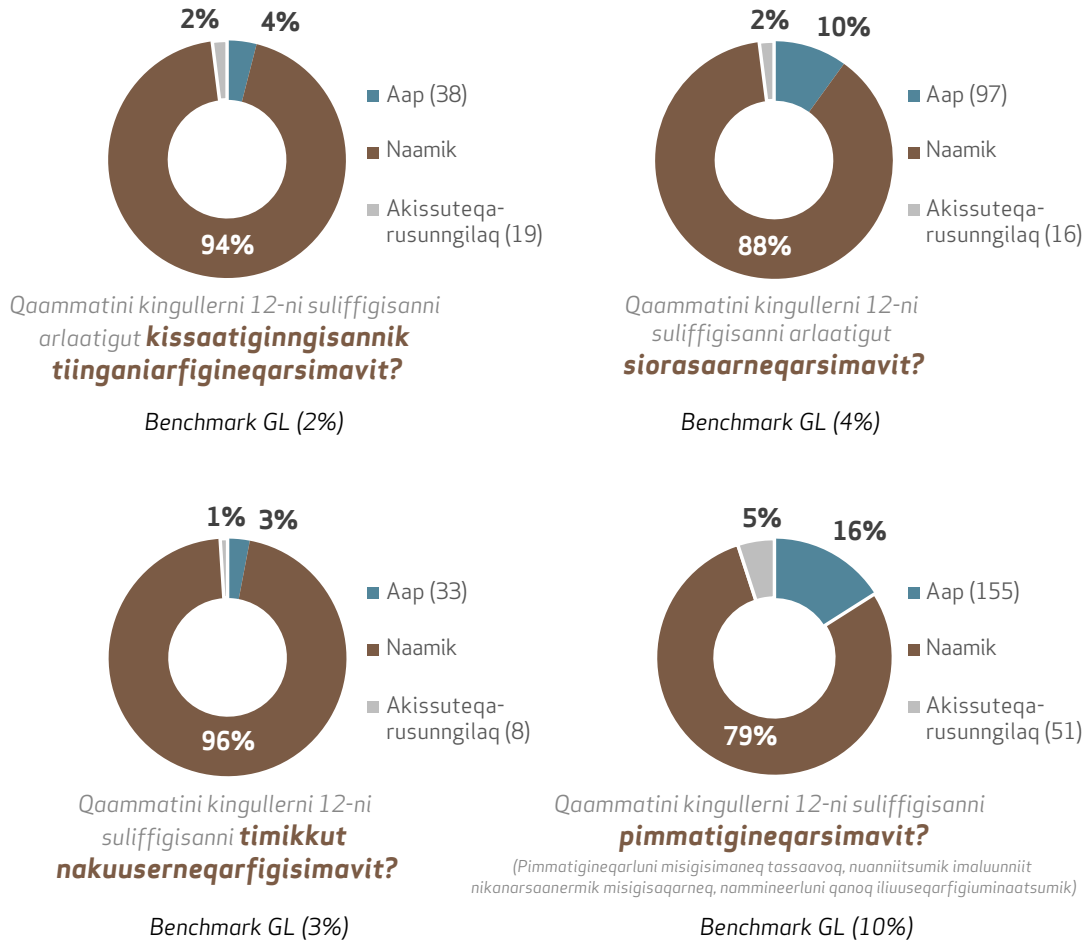
Apeqputit pingasut aallaavigalugit tusaamaneqarnera nalilersorneqarpoq: 'Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfik ajunngitsumik tusaamaneqarpoq', 'Sumi atorfeqarnera pillugu oqassagaa-ngama tulluusimaarutigisarpa' aamma 'Inuit allat isumaqartarput Kalaallit Nunaanni Peqqin-nissaqarfik atorfigissallugu pitsaasoq'. Taamaallaat 56%-usut 'Kalaallit Nunaanni Peqqinnis-saqarfik ajunngitsumik tusaamaneqartoq' uppernarsarpaat. Misissuineq itinerusumik akisoqar-nissaanik periarfissiingilaq, ass. inuiaqatigiinni paasinnittaasiunersoq imaluunniit peqqinnis-saqarfik suliffittut pineqarnersoq. 79%-t 'Sumi atorfeqarnera pillugu oqassagangama tulluu-simaarutigisarpa', tamatuma takutippaa tamanna oqariartuut kingulliunngitsaq.

Suliffeqarfimmut tatiginnissuseq attaveqarnerlu annertuvoq, ilaatigulli apeqputit malillugit imatut nalilerneqarluni, 'Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfik suliasakkalu nuannarinerat ta-kutittarpakka', tamannalu 81%-sa akillugu uppernarsarpaat. Procentit taakkoqqissaat, 'Inuit allat Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfimmut suliffissarsiornissaannut innersuuttarpakka'-mik akipput.

Pisortat pillugit nalilersuineq annikippoq, suliffeqarfimmut allanut sanilliullugu annikinnerulaar-poq. Apeqputit attaveqatigiinnermut tunngasut uku annikippat: 'Aqutsisoqarfik suliffeqarfiup iliuusissaat anguniagaalu pillugit ersarissumik attaveqarluput'. Qaninnertut qullersaq inissisi-maffia killiffialu suliffeqarfimmut allanut sanilliutissagaanni pitsaaneruvoq.

Tarnikkut atugarisat ilai nigalimmi takussutissiamut sisamaasunut eqikkarneqarput.

Takussutissiaq 3: Peqqinnissaqarfimmi tarnikkut atugarisat APV

Pissarsiffik: APV 2025 - Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfik

Ineriartormermik nakkutilliineq

Nakorsat peqqissaasullu inuit pingaarutillit aamma peqqinnissaqarfiup avataaneersut, peqqinnissaqarfiup ineriartormera pillugu qanoq isigineraat aperineqarput, inuit 12-it apersorneqarput. Napparsimasut peqatigiiffiineersut sinniisut marluk ilaapput: Sugisaaq (Tarnimikkut napparsimasut ilaqutaasullu peqatigiiffiat) aamma Neriuffik (Kræftimik akiuiniaqatigiit). Nakorsaanerit pisortaa aammalu peqqissaasunut aqutsisut DIN-imeersut nunallu immikkoortuini peqqinnissaqarfimmeersunit eqimattanngorlugit apersuisoqarpoq. Peqqissutsimut Siunnersuisoqatigiit siulittaasoqarfiat Teams-i aqqutigalugu apersuinerlut ilaapput.

Tassani sinniisuuneq pineqanngilaq kisianni pisunut malinnaaneri pillugit apersorneqarput. Apeqqutinik amerlanngitsunik ajornanngitsunik apersorneqarput: 1. Ataatsimut isigalugu: Illit suliatigut isiginnittaatsit malillugu susassaqaqfimmilu nalunngisatit eqqarsaatigalugit peqqinnissaqarfiup inissisimaffia ukiup ataatsip marlulluunniit matuma siorna inissisimaffia ullumik-kumut sanilliullugu pitsaanerua, ajornerua allanngorsimanngilaluunniit? Aamma 2. Ukiup ataatsip marlulluunniit matuma siorna ukioq maannamut sanilliullugu suna pitsaanerua, ajornerua allanngorsimanngilaluunniit (akissut ataatsimit amerlanerussaag), tassunga ilanngullugu peqqinnissaqarfiup sanngiiffii nukittuffiilu pillugit nalilersorneqassapput. Pineqartuni arlaanniluunniit taaginnarlugu nalinganut oqariartuuteqanngillat.

Eqimattakkaarluni apersuinerup inernerit

Qullersatut atorfillit arfinillit apersorneqartut: Nakorsat sisamat peqqissaasullu marluk ukiorpassuarni peqqinnissaqarfimmi atorfillit. Saqqummiinermi apersorneqartut oqaasii atorneqartut, tassa imaappoq aqqissorneqanngillat.

Peqqinnissaqarfiup killiffia ukiup ataatsip marlulluunniit matuma siorna inissisimaffia ullumikkumut sanilliullugu pitsaanerua, ajornerua allanngorsimanngilaluunniit?

Sulisussarsiorneq sulisullu sulisoriinnarnissaannut nalilersuinerit pitsaanngillat, kisianni ataa-siakkaanik ajunngitsunik ilanngussisoqarpoq: 'Nakorsanik nalinginnaasumik katsorsaanneri immikkut ilisimasalinnik DIP-imi ukiuni marlunni kingullerni atorfinitsitsiniarneq pitsanngoriarsimavoq', kisianni assit atorlugit nappaatinik suussusersiisartunik aammalu tarnikkut nappaatilinnik sullissivimmi atorfinitsitsiniarneq ajornakusoorpoq. Immikkut ilisimasalittut atorfinitsitsarnerit suliatigut piginnaasallit ukiuni kingullerni 1,5-2 appariarsimapput. Atorfinitsinneqartut misigisarpaat 'immikkut ilisimasallit sumi tamaaniinnerat'.

Peqqissaasunut atorfinitsitsiniarneq ajorseriarpoq, pingaartumik immikkut suliallit soorlu peruluttut ilaanni peqqissaasut.

Kommunit

Kommunikut periarfissat peqqinnissaqarfimmit isigalugit unammillernartut pillugit eqimattaniit nalilersuineq: 'Kommunit tarnikkut nappaatilinnik sullissivimmi neqeroorutit suuneri pillugit misissuineri suliasanik kivitsisinnaanngilaq' aamma 'Nalinginnaasumik katsorsaanneri uluinnarni meeqqat ingerlanerliortut initupput. 'Maani Kalaallit Nunaanni tamanna inooqataanermut sammiviuvoq, aammalu kommunini neqeroorut amigaatigineqarpoq' tassani kommunimit neqeroorutit attuumassutillit amigaataanerat pissutaallutik napparsimmaveqarfinniit angerlartitsiniarneq kinguarsarneqartarpoq.

Nuannersut

Nakorsap kiffartuussinera Nuummi ajunngitsumik ingerlavoq, annermik sulinngiffeqarnerup nalaani nakorsat sulinngiffeqarlutik paarlakaannerini ass. oqarasuaatikkut innersuussineq iluatsilluarpoq, tassani sulisut Ittoqqortuumi Paamiunilu illersorniarlugit Nuummut peqqis-sutsimut sulialimmut innersuunneqartarput. Ungasianiit nakorsaqtartillugu - qarasaasiakkut nakorsartitsinikkut ikiorneqarneq - iluatsilluarpoq. Tamanna naasaasarnermut iluaqutaalluinartuq assersuutitut taaneqarsinnaavoq. Pusa [app-i napparsimasumut qarasaasiakkut nakorsiarfik] iluatsilluarterujuvoq. Sumiiffinni tamani nakorsaqtartuaannarnissaa pisariaqanngitsaq kisianni atorfik allatut matussuserneqarsinnaasoq paasineqalerallutuinnaq.

Napparsimasut [pilersaarutaasumik] pilattarneqartussanik katsorsaaneq, tassani danskit immikkut ilisimasalinnit piffissap sivikitsup ingerlanerani ikiuukkiartortassapput, tamanna ingerlalluarpoq. Assartuinikkut ajornartorsiuteqartaraluartoq katsorsaannerit amerlasuut iluatsilluarterput. Tamanna ilutigalugu isumaqarpoq napparsimasut amerlasuut Nuummukartinneqartarput, tamannalu immikkoortortaqarfinni siniffissaaleqititsisarluni.

Piffissap ingerlanerani "annertoorujussuarmik immikkuullarissumik" atorluaaneq iluatsilluarpoq, imaluunniit ungasianiit "unitsitsinani nakorsatut immikkut ilisimasalimmut" atuneq ass. misissoriikkanik allattuiffinnik misissuineq. Uummannamukartoqassaguanngilaq, aammami piffissaq atorluarneqarsimassanngikkaluarpoq.

Sulianut tunngatillugu iluatsippoq, ass. sulisunik amigaateqartoqaraluartoq nipaallisaalluni suliaqarnermut ineriartortitsineq iluatsippoq. Sulisut taarseraanneri ineriartortitsinermut arriillisaataagaluartoq iluatsippoq.

Naammagisimaarinnineq

Nangaassuteqarluni sulisut napparsimasut naammagisimaarinninneranut nalilersuinerat eqqartorneqarpoq, napparsimasut ulluinnarni naammagisimaarnermik misigisaqartarput kisianni Facebookkimi oqallinnerit aamma kaffillertoqartillugu naammagisimaannginnermik takutitsipput.

Sineriammi angalaneq naammagisimaannginnermik aallaaviusarpoq, ass. napparsimmavimmut ingiaqateqarnissamik periarfissamik amigaateqarneq.

Dronning Ingridip Peqqissaaviani, DIP, napparsimasumik qujasoqaraangat titartuisoqartarpoq, tassanilu qanoq amerlatiginerat tupigusuutiginarpoq.

Peqqinnissaqarfik paasissutissiinissaanut unammillernartoqartitsivoq. Ajunngitsut paasissutissiisutigineqarneq ajorput.

Ilimageriikkat apeqqutaallutik naammagisimaartitsisarpoq. Napparsimasullu peqqinnissaqarfinni aaqqissuusaanerni allani akuersaarneqarsinnaanngitsunut akuersaatorujussuunerat malunnarpoq.

Napparsimasut ilungersorlutik peqqinnissaqarfimmut saaffiginnittuarmata. Tamannalu naammagisimaannginnermut pissutaasarpoq.

Nakkutilliineq

Nappaatinut allanut katsorsaasarnerit pitsanngortikkusuppavut, ass. puakkut emfysem [KOL-ip ilaraa (katsorsarneqarsinnaanngitsumik pualluut)].

Ernisarfinnut tunngatillugu ernisarfiunissamut nunani tamalaani nalinginnaasumik maleruaq-qusat pillugit politikikkut paasinnittoqarnissaa amigaataavoq. Taamaallaat pilattaasartup sinitsitsisartullu atorfeqartinnerat naammanngillat.

Aningaasaqarnikkut killiliussat pissutigalugit suliniummik pingaarnersiuisoqartariaqalerpoq, tassunga ilanngullugu Danmarkimi katsorsaasarnerit.

Ataasiakkaat apersornerisa inernerit

Apersuinikkut misissuinermit 12-lut piffissami 23. juuni 2025-miit 25. juuli 2025-mut ingerlanneqarput. Apersuineq oqarasuaatikkut ingerlanneqarpoq, 15-20 minutsit akornani sivilissuseqarluni, paasissutissallu SurveyXact-imut ikkussorneqarput. Apersuinikkut misissuinerit Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfimmit eqikkarneqarlutik ingerlanneqarput. Ataaniittoq atorlugu eqikkaasoqarpoq. Paasissutissiisut ilaanissaminut akiujumassuseqarluartut malunnarpoq. Apersorneqartut Peqqinnissaqarfiup ataani ukiut 1,5 aamma 37 akornanni sulisuupput. Suut tamaasa ilanngullugit paasissutissiisoqarpoq: Sulisut kattuffii, napparsimasut kattuffii, allaffissorneq, nakorsat aamma peqqissaasut atorfillit.

Sulisut isaanniit isigalugu peqqinnissaqarfik ukiup ataatsip matuma siornamut sanilliullugu inissisimaffia pitsaanerulerpa, ajornerulerpa allanngunngilaluunniit?

Siornamut sanilliullugu peqqinnissaqarfimmi pissutsit allanngornatilluunniit ajorseriarsimannginnerat paasissutissiisut oqaatigaat. Inissisimaffiup pitsanngoriarsimanerani paasissutissiisoqanngilaq.

Paasissutissiisooq ataaseq isumaqarpoq, Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfik nunat avannarliit allat ineriartornerisulli ineriartorsimanngitsoq, tassani katsorsaanissamut neqeroorutit assigiinngitsorujussuusut malunnarpoq. Amerlasuut paasitippaat, isumaginninnermut suliassaqarfik peqqinnissaqarfillu suleqatigiinniarnarat amigaataasoq Peqqissutsimut suliassaqarfimmut unammillernartitsisoq.

Apersuinermi paasissutissiisut amerlanerit, qarasaasiakkut nakorsiartitsineq periarfissanik nutaanik aaqqiissutinik ammaasoq malugivaat, tassani napparsimasut Nuuk avataaniittut nakorsamik immikkut ilisimasalimmut DIN-miittunut nakorsiarsinnaanngorput. Taassuma saniatigut paasissutissiisup ataatsip eqqaavaa, ullumikkut ataavartumik napparsimasunut soorlu sukkortut, KOL aamma oqimaappallaartunut neqeroorutit pitsanngoriarsimasut. Ineriartorneq tamanna Inuunerissaaviup Stenop pilersinneqarnerani peqquteqarpoq.

Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfiup nukittuffiginerpaasai

Akissutit ataatsimut isigalugit suliassaqarfiit pingasut iluanniipput:

1. Peqqinnissaqarfik immikkoortortaqarfiit aaqqissugaanera, t.i. susassaqarfik pingaarneq pingaannginnerlu ataqatigiipput, ass. Dronning Ingridip Peqqissaavia aammalu Dronning Ingridip Napparsimmavissua, sineriannilu napparsimmaveqarfiit suliassat taakku marluk isumagisarpaat.
2. Nakorsiaq napparsimmavimmut iseraangami immikkoortortaqarfimmullu innersuunneqarluni, paasissutissiisut amerlasuut isumaqarput nakorsiat isumaqartartut katsorsarluarneqarlutik. Pisut pillugit peqqinnissakkut sulisut akornanni imminnut malitseqartitsigaagamik suleqatigiilluartaqarput. Tassunga atatillugu Kalaallit Nunaanni nakorsaatit akeqannginneri nukittuffittut taaneqarpoq, pissutigalugu peqqissutsikkut assigiinneq annertusarneqarmat. Taakku saniatigut sulisut paasissutissiisunit pikkorissutut amerlasuunik ilinniagallit, taakkuupput nalinginnaasumik suliagarnermi pilersaarusiornissamullu "silarsuarmi pissartat".
3. Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfik sulisunik pikkorissunik kajumilersitsillaqqissoq eqqaanissaa pisariaqarpoq. Paasissutissiisup ataatsip maliginiarsimavaa, Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfimmi sulisut piginnaasatik pillugit nammineq akisussaaffigigaat, tassani susinnaanerlutik susinnaannginnerlutik, ilutigalugulu peqqinnissakkut sulisutut suliagarfissaq angisuumik pissanganartumik periarfissaqarlutik. Aamma suliffik pingaarutilittut nassuiarneqarpoq, tassani pineqarpoq napparsimasut qanillugit sullinneqarnissaat.

Kalaallit nunaanni peqqinnissaqarfiup ajornartorsiutaasa annersai

Ajornartorsiutit annertuumik sisamanut immikkoortinneqarput:

1. Aqutsinikkut ajornartorsiutit, naammaginangitsumik aaqqissuussaaneq aqutsinikkullu amigaateqarneq kiisalu aqutsisunik nutaanik sulisussarsiornissamik ilungersunartoqarneq, tassani Kalaallit Nunaanniinnissamik piumasaqaateqarmat.
2. Digitalinngorsaanissamut periusissiamik amigaateqarneq; Digitalinngorsaanissamut periusissiamik amigaatigineqarpoq kisiannilu tamanna periusissiatigut inerisimarpalaartumik peqarnissaa pisariaqarluni. Paasissutissiisoq ataaseq oqarpoq, digitalinngorsaa neq allineqartuuppat paasissutissanik inunnut tunngasunik annertuunik piumasaqaateqartarpoq.
3. Sulisoqarnisarnikkut amigaateqarnermi tunngaviumik ataavartumik sulisunik amigaateqarneq pineqarpoq.
4. Napparsimasup katsorsartinnissamut nammineq akisussaaffia annertooq: Paasissutissiisoq ataatsip sulisunik amigaateqarneq napparsimasup katsorsarsinnaanut isumaqartoq oqaaseqarpoq. Eqqaaneqarpoq atugassanik amigaateqartoqartillugu akisussaaffik annertooq napparsimasumut tuttarpoq.

Innuttaasut katsorsartinneq kiffartuussinerlu pillugit nalilersuinerannut ullumikkut misigisaat ukiut 1-2 matuma siornamut sanilliullugit

Paasissutissiisut apersorneqartut affai isumaqarput, peqqinnissaqarfik pillugu innuttaasut isummernerat ukiup ataatsip matuma siornamut sanilliullugu allanngorsimanngitsut. Ataasi-tuannguarlu isumaqarpoq pitsaasoq, pingasullu nalilersuipput innuttaasut isummernerat ukiup ataatsip matuma siornamut ajornerulersimasut.

Innuttaasut peqqinnissaqarfimmi katsorsartinneq kiffartuussinerlu pillugit nalilersuineranni eqqaaneqarpoq suliat ataasiakkaat ukioq ataaseq atorlugu ingerlanneqartarsimasut. Naammagittaalliutit amerlasuut piviusuunerat takuneqarsinnaapput, tamannalu isumaqanngilaq peqqinnissaqarfimmit katsorsaaneq kiffartuussinerluunniit ajorseriarsimasoq. Tassani innuttaasup naatsorsuuteqarpallaarsimaneranut takussutissaavoq. Paasissutissiisup ataatsip eqqaavaa peqqinnissaqarfiup suliasai ajortut amerlavallaartut, tamakkulu aamma tusagassiorfitsigut erseqqissarneqartarput. Ataatsimut isigalugu oqaluttuat nuannersunik amigaatigaat.

Politikerit

Politikkimi ingerlatseriaatsinik assigiinngitsunik naatsumik allaaserineqarnerat, uani 14-i § 37 naapertorlugu apeqqutit aamma ukiaanerani ataatsimiinnermi 2024-mi eqqartorneqartut takutippaat meeqqanut inersimasunullu napparsimasut timimikkut tarnikkullu katsorsaanerit, peqqinnissaqarfimmi sulisunik ilinniartitseqqinneq, ikiaroornartoq imigassarlu, peqqissaasunik piffissami sivikitsumi atorfinitsitsinerit (nakorsat, peqqissaasut, ernisussiortut assigisaalu) aammalu sulisunut atugassarititat, uani oqaatsit pillugit tapit, politikkikkut qiteritinneqarlutik pingaartinneqarsimasut.

Ataani immikkoortoq peqqissutsimut tunngatillugu isumaqatigiissut 2023-p killiffia nalilersorneqarneranut tunngasuvoq immikkuullarissaq.

Aningaasaqarneq

Sammissamut uunga inissaq annertoq atortariaqarsimavarput, peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutit Nunatta Karsianut ingerlatsinermut aningaasartuutit annerpaartaraat, tassani qaf-fakkiartornerit Nunatta karsianut aningaasaqarnikkut ilungersunartorsioreertigisumut tatisi-matitsivoq. Tamatumani soorunami imatut paasillugu: Aningaasaqarneq peqqinnissaqarfiup ingerlalluarnissaanut piumasaqaatit ilagaat - aningaasaqarneq toqqissisimanartumik inissisi-mappat ulluinnaat pitsaanersumik ingerlasarput aammalu ineriartornissamut pilersaarusanut ungasinnerusumut piareersinnaavoq. Ukiumoortumik aningaasanut inatsimmi isumaqatigininni-niarnermut aningaasanik qanoq amerlatigisunik peqqinnissaqarfimmut immikkoortiterisoqas-sanersoq politikerinit aalajangerneqartarpoq.

Peqqinnissaqarfimmut tamarmiusumik aningaasaliissutit 2012-mili innuttaasut katitigaaneri malillugit naleqqussarneqarput, taakkulu nunap immikkoortuisa akornanni agguarneri nunap immikkoortuini ataasiakkaani innuttaasut ineriartorneri malillugit taamaaqataanik naleqqus-sarneqarnatik.

Ataatsimut isigalugu 2024-mut 2025-mullu aningaasaqarnermut inatsit aqqutigalugu peqqin-nissaqarfimmut aningaasanik amerlanerusunik nuussisoqarpoq. 2023-milu missingersuutitigut 26 mio. kr.-nik qaangiisoqarsimavoq, ukiullu tulliani aamma 29 mio. kr.-mik qaangiisoqarsimallu-ni. 2025-p affaata siulliip kingorna 65 mio. kr.-p missaani qaangiusoqassasoq ilimagineqarpoq, sipaarniarnerlu aallartinneqarpoq. Qaangiinerit ataatsimut peqqinnissaqarfiup aningaasaqar-nera ilungersunartumiittoq takutippaat.

Danskit naalagaaffiata immikkut ittumik 140 mio. kr.-nik aningaasanik tapiissuteqarpoq, taak-ku ukiunut sisamanut ukiumut 35 mio. kr.-nngorlugit agguarneqassapput, aningaasallu peqqin-nissaqarfimmut aningaasaliissutinut immikkoortinneqassapput Kalaallit Nunaannilu aqunne-qassallutik kalaallit napparsimasut Danmarkimi katsorsartikkiartortussanut ikiuunnissaq anguniarlugu. Suliniutissanut pingaarutilinnut iluaqutaasussanik Kalaallit Nunaanni Peqqinnis-saqarfimmi aningaasartuutaareersunut oqilisaatissanik utaqqiisaasumik iliuseqarneq pine-qarpoq. Naalagaaffimmit tapiissuteqarnera aamma peqqinnissaqarfiup aningaasaqarnerata ajornartorsiorneranut assersuutaavoq.

Danskit naalagaaffianit tapiissutit nunatta karsiata aningaasaqarneranik killilersuinermik kinguneqartinnginnissaat pingaaruteqarpoq.

Missingersuusianut sippuinerit pisunik amerlasuunik nassuiaatissaqarput: Nunap iluani nuna-nilu allani suliaasaqarnerup annertusinerata saniatigut piffissap ilaani taartaasaartunik/piffis-sami sivikitsumi sulisunik atuneq annertusiartorpoq aammalu nakorsaatinut aningaasartuutit annertusiartornerat unammilligassaqartitsingaatsiarpoq. Peqqinnissaqarfimmi Aqutsisunit misissueqqissaarnermi nassuiaataanni ukiuni kingullerni 5-ini ineriartornerup ekstrapolering tunngavigalugu nakorsaatinut aningaasartuutit ukiumut minnerpaamik 15%-imik projekterne-qassasut. Nappaammik ulorianangissorinnineq naammattumillu katsorsaannginneq pissuti-galugit nappaatinut assigiinngitsorpassuarnut katsorsaanerup pitsaanerulerneranut attuu-massuteqarnera allakkiami allanneqarpoq. Assersuutigalugu ukiuni kingullerni tallimani sukkor-tunut katsorsaaneq pitsaanerulerpoq, soorluttaaq Kalaallit Peqqissartut Illuannut ilassutaasu-mik Københavnimi akunnittarfimmi inissanik amerlanerusunik pisisoqarnissaa pisariaqarsima-voq, taakkulu naalagaaffiup aningaasaatai atorlugit aningaasalerneqarsimapput.

Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfimmut missingersuutiniq aqutsineq unammillernarpoq, tas-sami missingersuutini kontorpassuit aqukkuminaammata, pingaartumik sulisunut taartaasar-tunut aningaasartuutit eqqarsaatigalugit, tassami taartaasartunut pilersaarutit inuttalerner-qartariaqarmata - amerlanertigut piffissami sivikitsumi taartaasussat akisuut atorfinitsinne-

qartarput, taakkulu akissarsiaasa saniatigut timmisartumut bilitsi ineqarnermullu akiliummut tapit akilerneqartarlutik. Tassaniipput unammillernartut amerlasuut, uani Danmarkimi napparsimasunik katsorsaannermi sipaarniarnerit, tassanilu napparsimasut eqqugaasarput, Danmarkimilu katsorsaasarnernut innersuussisarnerit pillugit isornartorsiortarnissamut akornutaassanngilaq. Tamanna aamma napparsimasunik pinasuartumik angallassinernut atuuppoq. Pissutsit taakku ukiuni missingersuusiorfiusuni kigaallannissaq ajornakusoortilerpaat aamma, sulisusarsiorsortarnermi sulisunillu sulisorinniinnarnissamut pissutsit pissutaallutik siunissaq ungasin-nerusoq eqqarsaatigalugu ass. taartaasartut pinnagit aalajangersimasumik sulisinnaasunik amerlanerusunik sulisoqarniarluni aaqqiinarneq ajornakusoortinneqarpoq.

Nakorsaaitit

Nakorsaaitit 5%-mik peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutaapput, nunanut allanut sanilliullugu annikippoq.

Nakorsaatinut missingersuutit malunnartumik qaangerneqarsimapput. Matumani maluginia-gassaavoq sukkornermut nakorsaaitit/ sanigorsartunut nakorsaat (Ozempic) amerlatseriarsi-manerat:

Takussutissiaq 2: Ozempic-imut 2021-2024 aningaasartuutit ¹

	2021	2022	2023	2024
Ozempic (Sukkorneq) (DKr/ukioq)	2.718.000	5.349.000	6.777.000	11.644.000

Pissarsiffik: Peqqinnissaqarfimmi Aqutsisunit aningaasaqarnikkut oqaaseqaait

Danmarkimi Medicintilskudsnævnet-ip nalilersorpaa, sukkortunut nakorsaaitit allat, annermik sananeqaatikkut, pisuni amerlasuuni siullermik toqqarneqartarput aamma Ozempic-i ataasiak-kaanik tunngaveqarluni nakorsaatinut tapiissutitut immikkoortinneqartariaqarpoq. Tassunga ilaatigut nakorsaammik nutaamik takkuttoqarnera aammalu Ozempic-i katsorsaariaatsinut allaniit akisunerusinnaasarnerat pissutaapput. Tamanna Ozempic-imik atuineq qaffakkiar tor-neranut pissutaavoq, napparsimasullu aamma oqimaappallaarnerminnut atatillugu oqilisaatis-satut piumaneqaraluttuinnarpoq. Danmarkimi napparsimasunut sukkunngitsunut nalinginnaa-sunngorsimavoq.

Kalaallit Nunaanni pualavallaanut nakorsaammik akeqanngitsumik Wegovy-mik peqarpoq Dan-markimilu Wegovy-mik piniaraanni akiliisoqaqqaartarluni. 2023-mi 2024-milu taakkununnga aningaasartuutit: 586.000 kr. aamma 968.000 kr.

1 Peqqissutsimut Siunnersuisoqatigiit ajoraluartumik kukkusunik paasissutissinneqarsimanerisa paasinarsinerata kingorna naqqiuteqartoqarpoq. Tassa Peqqinnissaqarfik Ozempicimut 2024-mi ima aningaasartuuteqartigaq:

	2021	2022	2023	2024
Ozempic (Sukkorneq) (DKr/ukioq)	2.718.213	5.349.082	6.776.808	7.865.034
2023-mi inniminneeqqittoqarneranik pissuteqartumik saniatigut aningaasartuuteqarpoq				1.696.147

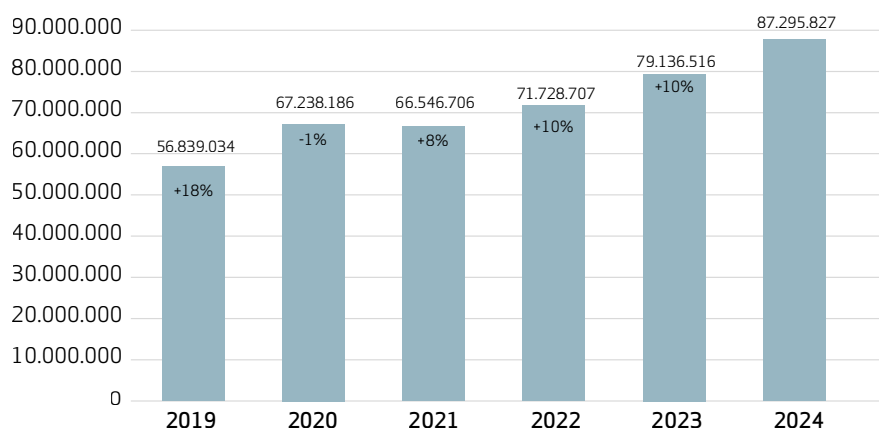
Tassa Ozempicimik atuineq suli annertusiartorpoq, ilisimatitsissutigineqaqqaarneranisulli taamarsuutiginnngitsumik.

Sumiiffinni arlalinni danskit Medicintilskudsnævn-imit siunnersuutit attuumassuteqartut malinnissai pisariaqarput. Kalaallit Nunaanni maanna nakorsaammik Ozempic-imik atuineq siullertut unitsippaat.

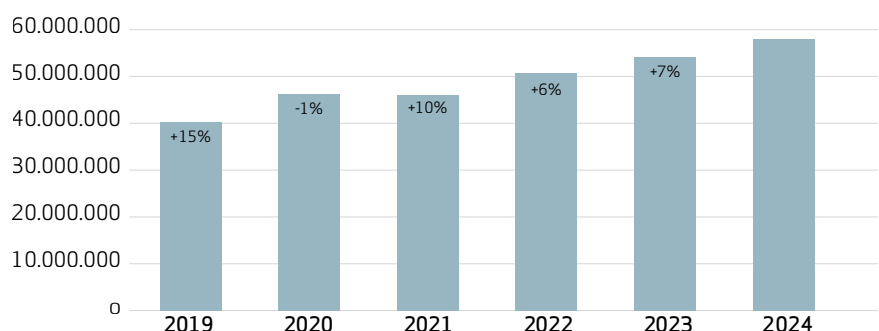
Nakorsaait pillugit ataatsimiititaliami 7-11-nik ilaasortaqaartuusoq, qitiusumik suliassaqaarput. Nakorsaait atuakkamiittut innersuussutitut allaqqasut malillugit akuersissutigineqartassasut. Aalajangernernut suut tunngavigineqarnersut erseqqinngilaq, kisianni ilimanarpoq Nakorsaatinut Siunnersuisoqatigiit aamma Medicintilskudsnævn-i kiisalu Danmarkimi Peqqinnissamut Aqutsisoqarfiup nutaarsiassaqaartitsiviani Rational Pharmacotherapy-mi nalilersuinerit malinneqartut. Taanna malinneqanngippat allanngortittariaqaarpoq. Nakorsaait ilai nutaat, ilaatigut Advanced therapy medicinal products, ATMP (geni, cellet aamma timip ipiutaasartai terapi) napparsimasumut ataatsimut millionerpassuarnik akeqarput. Qularnanngilluinnarpoq Kalaallinik napparsimasunik taamatut pisariaqaartitsisunik peqartoqarnissaa, tamannalu attuumassuteqalerpat qularnanngitsumik pisariaqassaaq taamatut pisoqartillugu Medicinrådet-ip suliani taama ittuni aalajangiinera takuneqarsinnaassaaq.

Takussutissami tulluuttumi siornatigut misissueqqissaarnermi allaaserineqartut nakorsaatinut tunngasuni unammilligassat eqqaaneqartuninngaanneerput. Takussutissap saamiatungaaniittumi nakorsaatinik pisinerup ineriartornera takuneqarsinnaavoq, tasanilu ukioq ataaseq minillugu (corona) procentit qaffangaatsiarsimasut takuneqarsinnaapput. Ozempic/ Wegovy/ ADHD-mullu nakorsaatinut aammalu qitiusumik pisiniarnernut aningaasartuutit sukkasuumik qaffakkiartornerannut naleqqussarneqareersimagaluarluni, sulii malunnartumik qaffakkiartornerit takuneqarsinnaapput. Nakorsaait qitiusumik akilerneqartut ataatsimut missingersuutit 20%-it missarivaat. Nakorsaatinut aningaasartuutit allatulli suliffeqarfiit ataasiakkaat/ immikkoortortaqaarfiit HIV, biologiske (TNF), Cytostatika aamma meeqqanut nakorsaait akornanni agguarneqarsimanngillat. HIV, Biologiske (TNF)-mut aamma Cytostatika-mut akit/atuineq rit aamma allanngorartorujussuullutik akisupput.

Takussutissiaq 4: Nakorsaatinik pisisarnerup ineriartornera

Kalaallit Nunaanni
nakorsaatinik
pisisarnerit
tamarmiusut

Kalaallit Nunaanni
nakorsaatinik
pisisarnerit
tamarmiusut
(Ozempic/ Wegovy /
ADHD aamma qitiusumik
akilikkat... minillugit)

Pissarsiffik: 'Nakorsaatinik 2019-imi pisineq'-mit oqaaseqaatit

Aningaasaqarnerup missingersuutillu aalajaatsumik aqunneqarnissaat

Peqqinnissaqarfik 'annikinaartumik aningaasaliiffigineqartarsimansoq' missingersuutiniq qaangiisarnerup tamanna apeqquuserpaa. Tamatumunnga erseqqissumik akissutissaqanngilaq, Kalaallit Nunaannut nunanulluunniit allanut, kisianni tunngaviumik apeqqutaavoq peqqinnissaqarfimmi suliassat tassungalu atatillugu aningaasalersuineq akornanni naapertuuttoqarner-soq. Suliassat aningaasaliinerlu tamarmik politikkikkut aalajangerneqartarput, aningaasaliinerlu pisortat suliassaqarfiisa assigiinngitsut akornanni politikkikkut pingaarnersuinerlut apeq-qutaasarpoq.

Apeqqummut suloriusissap aappaa tassaasinnaavoq Danmark/ nunat allat Kalaallit Nunaannut sanilliussineq. Tapiliussami Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu nunap tunisassiaasa ataatsimut nalingi peqqinnissaqarfimmut atornerqartut procentinngorlugit annertussusaat aamma inum-mut ataatsimut aningaasartuutiniq naatsorsukannerlugit kisinneqarput. Kisitsinerit taakku malillugit inerniliineq qulakkeerneqarsinnaanngitsutut nalilerneqarpoq tassani naleqqiunne-qartut unammillernartortaqaarmata.

Peqqinnissaqarfik taamaallaat aningaasartuutaanngilaq, kisianni inuiaqatigiit aningaasaqarne-rannut amerlanertigut arajutsineqartartumik pitsaasumik inissisimavoq. Peqqinneq sulisin-naassutsimut aamma sulisinnaasut piffissami sivilissusaanut sunniuteqartarpoq. Erseqqippooq tassani peqqinnissaqarfiup inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut pingaaruteqarnera pitsaasumil-lu tapertaanera. Peqqinnissaq pillugu Ataatsimiititaliarsuup Isumaliutissiissutaani tamanna nassuiaqqissaarneqarpoq.

Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfimmi aningaasaqarnikkut unammillernartut qanorittuuner-sut qanorlu angitinginersut ataatsimut paasinniffiusinnaasumik pilersitsiniarluni, avataaneer-sumiit Kalaallit Nunaannut aammalu Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfimmik ilisimannilluar-tumik misissueqqissaarnerik aallartissinissaq eqqarsaatigineqassaaq.

Misissuinermi aamma ilanngunneqarsinnaavoq peqqinnissaqarfimmut sivilissuumik nalunaaruti-gineqarsimasooq sanaartornermut pilersaarummik nalilersuineq aammalu peqqinnissaqarfim-mut aningaasaliinissamut pilersaarummik aggersumik.

Peqqinnissaqarfiup illorsuartai pisoqaapput, aserfallatsaaliinikkullu kinguaattooqqasooqarnera ersarissumik takuneqarsinnaavoq. 2024-mi suliassat amerlasimapput 2024-milu aserfallat-saaliuinissamut kontumi 13 mio. kr.-nik atuinerusooqarsimavoq. Atuinerussutit AI2025-mut nuunneqarput. Taamaalilluni 2025-mut aserfallatsaaliuinissamut suliniutit ikinnerusut aallar-tinneqarsimapput. Ilutigalugu allanneqarsinnaavoq Inuunerissaavik Steno-p illorsuanik nutar-terinissaq/ nutaamik sanaartorneq naammassimmat DIN-imullu naleqqiullugu illutatigut pit-saasuunissaa allaaneruvoq.

DIN-mut MR-scanneri nutaaq (nov. aallartissaaq 2024) pilersaarutaasimavoq. MR-scanneri pisoqalimmat aningaasaliisartut tikilluaqquneqarsimapput kisianni allanngortiterinissaq piler-saarutaanngitsumik 14 mio. kr.-mik akeqarsimavoq. Aningaasat 4 mio. kr.-nik immikkoortinne-qareersut naammassimanngillat, taamaammat pilersaarutaanngitsumik allanngortiterisaria-qartoqarsimavoq. Assit atorlugit nappaatinik suussusersuinerlut atorlut Kalaallit Nunaanni taarsernissaa aamma pisariaqarsimavoq, tassani eqqortumik nappaammik suussusersisarnis-saq aammalu katsorsaanermit pisariaqartunik aallartitsisinnaanissaq eqqarsaatigalugit.

Qulaani pileqartumut sanaartornermut sillimmatit 100 mio. kr.-nit EPJ-systemimut atornerqar-poq, taanna kingusiinnaa sammeneqassaaq.

Pinaveersaartitsineq

2024-p naalernerani ukiuni arlalinni ilisimatuussutsikkut paasisat tunngavigalugit imigassaq aalakoornartortalik pillugu politikkimut inassuteqaatit tusarniaassutigineqarput. Inatsisartut aalajangerput, innersuussutit pillugit Naalakkersuisut meeqqanut, inuusuttunut ilaqutariinnullu allannguutaasinnaasut pillugit saqqummiussissasut.

Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik aamma WHO/ Europe qanimut qanimut suleqati-giinnerisigut innersuussutit suliarineqarput, tassanilu soqutiginnittut allat aamma ilaatinne-qarput.

Inuup imigassamik aalakoornartortalimmik pisillunilu imersinnaanerminik pisinnaatitaaffeqar-lunilu kiffaanngissuseqarnerata peerneqarnissaa inassuteqaatitigut anguniarneqanngilaq, akerlianilli inersimasut imigassamik aalakoornartortalimmik atuinerannit ajoquserneqanngin-nissamik kinguaariit peroriartortut pisinnaatitaaffeqarnerannik aamma kiffaanngissuseqarne-rannik qulakkeerinninnissaq anguniarneqarluni. Meeqqat ilaqutariinni aanngajaarniutinin ator-nerluisoqarfiusuni peroriartunnginnissaannik aamma qanoq ililluta inooriaatsimik ajortumik kingornussisarnerup unitsinneqarnissaanik suliniutinin immikkut ukkataqartoqarnissaanik qulakkeerinnissapput. Innersuussutini anguniarneqarput ernguttarnerup pinaveersaartinnera-tigut meeqqat pinaveersaartinnissaat.

Imigassaq aalakoornartortallip immikkoortortaqaafiit allat aamma sunnertarpai peqqinnis-saqarfiinnaanngitsoq. Imigassaq pillugu politikki piffissaq sivisuumik atuuttussaq ukunani iliuusissani pilersaarutinilu angunissaanut iluaqutaasinnaavoq:

- Inuuneritta III - meeqqat inuunerinnissaat pillugu suleqatigiinnissamut Naalakkersuisut periusissiaat
- Qamani - Imminut toqunnissamik pinaveersaartitsineq pillugu periusissiaq
- Qanigisariinni nakuusertarnerup akiorneqarnissaa pillugu iliuusissatut pilersaarut
- Pinaveersaartitsineq pitsaanerusoq, inissiinerit ikinnerusut: Pinaveersaartitsilluni ilaqutariinni suliaqarnermut iliuusissatut pilersaarut.

Allorfiup 2024-mi ukiumoortumik nalunaarusiaanni, 2024-mi innuttaasunut tamanna takutinneqarpoq:

- Imigassaq suli aanngajaarniutinin aningaasanoortarnermillu ajornartorsiutilinni ajornartorsiutaanerpaavoq
- Imigassartornermik ajornartorsiuteqartut 36%-i aamma hashimik ajornartorsiuteqarput
- Hashimik ajornartorsiuteqartut 64%-i aamma imigassartornermik ajornartorsiuteqarput
- Aningaasanoornermik ajornartorsiuteqartut 35%-i aamma hashimik ajornartorsiuteqarput.
- Aningaasanoornermik ajornartorsiuteqartut 67%-ii aamma imigassartornermik ajornartorsiuteqarput.

Allorfiup 2018-imi innuttaasut 655-it katsorsartinnissamut innersuuppai.

Peqqinnissaqarfiup sinneranut sanilliullugu Allorfik immikkut ittumik paasissutissanik pitsaasunik peqarpoq, 2024-milu peqqinnissaqarfimmu ilaalerput. Tamatuma saniatigut Allorfik aamma atuisut naammagisimaarinninnerannik misissuisarpoq. Paasissutissat eqqarsaatigalugit Allorfik taamaalilluni maligassiuissunngorpoq.

Imigassamut innersuussutit tamanut tusarniutigineqarput kisianni politikikkut isummerneq peqqutaalluni qinersisoqarmat unitsinneqarpoq.

Peqqissutsimut Siunnersuisooqatigiit tusarniaaffigineqartunut aamma isumasioqatigiinnermi peqataapput, isumalluarnartumillu saqqummiussillutik. Inatsisitigut allallu aqqutigalugit pina-veersaartitsinerup nukittorsarneqarnissaa pingaaruteqartoq erseqqissarpaat aammalu imigassamut politikkimik siunnersuut tassunga pingaaruteqartumik iliuuseqarnissamik erseqqissarpaat.

2023-mi killiffik siuariarfillu - Peqqissutsimut tunngatillugu isumaqatigiissut

2023-mi maajimiit Peqqinnissaq pillugu Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaanit politikikkut qisuariaatit sukkallutillu aalajangersimapput. Ukiumi tassani novembarimi siammasissu- mik politikikkut isumaqatigiittoqarpoq, taannalu ukiuni tulluuttuni peqqissutsimut tunngatil- lugu nukittorsaaniarluni sulinissamut politikikkut tunngaviusumik isumaqatigiissutaavoq.

Peqqissutsimut tunngatillugu isumaqatigiisummik atulersitsiniarluni isumalluutit arlallit ator- neqartariaqarnerat politikikkut paasineqarpoq. Isumaqatigiisummut ilagitillugu peqqinnis- saqarfimmik pitsanngorsaaniissamut atugassat ukiunut sisamanut agguarlugit katillugit 114,50 kr.-t saniatigut aningaasaliissutit 2024-mut aningaasanut inatsimmi immikkoortinneqarsimap- put.

Takussutissiaq 3: 2023-mi peqqinnissaq pillugu isumaqatigiisummumut aningaasatigut atugassiissutit

Peqqinnissaq pillugu isumaqatigiisum- mut aningaasatigut atugassiissutit	2024	2025	2026	2027	2024-2027
Katillugit (mio. kr.-nut)	35,0	29,5	29,5	20,5	114,5

Pissarsiffik: Aningaasanut inatsit 2024

Peqqinnissaq pillugu isumaqatigiissut 2023-p atulersinneqarnerata sumut killinnerata eqikkar- nera ataani takuneqarsinnaavoq. Sukumiinerusumik takussutissiaq tapiliussami takuneqarsin- naavoq.

Peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaata innersuussutai 117-init ikin- nerunngitsut malitseqartinniarlugit peqqissutsimut tunngatillugu isumaqatigiissut 2023-mi novembarimeersoq pingaaruteqarpoq, sukkasuumik iliuuseqarneruvoq aamma siunissamut ungasissumut isigisumik iliuuseqarneruvoq.

Peqqissutsimut tunngatillugu isumaqatigiisummi 43-t suliniutigineqarput taakkunungalu pif- fissaliunneqartut assigiinngillat: Ukiuni 1-3-ni 26-iupput, ukiut tallimat iluanni 13-iupput ukiullu

qulit iluanni sisamaallutik. Peqqinnissaqarfimmi tatineqartumi angusaqarluarniarfiullunilu unammillernarpoq, taamaattorli suliniutini 26-iusuni 18-it ukiuni 1-3-ni ingerlasussat aamma suliniutit tallimani ingerlanneqartussat arfinillit aallartinnissaat naammassinissaalluunniit iluatsippoq. Ukiuni 1-3-mi 26-it, ukiut tallimat iluanni 13-it ukiullu qulit iluanni sisamat.

Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmi suliniutinut allattoqarfimmik pilersitsisoqarpoq, taannalu 2024-mi decembarip aallaqqaataanilli tamakkiisumik sulisoqalerpoq, tassanilu suliniummik aqutsisut pingasuupput aqqissuussamullu pisortaq ataasiuvoq. Suliniutinut allattoqarfik suliniutinut tamanut aqutsisuunngilaq. Kræftertunut ikiorsiissutit aamma aqqissuussaanikkut suliaqarnerup immikkoortup aappaanik taaneqartoq pillugit immikkut suliniuteqarpoq, taakkulu nakorsaanusimasumit Henrik Hansenimit pingaarnertut akisussaaffigineqarsimapput.

Aqqissuussaanikkut suliaqarnerup immikkoortuata aappaa aqqissuussaanikkut suliaqarnerup immikkoortuata siulliup nanginneraa, taannalu ulloq 1/1-25 Peqqissutsimut Aqutsisoqarfik matuneqarpoq, Allorfik peqqinnissaqarfiup ataanut inissinneqarpoq kiisalu peqqinnissaqarfiup qullersaqarfiani pingasuniit tallimanngortinneqarput (anigaasaqarnermut pisortaq ilanngunneqarpoq + peqqissaasut pisortaat marlunnut avinneqarput DIN-mut sinerissamullu). Taamaaliornikkut immikkoortoq 1 peqqinnissaqarfiup pingaarnertut aqqissuussaaneranut tunngavissiiuvoq.

Aqqissuussaanikkut suliaqarnerup immikkoortuata aappaani sammisat pingasut itinerusumik sammineqarput: 1) DIN-mik aqqissuussineq, tassunga ilanngullugit nuna tamakkerlugu akisussaaffiit, nunani allani katsorsartinneq aamma KPI, 2) peqqinnissaqarfiup qitiusumik immikkoortuini suliaassanik akisussaaffinnillu aqqissuussineq, 3) Suleqatigiinneq aamma peqqinnissaqarfiup kommunillu akornanni suleqatigiinneq akisussaaffinnillu agguataarinneq.

Peqqinnissaqarfiup suleqatigineratigut atuutilersitsiniarluni sulineq annertoq ingerlanneqartarpoq, taannali massakkut ingerlatsinermi tatineqarpoq ineriartortitsinermilu suliaassanut isumalluutit saniatigut peqarpallaarnani. Tamannali taakkuninnga suliaqartussamik peqqinnissaqarfimmi isumalluuteqalersitsinikkut aqqinneqartariaqarpoq. Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfittulli sulinermik pingaarnersiorneqarsinnaangitsut naalakkersuisoqarfiit suleqatigisartakkallu allat allatigut suleqatigineqassapput.

Suliniutinut allattoqarfimmiit allanut suliniuteqartuunermik agguataarinneqarpoq eqqarsaatigineqarsinnaavoq, aamma suliniutinut allattoqarfik piffissap ilaani suliniutit taakku siuariarnerannik malitseqartitsisarsinnaavoq. Suliniuteqartuunerup akuusunut kajumissuseqalersitsisarnera annerusumillu siuariarfusarnera misilittakkanit erserpoq.

Peqqissutsimut siunnersuisoqatigiit suliniutinut allattoqarfimmit killiffimmik naatsorsuummik tigusaqarpoq tassanilu suliniutit 26-t ukiuni 1-3-ni ingerlanneqartut tullinnguuttunik innerneqarnerat pillugu ilaatigut allassimasoqarpoq:

- Københavnimi peqqinnissaqarfiup atorfinitsitsiniartarfianik pitsanngorsaaneq
- Sulisunut avataaneersunut tunngatillugu suliniut tapersersorniarlugu suliniullu atuutilersitsiniarluni suliniutinut allattoqarfimmik pilersitsineq
- Nakorsiartarfinnut namminersortunut tunngatillugu iluaqutissat ajoqutaasussallu pillugit nassuiaammut missingiut siulleq
- Peqqissutsimut siunnersuisoqatigiinnik pilersitsineq
- 2023-mi misilittaanneranut aqqissuussap ingerlaavartussanngorneratigut, piffissamut naleqquttumik kræfteqartut katsorsarnissaat qulakkeerneqassaaq

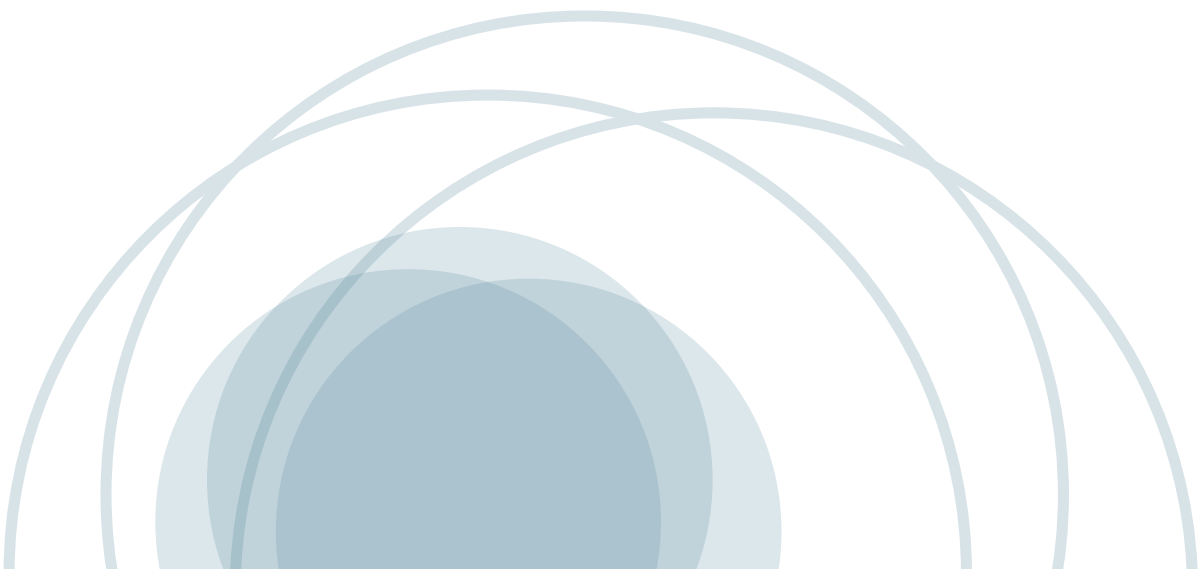
- Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsartittunut aamma pilattaasarnermullu immikkoortorta qarfinni nakorsanik immikkut ilisimasalinnik amerlanerusunik atorfinitsitsinissamut aningaasaliinerup pitsanngorsarneqarnissaa (qitiusumik immikkoortuni nakorsat qarasaasiakkut nakorsartitsisartunik tapersersorneqarneri ilanngullugit)
- Sumiiffinni nakorsanik amigaateqarfiusuni imaluunniit nakorsa qarfiunngitsuni nakorsanit ikiorserneqarsinnaaneq anguniarlugu suleqatigiinnik qarasaasiakkut nakorsartitsisarneq atorlugu katsorsaasinnaasunik pilersitsineq
- Dronning Ingridip Peqqissaaviani nakorsanit sullinneqarnermik pitsanngorsaaneq

Sukumiisumik takussutissaq tapiliussami takuneqarsinnaavoq. Partiinut isumaqatigiissuteqartunut aamma Peqqissutsimut inunnullu Innarluutilinnut Naalakkersuisumut Suliniutinut allattoqarfik ingerlaavartumik killiffik pillugu nassuiaasiortarpoq.

Ataatsimut isigalugu ukiuni 1-3-ni suliniutinut ingerlanneqartussanut atatillugu naammaginar-tumik siuariartoqarpoq. Eqqaaneqareersutut suliniutini 26-iusuni 18-inut ukiuni 1-3-ni ingerlanneqartussanut tunngatillugu suliaqartoqarpoq aamma suliniutit ukiuni tallimat ingerlaneranni ingerlanneqartussat arfinillit aallartisarneqarput. Sukkanerusumik siuariartoqarnissaa ilaannit kissaatigineqarpoq, taamaattorli nalinginnaasumik sulisussaqaarniarnikkut kigaalaq-ersorneqassalluni.

Naalakkersuisut nutaat naalakkersuisooqatigiinnissaannut isumaqatigiissutaanni allassimavoq "Isumaqatigiissuteqartartut suleqatiginerisigut 2023-mi peqqinnissaq pillugu isumaqatigissut 2023-meersaq annertusineqassaaq". Peqqissutsimut tunngatillugu suliaqarfimmi suliniutit assigiinngitsut piffissami qinigaaffimmi pingaarnersiorneqartussat naalakkersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiissummi Naalakkersuisut saqqummiuppaat. Peqqinnissaq pillugu isumaqatigiissutip annertusarnissaanut suliaq ingerlavoq aamma peqqissutsimut siunnersuisoqatigiit paasissutissaataat malillugit 2025-p naannginnerani naammassiniarneqarpoq.

Suliniuteqarnermi qasunissaq, artukkiinissaq ingasattumillu anguniagaqarnissaq pinaveersaarniarlugit suliniuterpasarnik amerlavallaartunik aallartitsinaveersaarnissaq pingaaruteqarpoq aamma pisussatut kissaataannartut ilaannit isigineqarsinnaasunik suliniuteqannginnissaq pingaaruteqarpoq. Peqqinnissaqarfiup tunngaviusumik sanngiiffiinnik pitsanngorsaannissamut siunnersuutit qitiulluinnarput, assersuutigalugu sulisussarsiorarneq sulisorisanillu attassiinarneq, ilinniarnaq, Sulisoqarnermut immikkoortorta qarfiup sullissineranik pitsanngorsaaneq – taakku tamaasa assersuutigalugu sullissinermik annertusaanissamut allatigullu pitsanngorsaannissamut tunngatillugu siunnersuuteqarnermut pisariaqarput. Suliniutit naammassineqanngitsut amerlasoorpassuit imaluunniit suliniutit piffissami sivisuallaami ingerlanneqartussat pinnagit suliniutinik amerlanngitsunik iluatsittunik ingerlataqarnissaq orniginarneruvoq.

Peqqinnissaqarfimmi sulisussarsiortarneq sulisorisanillu attassineq

Kalaallit nunaanni peqqinnissaqarfimmi ingerlaavartumik sulisussarsiortarnissaq sulisunillu attassiinnarnissaq pingaaruteqarput. Sulisunut tamangajannut tunngatillugu, pingaartumilli nakorsanik peqqissaasunillu sulisussarsiortarneq sulisunillu attassiinnarnissaq unammillernar-toqarpoq. Sulisussarsiortarnermik ajornartorsiuteqarneq nalinginnaalersimanersoq apeqqu-taalerpoq.

Peqqinnissaq pillugu Ataatsimiititaliarsuup maajimi 2023-mi allaaserisaa ajoraluartumik suli arlalitsigut atuuppoq (tapiliussaq takuuk), aamma tassunga tunngatillugu Kalaallit Nunaanni isumaqatigiissutit amigartut eqqarsaatigalugit peqqissaasunut akissarsiat pillugit aamma Danmarkimi naalagaaffiup immikkut tapeqartitsisarnera apeqquteqartoqarpoq. Peruluttut inaanni peqqissaasup ukiuni arfineq-pingasuni sulisimasup Kalaallit Nunaannukarnermini qaammammut 8.000 kr.-nik akissarsiakinnerulertarpoq.

Amerlasuut Kalaallit Nunaannukaraangamik isumaqatigiissuteqartannginnerat suli uumitsaq-qassutigineqarpoq, tassani atukkat piumasaqaatillu erseqqinngillat. Ineqarniarnikkut periar-fissat suli unammilligassaapput, tassunga ilanngullutik inissiat ineqateqarfiusut.

Sulisunut tunngatillugu aningaasaqarniarneq unammillernartuuvoq

Sulisunut aningaasartuutit 2020-miit 2024-mut 60%-imik amerleriarsimanerat ataani takune-qarsinnaavoq. Ukiuni coronap nalaani qaffariaat annertunerpaagaluartoq 2023-mi 2024-milu suli qaffakkiartorpoq, taamaattorli annermik taartaasartunut aningaasartuutitut atuuppoq.

Takussutissiaq 4: Sulisoqarnermut aningaasartuutit 2020 -2024

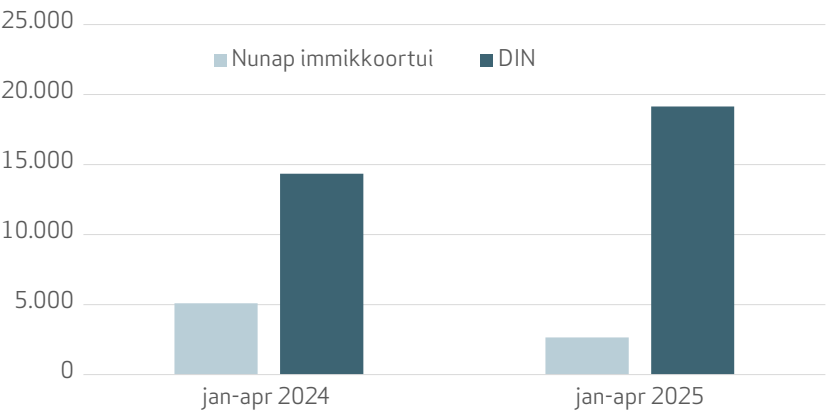
Sulisoqarnermut aningaasartuutit toqqarneqartut					
Naatsorsuutit	2020	2021	2022	2023	2024
Akunermut akissarsiat	52.493	55.606	59.302	61.839	65.689
Qaangiuttoorneq	24.298	26.812	27.819	28.825	29.810
Taartaasartunut aningaasartuutit	22.300	24.994	42.410	64.743	72.002
Sulisussarsiortarneq soraarnerlu	33.235	38.699	39.697	41.759	41.924
Sulisoqarnermut aningaasartuutit allat	19.021	22.710	22.580	27.712	32.934
Katillugit	151.347	168.821	191.808	224.878	242.359

Pissarsiffik: Peqqinnissaqarfiup qullersaqarfianit allakkiaq

Ineriartornerup tamatuma suli 2025-mi ingerlanera aamma sulisut tikisitat piffissami sivikitsu-mi atorfinitsinneqartarnerat takussutissiami 5-imi erseqqissumik takutinneqarput.

Takussutissiaq 5: Taartaasartunut aningaasartuutit ineriartornerat

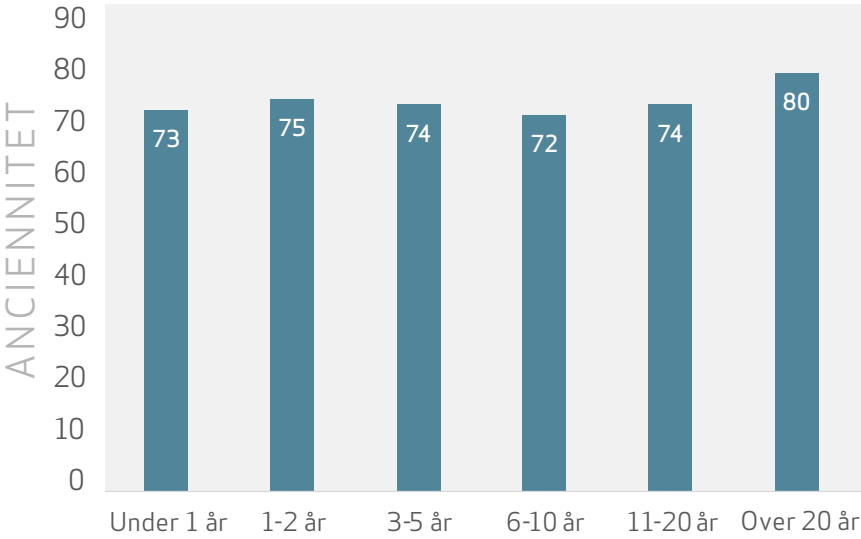
Taartaasartunut aningaasartuutit 2024-mi aamma 2025-mi qaammatit siulliit sisamani

Pissarsiffik: 2025-mi maajimi Tina Amondsenip GØR-isumasioqatigiissitsinermi saqqummiussaa.

Ajoraluartumik sulisoqarnikkut taarseraattoqarnera, atorfeqartitsisarnerup sivilissusua il.il. pillugit paasissutissat pinnagit sulisoqarniarneq pillugu aningaasaqarnikkut paasissutissat pilsarsiariuminarnarupput, tamannalu ajuusaarnartorujussuuvuq, tassami paasinassappat paasissutissat taamaattut aningaasaqarneq pillugu paasissutissanut ilanngunneqartussaammata. Assersuutigalugu APV-mi naammassineqaaqqammisumi sulinerup sivilissusua takussutissiami ataaniittumi takuneqarsinnaavoq, tassanilu ukioq ataaseq inorlugu sulisut atorfeqartarsimane-rat takuneqarsinnaavoq.

Takussutissiaq 6: Atorfeqartup sulisimanerata sivilissusua

Pissarsiffik: APV 2025 - Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik

Piffissami sivikitsumi atorfinitsitsinerneq amerlasuunik unammillernartorsior-toqarnera takus-sutissiami 6-imi takussutissanilu ataaniittumi takutinneqarput, taamaattorli ingerlaavartoqan-ginnerata kinguneris, piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu sulisunik ineriartortitsinissa-mik aamma taartaasartunik ikiuinerneq piffissamik atuineq pissutigalugu naammassisaqarsin-naassutsip annikinnerulerneranik unammilligassaqaarneq takussutissiani takutinneqanngillat.

Aalajangersimasumik atorfinitsitsinerit taartaasartunillu atorfinitsitsinerit agguarnerat 2025-mi juunimi naatsorsorneqartut takussutissiami 5-imi takutinneqarput, taakkulu aasaanerani sulinggiffeqartoqarnera pissutigalugu kisitsisit taama isikkoqarsinnaapput.

Takussutissiaq 5: 2025-mi juunimi aalajangersimasumik atorfinitsitsinerit taartaasartunillu atorfinitsitsinerit agguarnerat

	Nakorsat	Peqqissaasut	Ernisus-siortut	Timimik sungius/Pilloris-saasoq	Tarrarsuisartoq	Meeraaq-qerisut	Uumassusilinnik misissueqqissaartartut
Katillugit	133	322	28	33	8	9	23
Aalajangersimasut	82	208	16	25	6	3	15
Taartaasartut	51	85	11	8	2	6	8
Akunermusiallit		29	1				
Taartaasartut procentinngorlugit	38%	26%	39%	24%	25%	67%	35%

Pissarsiffik: Qitiusumik sulisoqarnermut immikkoortortaqqarfimmeersut tunngavigalugit paasissutissanik suliaqarneq

Taartaasartut procentinngornerat kiisalu atorfinitsitsisarnerit 24 aamma 67%-it akornanniit-tut takussutissiami 5-imi takuneqarsinnaapput. Kalaallit peqqissaasutut ilinniarsimasorpasuit aalajangersimasumik atorfeqarnerat pissutigalugu taartaasartut procentinngornerat appasip-poq. 'Taartaasartoq' tassaavoq piffissami sivikitsumi atorfinitsinneqartoq. Nakorsanik atorfe-qartitsisarnerit sivisussusaat takussutissiami 6-imi takuneqarsinnaavoq, tassanili agguaqati-giissinnerat takuneqarsinnaavoq. Ulluni 8-15-imi atorfeqartitsinerupput.

Takussutissiaq 6: 2020-2024-mi nakorsanik taartaasartunik atorfinitsitsisarnerup sivisussusia agguaqatigiissillugu

Taartaasartunik atorfinitsitsineq	Nakorsat inuusunnerusut/nakorsat taartaat	Nakorsat immikkut ilisimasallit/nakorsaanerit
Nutaanik atorfinitsitsinerit amerlassusaat*	351	1.445
Qaammatini ataannartuni atorfinitsitsinerit amerlassusaat agguaqatigiissillugu**	3,8	2,5
Inunnik ataasiakkaanik atorfinitsitsinerit amerlassusaat agguaqatigiissillugu	1,21	2,04

*Qaammatini marlunni sivisunerusumiluunniit sulisimanngitsut imaluunniit 2020-mi januaarimi sulisimanngitsut nutaanik atorfinitsitsineri taakku pineqartarput. **Qaammatini ataannartuni sulisimasunik nalunaarsuisoqarsimatillugu atorfinitsitsinerup sivisussusiani taakku pineqarput.

Pissarsiffik: Qitiusumik sulisoqarnermut immikkoortortaqqarfimmeersut tunngavigalugit paasissutissanik suliaqarneq

Ernisussioortunik aamma timimik sungiusaasunik pillorissaasunillu misissueqqissaarnermi ersepoq taakku piffissami sivisunerusumi atorfeqartartut. Qaammatini 4,8-ni aamma 6,2-ni atorfeqartarput agguaqatigiissillugulu atorfinitsitsinerit amerlassusiat 1,1 aamma 1,6-iupput.

Piffissami sivikitsuararsuarmi atorfeqartitsisarnerit takussutissiami 6-imi takuneqarsinnaap-put, taamaattorli amerlasuut arlaleriarlutik Kalaallit Nunaanniittarsimapput. Taamaattorli pif-fissami sivikitsumi sulisunik atorfeqartitsisoqartarpoq.

Taartaasartunik atorfinitsitsisarnermi atorfinitsitsineri isumaqatigiissusiornerpassuit

amerlanerat Sulisoqarnermut immikkoortorta qarfirmik artukkiivoq, taakkulu ilaannikkut kingusissukkut nassiunneqartarput. Qanoq ililluni taartaasartunik sulisussarsiortoqarsinnaa-nersoq ilisimaqqissaarneqanngilaq. Aallaaviatigut Københavnimi sulisussanik atorfinitsitsini-artarfik aqqutigalugu sulisussarsiortoqartassaaq, ilaannikkulli pisariaqartitsivinnermi immik-kut akuersissuteqartoqartarpoq.

Aalajangersimasumik atorfinitsitsinerit agguaqatigiissillugu piffissami sivisuumi atorfeqartan-ginnerat takussutissiami 7-imi takutinneqarpoq. Piffissami sivikitsumi atorfinitsitsisarnerit peqatigisaannik peqqinnissaqarfirmi sulisunut tunngatillugu ingerlaavartumik unammilligas-sat takussutissiani 5-7-mi takutinneqartut tassaapput sulisut taakku tamarmik patajaassuser-mik ataavartumillu pilersitsinissamut piffissami sivikippallaami atorfeqartaramik.

Takusassiaq 7: Aalajangersimasumik atorfinitsitsinerit sivilissusiat

Aalajangersimasumik atorfinitsitsinerit	Ernisus-siortut	Timikkut sungiusaasut pillorissaasullu	Nakorsat inuusunnerusut/ nakorsat taartaat	Special-/ overlæger
Nutaanik atorfinitsitsinerit amerlassusaat*	31	40	140	76
Qaammatini ataannartuni atorfinitsitsinerit amerlassusaat agguaqatigiissillugu**	22,13	21,99	17,04	27,38

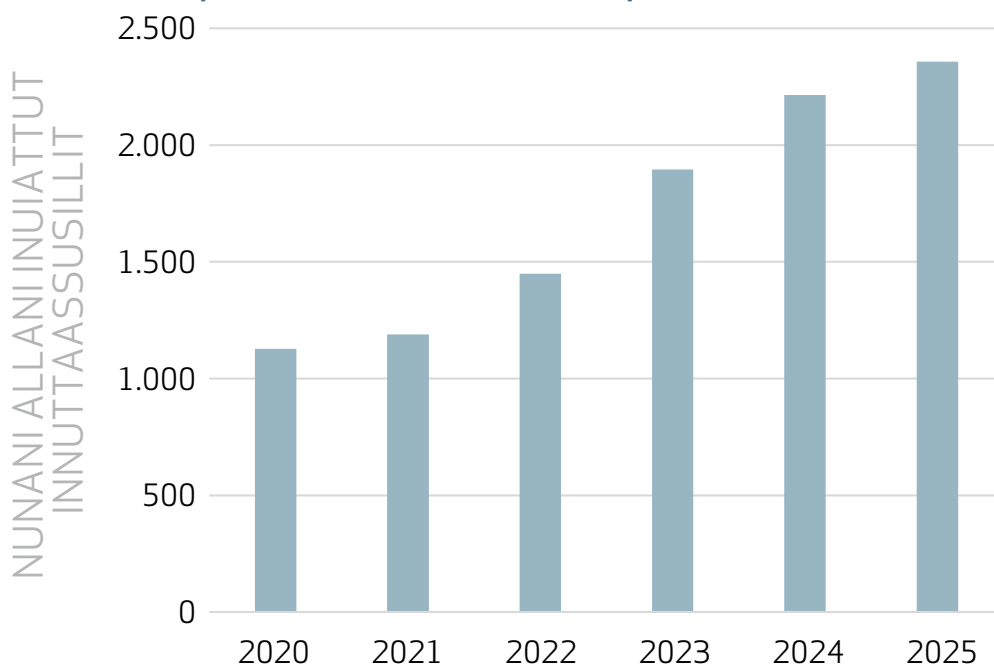
*Qaammatini marlunni sivisunerusumiluunniit sulisimangitsut imaluunniit 2020-mi januaarimi sulisimangitsut nutaanik atorfinitsitsineri taakku pineqartarput. **Qaammatini ataannartuni sulisimasunik nalunaarsuisoqarsimatillugu atorfi-nitsitsinerup sivilissusiani taakku pineqarput.

Pissarsiffik: Qitiusumik sulisoqarnermut immikkoortorta qarfirmiisut tunngavigalugit paasissutissanik suliaqarneq

Sulisut nunanit allaneersut

Sulisut nunanit allaneersut pingaaruteqassusiat politikkikkut erseqqissarneqarpoq, aamma Peqqissutsimut inunnullu Innarluutilinnut Naalakkersuisoqarfik WHO-mik suleqateqarnermik aallarniivoq, taannali issittumi peqqinnissaqarfinnik ilisimasaqanngilaq. Sulineq malunnaatili-mik siuariannngilaq, taamaattorli WHO peqatigalugu workshopertitsinerit marluk ingerlanne-qarsimapput, taakkunani ilaatigut ilaatigut nunani tamalaani sulisussarsiornermut akornutit, inuiaqatigiinnut peqataalersitsiniarnermut iluaqutissat, peqqinnissamut tunngasutigut nunani allani ilisimasalinnik sulisorinniinnartarneq sukumiisumik qulaajarneqarput kiisalu suliaasaqar-fiit akornanni peqqissutsimullu ilinniarfiit pitsanngorsarneqarnissaat pillugit oqallittoqarluni. 2026-mi misilgummik suliniuteqarnissaq anguniarneqarpoq. Allaffissornerujussuup pinaveer-saartinnissaa arlalinnillu angusaqarnissaq unammilligassaapput.

Ukiuni kingullerni suliarortut nunanit allaneersut Kalaallit Nunaannut tikittut amerlapput, ta-kussutissiaq 7 takuuk. Taamaattorli peqqissutsimut tunngatillugu suliaasaqarfirmut atassu-serneqarsinnaanngillat. Tuluttut oqaatsit peqqinnissaqarfirmi sulineri atorneqarneq ajorma-ta kalaallisut qallunaatulluunniit oqaaseqarnissamut piumasaqaateqarnera eqqumaffigineqas-saaq. Kinguaariit inuusunnerusut tuluttut pikkorinnerupput, taamaattorli angajoqqaanut/aanaa aataakkunnut peqqinnissaqarfirmik atuinerpaasartunut tamanna atuutinngilaq. Peqqinnissa-qarfirmi sulisut assigiinngitsut sulinissaannut atatillugu akuersissuteqarnissamut piumasa-qaatit pillugit unammilligassaqarpoq. Peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutis-siissutaani eqqaaneqartutut Islandimi misilit takkat iluaqutaasumik qiviarneqarsinnaanerit qularutissaanngilaq.

Takussutissiaq 7: Nunani allani innuttaassuseqartut ineriartornerat

Pissarsiffik: GØR-isumasioqatigiinneq, maaji 2025

Sulisut nunanit allaneersut pillugit Peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuup innersuussutai sulī atuupput. Sulisut nunanit allaneersut piffissami sivikitsumi Kalaallit Nunaanni sulisussarsiornermik malunnaatilimmik allanngortitsisinnaannginnerat erseqqissassallugu pingaaruteqarpoq. Piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu siunnersuutit nalinginnaasumik sulisussarsiornermik pitsanngorsaataasinnaasut ataani takutinneqarput.

Nakorsat immikkut ilisimasallit ilinniagaqarnerannik allannguneq: Taassuma ilaata Kalaallit Nunaannut inissinneqarnera

Siunnersuut tamanna pissutigalugu Danmarkimi nakorsanik immikkut ilinniartitsineri allannguuteqaaluttariaqarpoq, taamaattorli siunissami allannguisoqarnissaa anguniarlugu sammisap qaqqinneqarsinnaanera aporfilersorneqassanngilaq.

Ullumikkut Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfiup Region Syddanmarkimik suleqateqarnermi gut nalinginnaasumik nakorsaanerimi tunngaviusumik ilinniagaqarnissamik neqerooruteqartarpoq. KBU (napparsimasunik sullissineri tunngaviusumik ilinniarneq, nakorsatut akuersissuteqarnissamut piumasaqaataasoq, (namminersorluni sulisinnaanermut pisinnaatitsisoq), aallaqqaasiutitut ilinniarneq (ukioq ataaseq immikkut ilisimasalittut aallarniutaasumik ilinniarsinnaaneq) tunngaviusumillu ilinniarneq (pingaarnertut nalinginnaasumik nakorsaaneq), immikkut ilisimasalittut ilinniarnertaa nalinginnaasumik ukiunik tallimanik sivisussuseqartoq naammassinneqarsinnaavoq. Tunngaviusumik ilinniarneq fasenut/blokkinut arlalinnut aamma napparsimavissuarnut immikkoortortaqaqarfinnullu assigiinngitsunut agguarneqarsimavoq.

Danmarkimi ingerlariaqqiffiusumi ilinniarnertit tunngaviusumik ilinniarnermi blokkinut kattukaanni siunissami sorliit Kalaallit Nunaanni, aamma sumi, qaqugulu qanorlu sivisutigisumik inissinneqassanersut paaserusunnassaaq. Aallarniutaasumik ilinniarnernut kingusinnerusukkullu tunngaviusumik ilinniarnermut qinnuteqartut atorfiit blokkilluunniit Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarnissaaq toqqarsinnaavaat.

Assersuutigalugu tassaasinnaavoq timip ilormiunik katsorsaaneq ('arfineq-pingasunik immikkut ilisimasaqarfilik'), tarnimikkut napparsimasunik katsorsaaneq, naakkut pilattaaneq (qitunnernik pilattaaneq) aamma saanernik pilattaaneq. Immikkut ilisimasalittut ilinniarkinna tamani tamatigut marlunnik nakorsaqtarnissaa siunnerfigineqarsinnaassaaq.

Kalaallit Nunaanni nakorsat atorfillit immikkut ilisimasalittut ilinniarsimasutut piginnaasat assigiinngitsorpasut angusinnaassagaat tunngaviummik eqqarsaataavoq, taakku sulisutut aalajaassinnaallutillu pingaarutilimmik inissimasinnaassapput kiisalu kalaallit nakorsatut immikkut ilinniarsimasut Kalaallit Nunaanniiginnarnissaat ilimanarnerussaaq. Danmarkimi Aalborgimi nakorsatut ilinniarnernit misilittakkat iluaqutigalugit Jyllandip avannaani nakorsanik sulisussarsiortarnek malunnaatilimmik iluaquserneqarpoq.

Siunnersuuteqarnermi Peqqissutsimut aqutsisoqarfiup oqaloqatiginissaa aamma immikkoortoqarfinni attuumassuteqartuni imaaqarnissamut periarfissat isumalluutillu pigineqarnissat piimasagaataapput.

Peqqissaasut ingerlariaqqiffiusumik ilinniarnert

Napparsimasunik peqqissaanerup pitsanngorsarneqarnissaanut anguniagaqarnerup ilaattut Kalaallit Nunaanni peqqissaasut ingerlariaqqiffiusumik ilinniaqqinnissaat qulakkeerniarlugu maanna Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfiup Ilisimatusarfik aamma SDU suleqatigilerpai. Suleqatigiimmata peqqissaasut Kalaallit Nunaanniiginnarsinnaapput aamma SDU-mi ilinniarnernup saniatigut peqqissaasutut sulisinnaapput. Klinisk sygeplejemi annertusisamik erhvervs-kandidatitut, APN, ilinniarnep pineqarpoq, taannalu piffissap ilaani ilinniarluni ukiunik sisamanik sivilisussuseqarpoq. Ilinniartut agguaqatigiissillugu sapaatip akunnerani ullut pingasut sulisarpullu marluk ilinniarnernut atortarlugit. Ilisimatusarfiup suleqatigineratigut SDU-miit onlinekkut ilinniartitsineq ingerlanneqassaaq. Peqqissaasut pikkorinnerulerumallutik Kalaallit Nunaannik qimatsisariaqtarnertat taakkulu ilaasa angerlarnep ajornerat siornatigut ajornartorsiutaasimapput. Paasissutissat malillugit inuit 15-it ilinniarniarlutik nalunaarsimasut 2025-mi ukiakkut aallartissapput. Peqqissaasut taakku napparsimmavimmi peqqissaanerup uteqqinnissaat pingaaruteqarpoq.

Qulaani allasimasut saniatigut kalaallinut tulluurtumik napparsimasunik immikkut peqqissaanerup tunngatillugu ilutsumik nassaarnissaq siunertarlugu periarfissanik misissuisoqarnissaa kissaatiginarpoq. Ullumikkut immikkut ilisimasalittut ilinniarnert sisamaapput: Sinitsineqartussanik paarsineq, peruluttunik paarsineq, kræftertunik paarsineq aamma tarnimikkut napparsimasunik paarsineq Danmarkimi ukiup ataatsip ukiulluunniit marluk akornanni sivilisussuseqartarput. Danmarkimi kursusinut atassuserlugit ilinniarnernik onlinekkut ingerlatsisarnissaq, piffissalli ilaani nakorsiartitsisarnernik sammisaqarnermi Danmarkimiittarnissamik aqqiilluni ilutsumik Kalaallit Nunaannut tulluurtumik sanasoqarsinnaava? Kalaallit Nunaanni holdiliornissamut amerlassusaat eqqarsaatigalugu naammannaviangillat.

Assersuutigalugu peruluttunik paarsinerup tunngasumik ilinniarnep ukiup aappaa avillugu sivilisussuseqarpoq, tassani atuagarsorneq timikkullu passussineq paarlakaanneqartarput, piffissap ilaani marloriarluni qaammatini qulingiluani sivilisussusilinni ilinniarnernik ingerlatsisoqartarpoq.

Issittumi immikkut peqqissaasutut ilinniarnermi diplomitaarfiusussamik ilinniakkamik peqa-reerpoq, taannalu peqqissaasut ingerlariaqqiffittut ilinniarfigisarpaat. Ilinniakkami tassani issittumi peqqissaaneq sammineqartarpoq aammalu Kalaallit Nunaanni issittumiluunniit nunani allani sulerusuttunut naleqqulluni. Ilinniagaq Ilisimatusarfimmit neqeroorutigineqartarpoq.

Paarlaaqaatigiinnissamik aaqqissuussilluni atorfeqartitsineq

Dronning Ingridip Napparsimmavissuani (DIN), Dronning Ingridip Peqqissaaviani (DIP) nakorsat immikkut ilisimasallit ingerlaavartumik sulinissaat pitsanngorsarniarlugu maannakkut inuit ataasiakkaarlugit sivikitsumillu atorfinitsitsisarnernit pilersaarutaanerumik aamma aalajangersimasumik piffissami sivikitsumi atorfinitsitsisarnernik taarserneqarnissaat isumaliutigineqarsinnaavoq. Ilaatigut pingaartumik nakorsanut peqqissaasunullu aamma qarasaasiakkut nakorsartitsisarnermut tunngatillugu paarlaaqaatigiinnissamik aaqqissuussineq pillugu pissaaffiliisumik suleqatigiinnissamik isumaqatigiittoqarneratigut Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfiup aamma Danmarkimi immikkoortortaqaarfiit suleqatigineqartartut attuumassuteqartut akornanni taamaaliortoqarsinnaavoq. Ullumikkut Randersimi nunap immikkoortuani napparsimmavissuarmik aamma Sjællandip avannaani napparsimmavissuarmik isumaqatigiissuteqartoqareerpoq.

Iluatsissappat illuatungeriit Danmarkimi immikkoortortaqaarfiit suleqatigisartakkat nunami allami sullissinertut nalilerlugu Kalaallit Nunaanni immikkut atorfeqartitsinerminnut aningaasatigut taarsiiffigineqarnissaannut

aamma kalaallit suleqatigisartakkat immikkut taartaasartunut isumaqatigiissusiunnginnissaannut tunngatillugu pissaaffiliisoqassaaq. Taartaasartunut kontumit 1-2 mio.kr.-t taarsiisutigineqarsinnaapput, taakku ukiumoortumik 72 mio. kr.-nik amerlassuseqartarput. Aaqqissuussinerit taamaattut pingasut-sisamat misileraataasumik misileraatigalugit aallartinneqarsinnaassapput.

Aaqqissuussinerit taamaattut namminermit tunngaviumik pisariaqartinneqartutut Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik atorfeqartitsinerunnginnerat erseqqissaatigineqassaaq, taamaattorli taakku sulisoqarniarnermut iluaqutaapput. Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfimmut soqutiginninneq kajuminnerlu appariartupallannerat aaqqissuussinernit pioreersunit misilittakanit ersersinneqarpoq, taamaammat inuit nutaat aaqqissuussinerni taakkunani ilaatilerniarlugit tamatigut nassaarineqartariaqarput, taamaattorli aaqqissuussinertut siunnersuutigineqartoq ilaannakkoortumik iluaqusiisnaassaaq.

A1/DIH-ip aamma Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center Glostrupimiittup akornanni iluatsilluartumik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarpoq, tassani akuttunngitsumik ataatsimeersuartarnerit sinerissamullu tikeraartarnerit ilaapput. Qulaani allaaserineqartup assinganik paarlaasseqatigiinnissamik aaqqissuussinermik annertusineqarsinnaavoq. Nakorsat immikkut ilisimasalinnik aamma/imaluunniit nakorsanik A1/DIN-mi Meeqqanut inuusuttunullu tarnimikkut nappaatilinnik sullissinermi tunngaviumik ilinniagalinnik aalajangersimasumik, piffissami sivikitsumi atorfinitsitsinerit aaqqissuussami ilaassapput. Tamatuma saniatigut ilutsimut nasuiarneqartumut inersimasunik tarnikkut nappaatilinnut sullissinermut tunngasumik assingusumik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummik paarlaasseqatigiinnissamullu aaqqissuussinermik ineriartortitsisoqarnissaa innersuussutigineqarpoq.

Sulisussarsiortarneq sulisorisanillu sulisorinniinnarneq: DIN Universitetshospitalit

DIH universitetshospitalinngortissinnaagaanni sulisunik kajungilersitsinissamut sulisorinniinnarnissamullu periarfissat 2025-mi naalakkersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiisummi allassimapput. Isumassarsiaq tamanna immikkoortumi matumani misissorneqassaaq.

Dronning Ingridip Napparsimmavissua Kalaallit Nunaanni napparsimmavissuuvog sulilu taamaassalluni, taanna nunatsinni immikkut piginnaasaqarfiunerpaavoq aamma pingaartumik universitetshospitalit Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfimmik ineriartortitsinermi pitsanngorsaanermilu pingaarutilimmik inissisimassaaq. Taamaattorli DNH-ip Kalaallit Nunaanni pissutsinut periarfissanullu tulluurtunngorlugu universitetshospitalinngortinnissaanut suliaq oqitsuinnaangilaq. Ukiopassuarni suliarineqartariaqarpoq aamma aningaasaliinerit annerusut pisariaqartinneqarput aqqissuussinerlu nalinginnaasuunani. Ass. Danmarkimi universitetshospitalit ilaaginnarneqassanngillat. Taaguutip universitetshospitalip naleqarnerulersinnissaa piviusumillu imaqarnissaa qulakkeerniarlugu allaanerusumik eqqarsartoqassaaq. Iluatsippat Dronning Ingridip Universitetshospitali siunissaq ungasinnerusog eqqarsaatigalugu nunat minnerit qanoq ilillutik universitetshospitalimik ineriartortitsinnaanerannut najoqqutassanngorsinnaavoq.

Nalinginnaasumik paasinnineq eqqarsaatigalugu universitetshospitali suua|?

Universitetshospitali tassaavoq universitetimi peqqinnissamut tunngasunik sammiveqarluni ilinniarnermut attuumassuteqartoq. Universitetshospitali ilaatigut immikkut ittumik qaffasinnerpaamik katsorsaarnernik, ilisimatusarnernik misileraanernillu aamma nakorsatut ilinniartunik, immikkut ilisimasalittut ilinniartunik kiisalu peqqinnissaqarfimmi sulisut ingerlariaqqiffiusumik ilinniartunik timimik passussinissamut ilinniartitsinermik ingerlataqartarlunilu suliaqartarpoq.

Universitetshospitali qanoq ililluni Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarsinnaava – tassunga atatilugu apeqqutit suut qitiulluinnartut, naatsorsuutit, pisariaqartitat anguniakkallu eqqarsaatigineqassappat? Dronning Ingridip Napparsimmavissua piffissap sivikitsup ingerlanerani universitetshospitalinngortinneqarsinnaangilaq. Universitetshospitalimut attassuserneqartartumik nalinginnaasumik timip passunneqarnerani immikkut ilisimasaqanngikkaluarluni Kalaallit Nunaannut tulluurtumik ilutsimik immikkut ittumik ineriartortitsisoqarsinnaanersog apeqqutigineqarpoq.

Sumiiffiit inukitsut isorartoorujussuarmillu nunallit allat qanoq suleriaaseqarnerisut paasisaqarfigiumallugit ass. Islandimi 380.000-inik innuttaasulimmi qanoq iliortoqarsimanersog aamma Tromsømi (kiisalu Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN) Tromsømut ilaasumi universitetshospitalililiortoqalermat qanoq iliortoqarsimanersog paasisaqarfigiumallugit taakku aallarniutaasumik misissorneqarsinnaapput.

Kalaallit Nunaanni universitetshospital - klinikkimut, ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu tunngatillugu suliatigut kivitsisinnaasariaqarneranik naatsorsuuteqarnissap saniatigut kiisalu ilisimatusarfimmik ilinniarteqarfinnillu allanik suleqateqarnerup saniatigut – aqutsisut suliasaat allaffissornikkullu suliasat nutaat aamma isumalluutit pisariaqartinneqartut kiisalu aningaasaliinissamut pisariaqartinneqartut aalajangersimasut, tassunga ilanngullugit siunissaq qaninnerusog ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugit attaveqaasersuutit erseqqissarneqassapput.

DIN-ip universitetshospitalinngortinneqarnissaanik eqqarsaatit itisilernerat tapiliussami 4-mi nassaarineqarsinnaapput.

Qanoq annertutigisumik Kalaallit Nunaanni immikkut katsorsaasoqarsinnaava?

Peqqinnissaqarfimmi katsorsarneqarnerit sapinngisamik angerlarsimaffimmut qaninnerpaanissaat suli kissaataavoq. Taamaallaat najukkami suliarineqarsinnaanngitsut DIN-imil suliarineqassapput, aamma taamaallaat DIN-imil suliarineqarsinnaanngitsut Danmarkimi suliarineqassapput. Napparsimasut kissaateqartarput, katsorsaanerilli immikkut ittut piumaneqarnerutilugit najukkami suliarineqarnissaat unamminiarnarnerussaaq – immikkut ilisimasalinnik pissarsiniarneq ajornakusoorsinnaanera pissutiginaagu, kisiannili katsorsaanerit tamakkiisumik ilaanaortumilluunniit najukkami DIN-imiluunniit ingerlanneqarnissaannut piumasaqaatit atugasarititaasullu naammassinissaat pisariummata. Kingullertut minnerunngitsumillu: Napparsimasut naammappat? Imaanngitsoq Kalaallit Nunaanni immikkut ittumik katsorsaanerit ingerlanneqarnissaannut kissaatit annikillisinniarlugit, kisiannili piviusorsiortumik oqallinnissamut tungavissiiinissaq kiisalu Kalaallit Nunaata nunatta avataani suleqatigisartagassaanik pitsaasunik pisariaqartitsiaaannartussaanerani paasinnittoqarnissaa anguniarneqarpoq – pingaartumik nunap immikkoortuani napparsimmavinni nunalu tamakkerlugu napparsimmavinni immikkut iluinnartumik katsorsaaneq tertiære niveaumik taaneqartartoq tulluuttumi allassimavoq.

Innuttaasut amerlassusaat immikkullu ittumik katsorsaaneq

Sooruna DIN-mi tartulersinnani Rigshospitalimi tartulersikkiartortoqartassasoq? Akissutigivaat: Kalaallit Nunaanni napparsimasut naammannngillat. Agguaqatigiissillugu Danmarkimi 6 millioninik innuttaasulimmi 250-t miss. imaluunniit innuttaasut 24.000-utillugit ataaseq tartulersittarpoq. Tassa imaappoq Kalaallit Nunaanni kisitsisinngortissagaanni ukiut tamaasa napparsimasut marluussapput. DIN-ip piginngisaanik tartuliisarnermut tunngatillugu nakorsaasersuinermi laboratoriamilu atortut nutaaliaanissaasa saniatigut inernerit pitsaasuussappata pilattaasartut pisarialinnik ilisimasaqassapput. Katsorsaanerup najukkami ingerlanneqarnissaannut innuttaasut amerlassusaat aamma pilattaasartut pilattaavimmiittartullu sungiussisimaneerat aamma nakorsaasersuinermik paasiniaareerneq malitseqartitsinerlu pingaaruteqarput.

'Sungiusarnek pikkorinnerulersitsisarpoq' napparsimmavissuarmi aamma atuuppoq. Tassa naatsumik oqaatigalugu ass. saanernik pilattaasartup angusai pitsaassappata ukiumut sapinngisamik ikinnerpaamik 35-it aamma 75-it akornanni siffialiisassaaq (siffiaasaliineq): Aseruuttoornerit pilattaqqinnerillu ikinnerusut kiisalu minnerunngitsumik pitsaanagerusumik aalasinnaneq (inuunerup pitsaassusia). Seeqquliinerit 50-100-it akornanniipput. Saanernik pilattaasartuq nalinginnaasoq tassani immikkut ilisimatusarsimanngitsoq taakkuninnga marlunnik pilattaasinnaanaviannngilaq. Atuakkat eqqarsaatigalugit volumen-resultat-relation (volume-outcome) pineqartarpoq. Tartuliisarnermik suliaqartut angusat pitsaassappata ukiut tamaasa ikinnerpaamik 60-iussapput. Danmarkimi tartuliisarnermik suliaqarfinnut pingasunut agguarneqartuni 250-inik tartuliisoqartarpoq.

Immikkut ilisimasalinnit angalasunit Kalaallit Nunaanni 2024-mi 62-it siffiaasalerneqarput aamma 148-t seeqqulersinneqarput – aamma 2024-mi seeqquliinerit pingaarnersiorneqarput. Danmarkimi innuttaasut 600-gaangata ataatsimik siffiaasaliisoqartarpoq. Kalaallit Nunaannili ukiumut 96-iussapput. Tassa imaappoq Kalaallit Nunaanni innuttaasut amerlassusaat eqqarsaatigalugit siffiaasaliinermik suliaqarsinnaasoq ataaseq piffissaq tamaat sulisinnaassaaq. Taamaattorli ilaatigut napparsimasoqartillugu sillimasoqartarnissaa suliaqarfimmilu suleqate-

qarnissaq ineriartornissarlu qulakkeerniarlugit ikinnerpaamik marluk pisariaqartinneqassapput – taava taamaalippat sinnilimmik sulisoqassaaq.

Pilattaasartuq siffiaasaliillaqqissoq imaanngilaq seeqquliillaqqissuussasoq imaluunniit saanernik pilattaanermi immikkut ilisimasaqarfinni allani pikkorissasoq – aap, immikkut ilisimatusarnermi tamanna ajoqutaavoq. Taamaammat siffialiinissamut najukkami aaqqiinissaq sulissutigineqassanngilaq.

Taava qanoq iliortoqassava: Napparsimasut nunamut allamut aallartinneqarsinnaapput imaluunniit pilattaanermi sulisut, soorlu nakorsat aamma ass. peqqissaasut sinitsitsisartut pisariaqartinneqartut ataatsimoortinneqarsinnaapput. Sulisut pilattaanernik attuumassuteqartunik pisariaqartumik misilittagallit Dronning Ingridip Napparsimmavissuanukartinneqarsinnaapput, aamma sinerissami napparsimmavinnukartinneqarsinnaapput, taakkunani init pilattaavusut napparsimmavimmilu siniffiit immikkut ittut atorsinnaavaat. Ilutsip tamatuma kingunerisaanik pilattaanerit najukkami ingerlanneqarnerussapput. Ilutsip kingunerisaanik napparsimasut pingitsooratik utaqqissapput, tassami sulisut tikinnissaannut napparsimasut naammattarnavianngimmata, soorluttaaq Nuummi napparsimasut angalasussat pilersaarusionerat piffissartornartoq.

Isip igalaasartaata ersernerlutsitsinera pissutigalugu pilattaanerit qiviarutsigit immikkut ilisimasallit Danmarkimiit Kalaallit Nunaannut tikittarput. Nakorsaaneq Vejleми napparsimmavimeersup angalasartup suleqatini peqatigalugit Qaqortumi napparsimasut najukkami pilanneqartussanngorlugit Rigshospitalimi immikkut ilisimasalinnit toqqarneqarsimasut 114-it pilassimagai Danmarkimi aviisimi ullormut saqqummersartumi allaaserisami oqaluttuarineqarpoq.

Aamma katsorsaanerup ilaa Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarsinnaavoq, soorlu kræftit ilaannut taamaaliortoqartartoq. Aammik akuluiaasarneq suliassaqaarfiit ilaat ajornakusoortut ilagaat. Peritonealdialysemik taaneqartoq (bughindedialyse) Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarsinnaavoq, akerlianilli hæmodialyse (bloddialyse) ajornakusoornerusoq taamaallaat Danmarkimi ingerlanneqarsinnaavoq.

Danmarkimi ernisarfinnut tunngatillugu suliatigut piumasaqaateqarpoq. Danmarkimi pilersaarusionermi aallaaviatigut immikkoortortaqaarfinni tamani ikinnerpaamik erninerit ukiumut 1.500-ussapput aamma inoorlaanut immikkoortortaqaarfeqassaaq. Soorunami piumasaqaat tamanna Kalaallit Nunaanni naammassineqarsinnaanngilaq, tassami ukiumut ernisarnerit 1000-init ikinnerummata. Tamatuma saniatigut suliassaqaarfimmisut misilittagalimmik pilattaasoqartussaanera aamma peqqissaasumik sinitsitsisartuqartussaanera malugeqquneqarpoq, tamanalu sinerissami naammassineqartuaannanngilaq.

Katsorsaanerit assersuutigineqartut eqqarsaatigalugit immikkut ilisimasalinnik avataaniit pisariaqartitsisoqarnerata saniatigut pilattaanermi suliarineqartartorpasuit allat - uummatip ammartartuisigut bypassiliilluni pilattaaneq, kræftinut assigiinngitsunik pilattaaneq – assersuutigalugu puakkut kræfterneq, qaratsakkut tingukkullu kræfterneq, aamma nappaammik suussusersiinissamut immikkut ittunik atortoqarfusariaqartut aamma nutaaliaasumik nakorsaasersuinerit eqqaaneqarsinnaapput.

Napparsimasunik katsorsaanerit assigiinngitsut ilaatigut Kalaallit Nunaanni ilaatigullu Danmarkimi ingerlanneqartarput. Assersuutigalugu napparsimasut uummatip taqaanik nerukillisoornerannik pasitsaassinerim DIN-imi CT-scanneri atorlugu misissuisoqartarpoq – taamaalilunilu taamaallaat taakku katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsisut Danmarkimut aallartinneqartarput. Suliassaqaarfippassuarni allani minnerunngitsumik kræftimut tunngatillugu assingusumik suleqatigiittoqareerpoq.

Assersuut: våd AMD-mik angerlaassineq

Isikkut nappaammik katsorsaaneq nunatsinnut nuunneqarsinnaanera pissanganarpoq, tassani napparsimasunut aammalu aningaasaqarnikkut allallu katsorsarneqarnissaanut ikiuutaasinna-
anerannut iluaqutaasinnaavoq.

Nunatsinni isinut suliaasaqarfik Rigshospital suleqatigalugu anguniarneqarpoq. Nunatsinni
immikkut ilisimasallit angalanerannut atatillugu Danmarkimi suussusersiineq katsorsaanerlu
ingerlanneqartassasut tamanna suleqatigiinnermi pineqarpoq.

Napparsimasut isikkut våd AMD-mik (ukiut apeqqutaatillugit isit allanngorneri) siornatigut
Danmarkimi kisimi katsorsarneqartartoq, nappaatillu qanoq ittuunera ammalu katsorsartin-
nerup qanoq ittuunera apeqqutaalluni angalasarnissaq pisariaqarsimavoq.

Napparsimasut ikissimapput kisiannili amerliartorlutik. 2019-imi 141-ut katsorsarneqarsimap-
put, 2021-milu amerlatsissimapput 260-inngorlutik. Napparsimasut eqimattat akulikitsumik
katsorsartikkiartortartussaapput, tassani isikkullu kapitillutik sivikitsumik katsorsartittarput.
Katsorsartikkiartornermut atatillugu angalaneq sivisusinnaasarpoq.

Napparsimasut amerlatsikkiartornerini katsorsartinnermut, angalanermut ineqarnermullu
aningaasartuutit qaffakkiartorput, 2021-milu eqqartorneqarpoq 2023-miit siumut katsorsar-
tittarnermut periarfissat allat eqqartorneqartariaqartut.

Nunap immikkoortuani Sermersuumi aqutsisut, peqqinnissaqarfimmi immikkut akisussaasut,
isillu nakorsaa Rigshospitalimi kalaallinut angalasunut immikkut ilisimasali aamma peqqinnis-
saqarfimmi angaasaqarnermut immikkoortortaqaqarfik katsorsaanerlut periarfissat assigiin-
ngitsut pillugit oqaloqatigiipput.

Ulloq manna tikillugu napparsimasut Danmarkiliarlutik katsorsartikkiartortarput, katsorsaa-
sartut napparsimasut ornillugit nunatsinnut katsorsaasalernissaat eqqarsaatigineqartariaqar-
poq. Uani Kangerlussuarmiittoq peqqissaavik katsorsartittussanut katersuuffissatut siunner-
suutigineqarpoq, katsorsaasussat tikikkunik katsorsaariarlutik aallaqqissinnaassammata.
Napparsimasut katsorsartittut siulliit Kangerlussuarmi decembarip aallartinnerani 2022-mi
katsorsarneqarput. Nuummiittoq mittarfik novembarimi 2024-mi atuutilermat DIN-imut nuun-
neqarpoq.

Suliniutip aallartinnginnerani piareersaanerit amerlapput: Kangerlussuarmi peqqissaaviup aaq-
qissugaanerani akisussaaffimmiit ilusilersuinnermut akisussaaffiit pineqarput, katsorsaaneq
avatangiisini akuerineqartuni ingerlaniassamat. Nuna tamakkerlugu nakorsaaserisoqarfik na-
korsaatinik pilersuisussatut ilanngunneqarpoq. Sisimiuni nunap immikkoortuani napparsimma-
vik, nunap immikkoortua Qeqqa immikkut akisussaasussatut ilanngunneqarpoq, tassani nap-
parsimasut eqqugaasussaaneri pissutaavoq. Napparsimasunik angallassinerit aaqqissuunne-
qartariaqarput il. il.

Katsorsaasartunik sulisussarsiorneq Rigshospitalimi isinut immikkoortortaqaqfimmit isumagi-
neqassapput. Suleqatigiit tassaassapput nakorsaq ataaseq, peqqissaasoq immikkut ilisimasa-
lik ataaseq, taakkulu kalaallit akissarsartut isumaqatigiissutaat malillugit akissarsiaqartinne-
qassapput. Katsorsaaneq qaammammut ataasiarluni ingerlanneqartassaaq.

Suleqataasussat soqutiginnittut suleqatigalugit nunatsinni våd AMD-mik napparsimasunut
katsorsaanerlut periuuseq ineriartortinneqarpoq. Tassani napparsimasut Nuummur angalasar-
nissaraluannik annikillisissavaa.

2025-mi napparsimasut 360-600 missaanniittut katsorsaasoqassasut naatsorsuutigineqarpoq, qaammammut 30-50 missaanni katsorsarneqartassapput. Siornatigut katsorsaariaaseq ulloq ataaseq ingerlasarsimavoq, katsorsaasartut tikikkunik ulloq ataaseq katsorsaariarlutik aqaguani aallarlutik, massakkullu katsorsaaneq ullut marlunngorlugit sivitsorneqarpoq ullullu pingajussaani aatsaat aallarlutik. Napparsimasut amerlanerit isimikkut illuttut katsorsarneqarsinnaalissapput.

Iluseq taanna peqqinnissaqarfimmut aningaasartuutini annertuumik annikillisisissaaq, napparsimasumut ataatsimut katsorsaaneq 10.000 kr. missaanniittunik (kisitsisit 2021-meersut), tassani angallannermut aningaasartuutit annikillinerat peqqutaalluni.

Ilutsip tamatuma kingunerisaanik napparsimasut katsorsartinnissaminut aqut ingerlavissaat sivikinneruvoq. Napparsimasut amerlanerpaartaat Nuummi najugaqarmata, tamanna illuinnarni inuunerannut annikinnerpaamik akornusersuisinnaavoq. Napparsimasut Nuup avataani najugalit Nuummi ulluinnarlugu katsorsartinnissaminut periarfissaqalissapput. Tamannalu napparsimasut ulluinnarni inuunerannut annikinnerpaamik sunniuteqassaaq. Napparsimasunut inuunerissaartitsisinnaavoq. Massakkut napparsimasut Københavnimi katsorsartittartunut sanilliullugu amerlatsinnikuummata tamanna nakorsaatinut aningaasartuutitut qaffatsitsivoq.

Suliassaqarfimmik nunatsinnut angerlaassinerup kingorna siornatigut katsorsarneqarsimannginneq pissutigalugu napparsimasut amerliartornersut akissutissarsineqanngilaq.

Kræftertunut ikiorsiissutit

Danmarkimi kræftimik katsorsaanagermi kræftimut ikiorsiissutit pisariaqartorujussuupput, taamaammat nunatsinnut eqqunneqarnissaa kissaatigineqarpoq, kisianni nunatsinnut tulluussakkamik. Danmarkimitut inernerit assignagit allaanerusumik. Nunatsinni Danmarkimilu atugassarititat piumasaqaatillu assigniingillat. Nunatsinnut tulluussakkamik ineriartortitsineq piffissartornassaaq - imaaliiallaannaq tamanna sananeqarsinnaanngilaq, tamannalu ataani allaaserineqarpoq.

Peqqissutsimut Siunnersuisoqatigiit nunatsinni nakorsaanagerusimasooq Henrik Hansen, suliniummut aqutsisoq Teams-ikkut ataatsimeeqatigisimavaat.

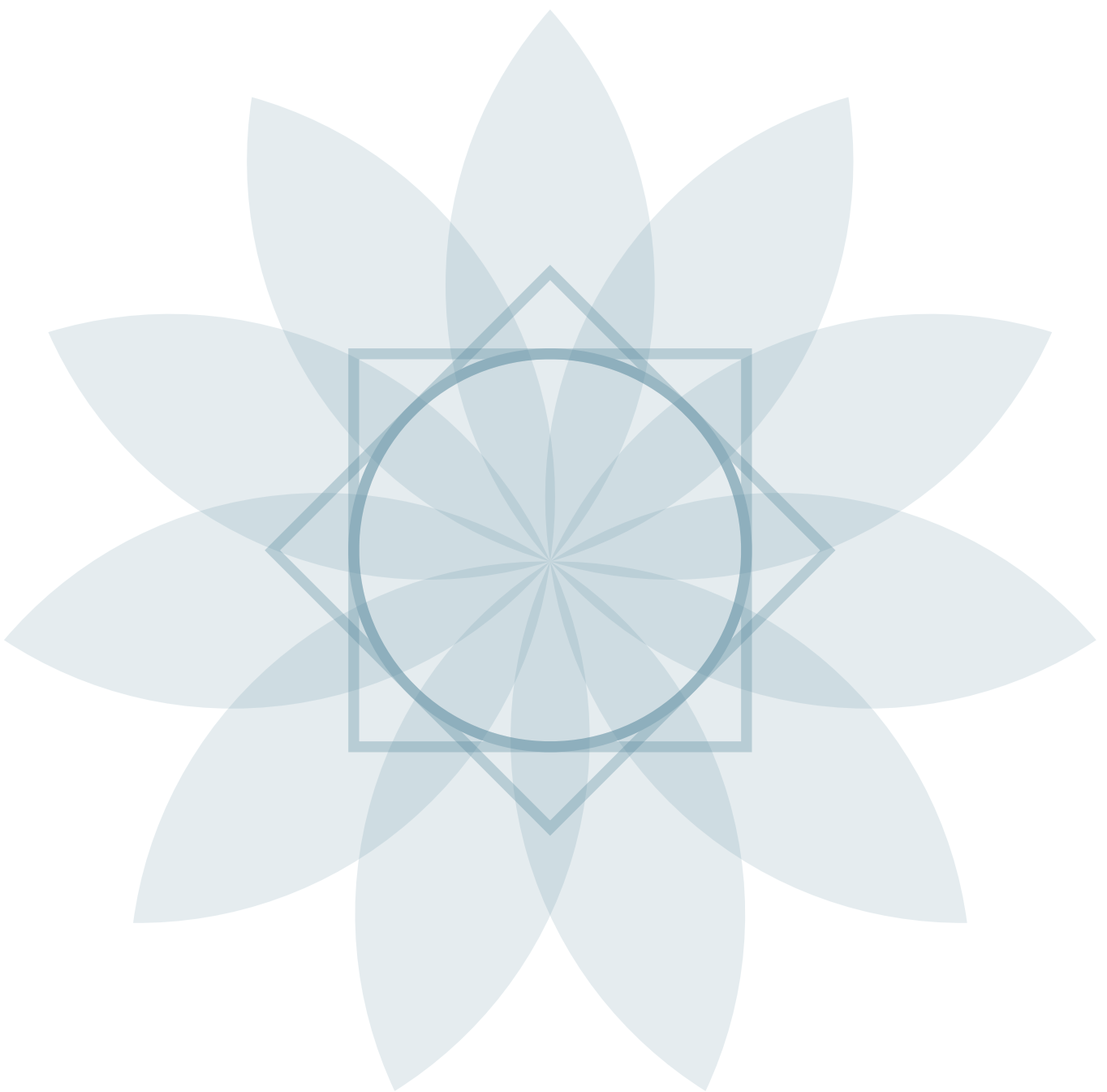
Kræftimut ikiorsiissutit ineriartortitsineq sivisuumik suliarineqassaaq. Ukiup affaani kingullermi nalunaarsuinerit sammeneqarsimapput, tassani suliassaqarfimmi nakkutilliineq pitsanngoriarnissaa eqqarsaatigalugu. Tassani pineqarput utaqquisut allattorsimaffiannik aammalu kræftimik pasitsaassinerimik nakkutilliineq. Siusinaarluni suussusersisarnissaa anguniarneqarpoq tamannalu nunatsinni unamminartuuvoq. Tamanna anguniarlugu Cosmic-imi (napparsimasut pillugit qarasaasiakkut nalunaarsuisarfik) najoqqutassamik sanasoqarpoq. Suliaq toqqaanartumik katsorsaanagermut pitsanngorsaannngilaq, siunissamili sulinerup nangillugu suliarinisaanut pisariaqarluni.

Misissuinerimik piffissaaq atorineqartoq qanoq sivikillisinneqarsinnaanersooq sulissutigineqarpoq, tamannalu alloriarneq siulliussaaq. Immikkuualuttortalimmik suliniut aallartinneqarpoq, tassa annap aattaqarsinnaaneramik misissueqqissaarnissaaq. Aallaqqaammut Nuuk kisimi pineqarpoq. Suliniummi ilaatigut ingerlariaaseq qanoq ittuussanersooq paasiniarneqassaaq, uani misissuutini nalunaarsuineq Københavnimullu nassiussineq.

Danmarkimisulli ittumik atuutilersitsinissaaq pissusissamisuussagaluartoq allaffissornikkut unammilligassat aaqqiissutissanik atulersitsinissamut aporfupput. Tassunga ilanngullugit

assersuutigalugu annanik misissuinerit, tassani Danmarkimi aqqissuussineq digitalikkut ingerlammatt nunatsinni pissutsinut nuunnissaa ajornakusoortorujussuuvoq. Nalunaarsuinerit nassiusissarnerullu saniatigut pissutsit GDPR-imiittut aammalu sulisussaqaarniarneq pissutaallutik periuseq sunnerneqarsinnaavoq. Ilaannikkut akisussaaffik Inuup ataatsip imaluunniit arlallit paarisinnaasarpaat, tamannalu ass. sulinngiffeqartoqarnera imaluunniit sulisunik taarsertoqarnera peqqutaalluni unittooratarsinnaavoq.

Kalaallit Nunaanni siuariaateqarniarluni ajornartorsiutit aqqinneqaqqaartariaqartarput. 2025-mi apriliimi Cosmic-imi ilitsersuutit suliarineqarsimasut klinikkimi atorneqarsinnaalernissaannut tunngatillugu systemimik atulersitsiniarneq unammilligassaasimavoq. Sulisup Cosmic-imi ilitsersuummik sanasup peqqinnissaqarfimmi atorfeqarunnaarsimanera aappaattut unammilligassaavoq.

Digitalikkut ineriartornissamut periarfissat: EPJ aamma qarasaasiakkut nakorsiartitsisarneq

Elektroniskikkut napparsimasunut nalunaarsuiffik, EPJ

Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfiup napparsimasut pillugit qarasaasiakkut nalunaarsuisarfia-systemi kingusinnerpaamik 2028-mi taarserneqassaaq, tassani peqqutaavoq massakkut pilersuisutut atorineqartoq, svenske Cambio, decembari 2028-mi ineriartortitsineq ikiuuttarnerlu atorunnaarsinniarlugit nalunaaruteqarnikummat.

2028 suli ungasissinnaagaluarpog kisianni EJP-systemip nutaap atuutilersinnissaa piffissartornassaaq, tassami ileqqut nutaat ilinniarneqartussaapput qarasaasiarpassuillu taarserneqartussaapput. Sulisunit tamanna aningaasaqarnikkut aamma sulisoqarnikkullu annertuumik atuisitsissaaq. Suliniummut 100 mio. kr.-inik immikkoortitsisoqarpoq. EJP-systemimi nutaamik toqqaaneq peqqinnissaqarfik 2028-muinnaangitsoq, siunissamili ukiorpassuarnut sunniuteqassaaq - peqqinnissakkut sulisunut, napparsimasunut, aqutsisunut, politikkerinut innuttaasunullu tamanut.

EPJ-systemi kiffartuussinerni pingasunik pingaarnernik siunertaqarpoq:

- Peqqinnissakkut sulisut suussusersiinissamut napparsimasullu katsorsarneranut malinnaanermut atatillugu pingaarutilimmik pinngitsoorneqarsinnaangitsumillu sulisunut atortoq. Paasissutissat pitsaassutsumik ineriartortitsinermut aammalu pitsanngorsaaniissamut ajornanngitsumik malinnaavigineqarsinnaassammata kiisalu nappaatit qanoq ittuuneri qanorlu ingerlaneri katsorsaariaatsillu inerneru pillugit ilisimatusarnissamut tunuliaqummik pilersitsisoqarnissaanut ajornannginnerulersitsissapput.
- Paasissutissat systemimiittut peqqinnissaqarfimmi inissisimaffik pillugu aammalu nutaanik aningaasaliinernut aalajangiinermullu tunngavissaqarniassammata aqutsisunut tamakkiisumik kisitsisitigut malinnaatitsissapput.
- Naatsorsueqqissaartarfimmut kisitsisinik tunniussineq

EPJ-mut suliniummut ilitersuutitut takorluukkat pitsaasut anguniakkallu pingaartut ataatsimut pisariaqartinneqarput. EPJ-systemimik toqqaaniarneq IT-mik suliniutaangilaq kisianni peqqinnissakkut sulisunit suliniutaavoq. Suliniutip atuutilertussap ilaa IT-kkut suliniutaavoq, tassani peqqinnissakkut sulisut suleriaasiat pillugu IT-kkut apeqqusiortoqarnerani ilaasinnaammata. Allatut oqaatigalugu: Periutsumi tassani peqqinnissakkut sulisut IT-kkut apeqqutinik suliaqassapput, tassani kikkut suliniummi piginnittuunersut pingaaruteqarput.

Nuna tamakkerlugu EPJ-systemip kalaallit peqqinnissaqarfiannut tulluussagaanera pingaarnarpaavoq. Taamaangippat danskit napparsimmaviisa systemiat qularnanngitsumik aningaasaparujuusuarnik atuissaaq. Systemip kalaallinut tulluussakkap uku kiffartuutissavaa a) nakorsat EPJ (DIN) anguniagaat assingi, b) napparsimmaviup anguniagaanik kiffartuussineq (DIN) - sine-rianni napparsimmaviit systemimik pilersitsisoqarnissaanik pisariaqartitsinngilaq, nalinginnaasumik nakorsiartitsisarnerup assigisaanik sulisarmata, c) danskit suleqatigalugit paasissutissanik paarlaatseqatigiinneq, d) paasissutissat (ilisimatuut) paasissutissanik toqqortaasivik aammalu pitsaasumik qulakkeerinninnermik inerisaanissamillu tunniussineq. Kalaallit Peqqissartut Illuata immikkut pisariaqartitaat aamma eqqarsaatigineqassaaq. Taassuma saniatigut aamma

eqqarsaatigineqartariaqassaaq kigutit nakorsaata systemiat Cosmic systemimut ilanngunneqassanersoq, soorlu aamma tassani nakorsaataasiviup systemia ilanngunneqassanersoq eqqarsaatigineqartoq.

Kingulliit marluk eqqarsaatiginngikkutsigit, soqutigisat assigiinngitsut aalajangiisartut nalilersortariaqaraat takutitsivoq. Rigshospitalimik paasissutissanik paarlaasseqatigiinneq ass. Amerikamiut peqqinnissaqarfimmut iserfissaasa (Sundhedsportal) Epic-imeersup assinganik systemimik piffissatornangaatsiartumik atuutilersitsisoqassanersoq imaluunniit aaqqiissumik allamik Sundhedsportalen aqutigalugu paasissutissanik paarlaasseqatigiit tarnissaq eqqarsaatigalugu Sundhedsportalenip aamma kalaallit systemiata akornanni systemimik allamik nassaartoqassanersoq eqqarsaatigineqassaaq.

Pigissallugit iluartut pigineqartariaqartullu immikkoortinnissaat pingaaruteqarpoq. Tassani sukkannerusumik iliuuseqartoqanngippat systemip naleqqutinnginneranik kinguneqarsinnaavoq. Systemi siunissamut naleqquttuusariaqarpoq.

Killiffik

Pisortat ataatsimoorussaas IT (Inussuk-IT) killiffik pillugu allakkiornikuuvoq, tamannalu ataani takussutissiarineqaaqqippoq. Suut aallartinneqareersimanersut suullu sulii aallartinneqanngitsutut immikkoortikkuminaapput. Piffissalersukkamik pilersaarusiaq annertuvoq.

Kalaallit Nunaanni pisortaqaqfinni ataatsimoorussamik IT-mi (Inussuk-IT) EPJ-program pilersinneqarnikuuvoq, aamma periusissatigut aqutsisoqatigiinnik Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfiani naalakkersuisoqarfimmi pisortaq siulittaasoralugu suliniutip aaqqiissugaa-nera aalajangerneqarpoq. Programmimi peqqinnissaqarfimmi suliamik ilinniarsimasut ilanngusaat aalajangiinerillu qulakkeerniarlugit peqqinnissaqarfimmi suliamik ilinniarsimasut aqutsisoqatigiiffiat pilersinneqarpoq, peqqinnissaqarfimiillu aqutsisoqarluni, kiisalu najoqqutassiatut eqimattat arlallit, taakku suliaassani peqqinnissaqarfimmi ilisimasat aamma inissinneqarneri qulakkeertussaavaat.

Pisiortornissamut suliniut pisiortorfimmik toqqaanermut, suliariumannittussarsiuussinerup ilusaanut, atortunik napparsimasut pillugit EPJ-systemimik pisinnermut tunniussinnermullu tungatillugu innersuussinnermik kinguneqassaaq. Siullermik suliniummik aallartitsisoqassaaq, tassani angorusutaat suut suliniutillu sorliit napparsimasunut, peqqinnissaqarfimmut aamma inuiaqatigiinnut iluaqutaasinnaanersut paasiniarneqassapput. Innersuussutit uku iliuusissatut katersorneqassapput, aqutsisoqatigiinnilu marluusuni suliniutigineqassaaq. Iliuusissallu takutippaa, ukiuni tulluuttuni suut atuutitsilernermit aamma EPJ digitalikkut suliniutini pingaarnerisorneqassanersut.

Suliffeqarfik tamakkerlugu atuutilersinnissaa suliffiullu suliaassamut piareersarnissaat Inussuk-IT-mit sulissutigineqarpoq. Ilutigalugu suliniutip pitsaassusaanik siuariarnissaanillu qulakkeerisinnaasunik siunnersortimik pisiniartarfimmiillu attuumassutilinnik ujarlertoqartariaqarpoq. Savallimmiut inissisimaffiat Kalaallit Nunaannut assingummat taassuma suleqatiginissaanut periarfissat aamma misissorneqarput. Danmarkimi nunap immikkoortuulu napparsimasunik paasissutissanillu paarlaaqatigininnermi digitalikkut qaninnerusumik suleqatiginissaanut periarfissaqalersitsivoq, tassani EPJ-systemi nutaamut periusissiorluni aaqqiissutissanik arlalinik saqqummiussisoqarsinnaanissaa anguniarneqarpoq.

Ilaatigut nunarput tamakkerlugu assigiimmik EPJ-mik systemeqassasoq qulakkeerniarlugu sulissutigineqarpoq, tassanilu piffissaq ungasinnerusoq isigalugu peqqinnissaqarfimmi napparsimasut tamarmik pitsaanerusumik isumannaatsumillu sullinneqassapput.

Periusissiap ataatsimut qitiusumik aamma EPJ ingerlaavartumik ineriartortuarnissaanut tunngaveqarnissaa aammalu peqqinnissaqarfiup digitalikkut pilersitsinissaa atuutsitsilernissaalu qulakkeerneqassaaq. Tamanna inissiinnermut, suleqatigiinnermut minnerunngitsumillu allanguinermi aqutsinissamut aamma nutaanik suleriaaseqalernissamut piumasaqaateqarfiuvoq.

Inissiineq peqataanerlu peqqinnissaqarfimmi najoqqutassiamik eqimattat aqutugalugit aammalu aqutsisut immikkullu ilisimasallit peqatigalugit suliasat aqutigalugit pisarpoq. Aammattaaq allannortitsinermik ilinniartitsineq aamma attaveqatigiinnermut pilersaarutit pillugit sulisoqartarpoq, siammasissumik peqataatinneqarnissaa qulakkeerlugu. Tamatuma saniatigut pilersaarutaavoq sulisut ass. EPJ-imi allaffeqarfimmit pisuussutit pissarsiarineqarsinnaalerpata ineriartortitsinermut aningaasaliissuteqarnissaat (massakkut taakku pisuussutit ullumikkut amigaatigineqarput).

Pingaarnertut piffissaliussamik sanasoqarnikuuvoq, massakkut isumaqatigiissutigineqartup atorunnaanginnerani piffissaqarluarluni toqqammavimmik (systemi) taarsiinissaa ingerlanissamat. Suliniut annertuumik peqqinnissaqarfimmut piumasaqaatitaqarpoq aamma pisortat pisiniartarfiillu akornanni suleqatigiilluarnissamik pilersitsissaaq. Peqqinnissaqarfiup isumaluititigut sulisullu taarseraannerujussuannit tatisimaneqarnerani unammilligassaaq suunngitsutut isigineqassanngilaq, aamma peqqinnissaqarfiup avataani programmimik aaqqissuussinissamut aallussilluarnissaaq pisariaqarpoq.

Pingaarnertut piffissaliussaaq imaappoq:

- 2024-25: Anguniagaq, periusissiaq aaqqissugaanerlu kiisalu siunnersortinik atassuseqarneq
- 2025: Piumasaqaatinik tunngaviusunillu qulaajaaneq aamma suliariumannittussarsiuussinissap piareersarnera
- 2026: Atuutilersitsineq ilinniarnerlu
- 2027: Anguniakkamik eqqorniagassanillu pilersarusiornermik piviusunngortitsineq
- 2028: Anguniakkanik periusissianillu nutaanik aalajangersaaneq

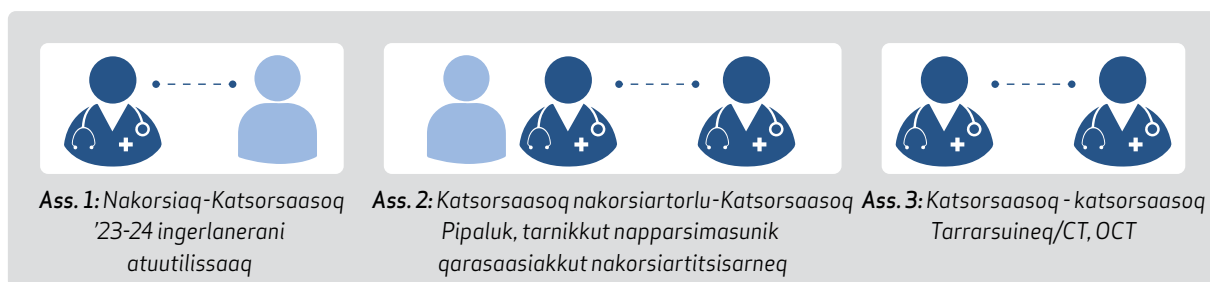
Qarasaasiakkut nakorsiartitsisarneq

Nunap isorartunera, innuttaasut siammasissumik inissisimanerat internettillu pitsaasup 5G-p siaruarterneqarnera qarasaasiakkut nakorsiartitsisarnermut (atuinerulernermut) iluaqutaapput.

Massakkut nunatsinni qarasaasiakkut nakorsiartitsisarneq annertuumik atorineqarpoq, periarfissalli tamakkiisumik atorluarneqarnatillu pitsanngorsarneqartariaqarput. Taamaattorli qarasaasiakkut nakorsiartitsisarnermi periusissiamik nutaamik atulersitsinikkut periarfissap ilarujussuanik atuinnissamut tunngavissiisoqassaaq.

Ataani takussutissiami qarasaasiakkut nakorsiartitsisarnerup siammasissusaa takutinneqarpoq. Maannamut pisup aappaa (katsorsaasoq peqatigalugu nakorsiarneq – katsorsaasoq) aamma pisut pingajuat (katsorsaasoq – katsorsaasoq) Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmi katsorsaannermi pissutsit atorineqarsimapput. Pisoq siulleq tassaasoq napparsimasup katsorsaasullu akornanni toqqaannartumik qarasaasiakkut nakorsiartitsisarneq. Tamanna atorineqarsinnaalluarpoq.

Takussutissiaq 8: qarasaasiakkut nakorsiarnermut assersuutit

Pissarsiffik: Kalaallit Nunaanni Inuunerissaavik Steno:
Qarasaasiakkut nakorsiartitsisarnermi iliuuseq, februaarip 25-at 2022

Massakkut qarasaasiakkut ungasianiit nakorsiarnermut periusissiaq peqqinnissaqarfimmi soqutigisallit, uani Inuunerissaavik Steno, nakorsaasersuisarnermut suliassaqarfiit, nunap immikkoortui aammalu IT-immikkoortortaqaarfik suleqatigalugit inerisarneqarpoq. Suliniummi Kalaallit Nunaanni qarasaasiakkut nakorsiartitsisarnermi siornatigut misillit tagarineqartut aallaavigineqarput.

Suliassaqarfiit pingasuupput:

- **Innuttaasut internettikkut assitalimmik toqqaannartumik nakorsiartarnissaannik tapersersuisumik ajornarunnaarsitsisumillu app-ikkut aaqqiissummik atuutsitsilerneq.** Tamatumani napparsimasup katsorsaasullu toqqaannartumik attaveqaqatigiinnissamik pisariaqartitsinerat pingaaruteqarluinnartoq matussuserneqassallunilu napparsimasut peqqissutsikkut sullinneqarsinnaanerit ajornannginnerulissaaq. App-imik Video-Konsultation-imik toqqaasoqarnikuuvoq. VideoKonsultation videokkut attaveqartarfiuvoq sundhed.dk aamma Danske Regioner suleqatigalugit ineriartortinneqarsimasooq. Aaqqiissut Danmarkimi GDPR pillugu inatsisinik, Kalaallit Nunaanni GDPR pillugu inatsisinit atuuttunit sukanganerusunik, eqquutsitsisumik ineriartortinneqarpoq. Aaqqiissut iluaqutigalugu innuttaasut peqqissutsikkullu sullissit isumannaatsumik atorumnarsakkamillu videokkut oqaloqatigiissinnaapput. VideoKonsultation app-ikkut imaluunniit browser-ikkut iserfigineqarsinnaavoq, aamma atussallugu pisariitsuarsuuvoq.
- **Peqqinnissaqarfiup immikkoortuini tamani nappaatinik suussusersinissamut atortussanik pisineq atuutsitsilerneq.** Qarasaasiakkut nakorsiartitsisarneq pitsaanerulersinniarlugu pissarsiaqarnarnerulersinniarlugulu peqqinnissaqarfiup immikkoortuini tamani atortorissaarutit pisariunngitsut 'stand-alone' pisariaqarput.
- **Napparsimasut pillugit qarasaasiakkut nalunaarsuiffimmik, Cosmic-imik/EPJ NUTAAQ-mik, naleqqussaaneq pisariillisaanerlu.** Qarasaasiakkut nakorsiartitsisarnerup pitsanngorsarneranut atatillugu Cosmic-imik naleqqussaaneq ilanngussinissamullu periarfissaqarnissaq pisariaqassallunilu assigiissaakkamik nalunaarsuisarnissaq nappaatinillu immikkoortiterisarnissaq ukkatarineqassaaq. Anguniagarli tamanna Cosmic-imik taarsiinissaq eqqarsaatigalugu pingaartippallaarunnaarneqarpoq. EPJ-systemi atuutilertussa qarasaasiatigut ungasianiit nakorsiarnernerlu ataqaqtiillutik suleqatigiissapput.
- Tarrarsuineq aamma Kalaallit Nunaanni MR- aamma CT scannerisoqarsimatullugu DIN-mut imaluunniit ass. Rigshospital-imut nuunneqartassapput, tassani radiologimi immikkut ilisimasallit assimiittut nassuiarluarniassammassuk, kinguinngualu nakorsamut katsorsaasumut utertinneqassapput. Assit pillugit immikkut ilisimasalimmit immikkut ilisimasaat malillugu nalilersorneqarnissaa pisariaqarpat katsorsaaneqassamut siunnersuuteqarsinnaapput. Taamatut qarasaasiakkut nakorsiartitseriaaseq najukkami katsorsartinnermik ikorfartuivoq.

- DIN-mi MR-scanneri nutaaq najukkami ator neqarpoq kisianni tassani pisariaqartinneqarpat Rigshospitalimi najukkami suussusersiisartut aqunneqarsinnaavoq. MR-scannererlu assit atorlugit nappaatinik suussusersiinissamut (RIS/PACS systemi) teknologikkut nutarsarneqarnikuuvoq. Napparsimasut paasissutissaataanik, misissuinissamut pilersaarusiorneq pingaarnersiinerlu aamma qinguartarluni misissuinermit akissutissanik suliaqarneq RIS (Radiology Information System) suliarisarpai. PACS (Picture Archiving and Communication System) nakorsartinnermik assinik toqqorterillunilu siammarterutaasarpog. Digitalikkut attaveqaatitigut nakorsaasersuisarnermi pisariaqartinneqartut, assit assigiinngitsut aamma assinut akissutissat akornanni ataqatigiissarinissamik qulakkeerinnissaaq, tamannalu Kalaallit Nunaanni nunap immikkoortuini suleqatigiinnermi tunngavissaassaaq. Systemi piffissami tassani suussusersiineq, ungasuaniit nassuiaaneq aamma aalajangiinnermut ikorfartuinnermi AI aqqutigalugu ikorfartuisarpoq.

Kalaallit Nunaannit atortorissaarutitigut, aqqissugaanikkut aamma ilinniakkatigut tunngaviit eqqortut ator neqartillugit najugarisaq qimannagu assikkut pitsaasumik suussusersisoqarsinasoq misilittakkat takutippaat. Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfiup assit atorlugit nappaatinik suussusersiisarnerup aningaasalersuinissamut- ilinniarnermullu pilersaarut aqqutigalugu pitsanngorsarnissamut pilersaarummik sananissaminut periarfissaqalerpoq, tamannalu masakkut suliarineqarpoq. Atortunik nutarsaaneq - matumani tarrarsuisarnermut, ultralyd-imut aamma CT- atortut annertussusaannik nutarsaaneq pilersaarummut ilaapput. Pilersaarummi immikkut ittumik qinguartaalluni misissuinermit tapiissutit qitiulluinnartumik inissisimasinnaapput, tassani napparsimasumut qaninnerusumik tarrarsuisarfik immikkoortortaqaqarfirmik avataaniit suleqateqarnikkut suussusersiinerit isumannaatsumik qulakkeer neqarsinnaassapput.

Aqqissuussaasumik ilinniartitsinikkut najukkamullu inissiinnermi peqqinnissaqarfimmi sulisut ileqqusumik tarrarsuisarnissaannut, ultralyd atorlugu nutaaliaasumik napparsimasut inissitarnissaannut tunngatillugu iliniartinneqarsinnaapput.

Killiffik

Takussutissaaq qulaaniittoq pingasunik titarnilik periusissiatut atussallugu tunngaviuvoq. Puisa app-i atorlugu videukkut nakorsiararneq soqutigineqartorujussuuvoq. Inuunerissaavik Stenop 2025-mi 1.000-it tikillugit nakorsiaritsinissani anguniagaraa. Ernisussiortullu Puisa aamma atortassavaat, soorlu tamanna meeraaqqerisut aamma soqutigigaat.

DIN qarasaasiatigut ungasianiit nakorsiarneq aallartinneraniillu ingerlalluarpoq.

Puisamik atuineq periarfissaavoq aamma atulersinniarneralu sukkannerusumik ingerlasinnaasasoq nalilersorneqarpoq.

Peqqissaavinni tamani ilanngussanik/ namminersorlutik misissuinnermut atortunik atulersitsinerit pilersaarutit malillugit ingerlasimapput, atortullu assigiinngitsut qulit - spirometerimit puanik misissuinikkut uuttuut aamma sukkornermut tunngasunik atortunik arlalinnik imaqarluni.

Videukkut nakorsiaritsisarnerit kisitsisai amerlatsipput, 2022-mi 600-t missaaniipput, 2024-milu 1.800-mut qaffapput. Immikkoortumi 'nuannersut'-mi eqqaaneqartutuut tamanna napparsimasunit akuerineqaleraluttuinnarpoq aammalu neqeroorutaavoq pitsaasoq pingaarutililu.

Tapiliussat

Tapiliussaq 1: Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu peqqinnissakkut aningaasartuutinik sanilliussineq

Peqqinnissamut aningaasartuutit nunatsinni Danmarkimilu sanilliutissagaanni Naatsorsueqqis-
saartarfimmiittut, Danmarkimi naatsorsueqqissaartarfimmeersut imaluunniit OECD-meersut
kisitsisit saqqummiunneqarnikut atorineqarsinnaanngillat. Missiliorlugu sanilliussisoqannginne-
rani, peqqinnissaqarfiit taakku marluk sananeqarnerisa assigiinngissusai takuneqaqqaassap-
put. Ass. Danmarkimi nakorsaatinik akiliisarpit inersimasunullu kigutigissaasoqarluni - taakku-
li nunatsinni akeqanngillat. Taakkunungalugu assingusumik angerlarsimaffimmi napparsimasunik
passussineq, peqqissaaneq sungiusarnermilu oqartussat inissisimaffii assigiinngillat, nunatsin-
ni peqqinnissaqarfiup ilaaniipput Danmarkimilu kommunit akisussaasuullutik. Qulaani taane-
qartut minillugit Danmarkimi nunap immikkoortuisa peqqinnissaqarfiata aningaasartuutai
Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfillu assigiipput.

Ataani kisitsisinik allattuiffiup Danskit peqqinnissakkut aningaasartuutaanik takutitsivoq.
Kalaallit Nunaannit peqqinnissamut aningaasartuutit 1,7 mia. kr.-upput, taakkuli aningaasar-
tuutit annerpaartaraat, Danmarkimili nunap immikkoortuini peqqinnissamut aningaasartuu-
tinut ilassutaapput.

Kisitsisit allattorsimaffiat 1A: Peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutit sanilliullugit

	Mia.kr. 2024	Innuttaasumut ataatsi- mut peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutit
Nunap immikkoortuani peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutit	157	
Sungiusaqqinneq/ timimik sungiusaaneq	1,2	
Angerlarsimaffinni napparsimasunik passussineq	7,3	
Kommunip aaqqissugaanik kigutigissaaneq	2,7	
Peqqissaaneq (missiliorlugu)	1,3	
Atuisut akiliinerat (inersimasunut kigutigissaaneq, nakorsaat)	13,2	
Danskit peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutaanut sanilliullugit	182,5	
Innuttaasumut ataatsimut	28,73	30.932
Kalaallit Nunaat	30,36	30.357

Pissarsiffik: Kalaallit Nunaanni aningaasanut inatsit 2025 aamma Danmarkimi naatsorsueqqissaartarfik,
RegK31 aamma RegR31

Nunat taakku marluk Naalagaaffeqatigiinni inummut ataatsimut peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutit assigiipajaartut kisitsisit takutippaat, kisianni danskit aningaasanik pinerusarput - kalaalliniillu assigiinngitsunik sullissinerit takutinneqanngillat, ass. pilattaanerit, sungiusaane- rit aammalu angerlarsimaffimmi napparsimasunik passussinerit. Aamma eqqaamaneqartaria- qarpoq kalaallit aningaasartuutaasa 7%-ii napparsimasunik angallassisarnerit/ pinasuartumillu angallassinermut atorineqartarmata. Allatut oqaatigalugu Danmarkimi innuttaasut Kalaallit innuttaasuinut sanilliullugit sullinneqarnerupput.

Peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutit nunat tamalaat aningaasartuutaannut sanilliussinermi, peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutit nunap tunisassiaasa ataatsimut nalingi procentinngorlu- git atorineqartarput. Minnerpaamik tamanna peqqinnissaqarfiup aningaasartuutaanut nalingin- naasumik piumasaqaataavoq. Tamanna ataaniittumut, kisitsisit allattorsimaffiat 2A-mut misi- liineruvoq.

Kisitsisit allattorsimaffiat 2A: Peqqinnissaqarfimmut aningaasartuutit, mia. kr. BNP-p%-ivai.

	BNP-i mia. kr.	Peqqinnissaqarfimmut aningaasartuutit, mia.	BNP-ip procentitai	BNP-i inummut ataatsimut kr.
DK	2.927,0	183,0	6,1	489.322
KAL	20,3	1,7	11,9	362.500

Pissarsiffik: Naatsorsueqqissaartarfik aamma Danmarkimi naatsorsueqqissaartarfik, nuna tamakkerlugu naatsuutini

Nunani marluusuni taakkunani BNP assigiinnersoq apeqqutaaginnalerpoq. Aap - tassani naat- sorsuinerimi periutsit assigiipput, kisiannili aningaasaqarnerit marluk assigiinngissusaannik paasinninnissaq pisariaqarpoq. Kisianni BNP inummut ataatsimut isigigaanni sanilliusseq ajornannginnerulersippaa.

Kalaallit kisitsisaat isigigaanni tassani pisortat nuussisarnerisa eqqarsaatigineqarnissaat pisariaqarpoq.

Ilanngussaq 2. Peqqinnissamut isumaqatigiissut 2023-p killiffia

Ataani isumaqatigiissutip allanneqarnera allanneqaqqippoq. Tassungalu atatillugu juuli 2025 tikillugu ukiut 1-3 ingerlaneranni aamma ukiuni tallimani suliniutit ingerlanneqartussat eqqarsaatigalugit killiffik naatsumik ersarissumillu allanneqarput. Partiinut isumaqatigiissuteqartunit nalunaarusiaq juuli 2025-meersumik peqarpoq.

Paasiuminarnissaa eqqarsaatigalugu taamaallaat Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik atorineqarpoq, eqqortualu Peqqissutsimut inunnulu Innarluutilinnut Naalakkersuisoqarfik atorineqarani.

Sammissaq 1: Nappaammik pinartumik ajoqusernermillu katsorsaanissamik qulakkeerinnineq

Ukioq ataatsip pingasullu ingerlanerani

- Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsartittunut aamma pilattaasarnermullu immikkoortortaqaqfinni nakorsanik immikkut ilisimasalinnik amerlanerusunik atorfinitsitsinissamut aningaasaliinerup annertusineqarnissaa (qitiusumik immikkoortuni nakorsat qarasaasiakkut nakorsartitsisartunik tapersersorneqarneri ilanngullugit): **Qarasaasiakkut nakorsartitsisarnermik atortumik ammaasoqarpoq Nakorsat immikkut ilinniarsimasunik nakorsartittunut pilattaasarnermullu immikkoortortaqaqfimmii, DIN-imi, amerlisaaneq.**
- Nakorsat immikkut suliaasaqarfiinik ingerlatsinermik pitsanngorsaaniarluni avataanit misissuititsineq: **Suliaq 2025-p ingerlanerani aallartinneqassasoq anguniarneqarpoq.**
- Nunap immikkoortuini suliaasanik isumaginninnermik aammalu nakorsat allaffissornikkut suliaqarnerannik eqqarsaatigineqqinneq: **Immikkut suliaasanik suliarinninnermut aamma nakorsanut allaffissornikkut taakkuninnga naleqqussaaneq 2025-p ingerlanerani aallartinneqarnissaa anguniarneqarpoq.**
- Napparsimasunik angallassinermi attaveqaasersuutininuk nukittorsaanerit: **Air Greenlandip peqqinnissaqarfimmut iluaqutaasussanik pitsaassutsinik arlalinnik atuutilersitsinissaa naatsorsuutigaa. Peqqinnissaqarfimmit napparsimasunik angallassineq pillugu isumaqatigiissummut missingiut ukiami 2025-mi naammassineqassasoq ilimagineqarpoq.**

Ukiut tallimat ingerlaneranni

- Ataatsimut pilersaarut tunngavigalugu Nuummi aamma nunatsinni illoqarfinni toqqakkani napparsimasut akunnittarfiinik annertusaaneq: **Napparsimasut kiisalu piffissap ilaani piffissamilu sivisuumi taartaasartut inissinneqarnissaat pillugu isumaliutissiisummik siunnersuut suliarineqarpoq aammalu 2026-mi aningaasaqarnermut inatsit aqqutigalugu atuutinneqarnissaanut aningaasanik ujaasisoqarluni.**

Ukiut qulit ingerlaneranni

- Peqqinnissaqarfimmut tamarmiusumut ataatsimut pilersaarummi pingaarnersiunerit malillugit Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nutarterineq aamma illutassat nutaat: **Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik peqqinnissaqarfiup sanaartornissamik pisariaqartitsinissaanut sanaartornissamut pilersaarummik suliaqarnermik aallarniutaasumik suliamik aallarnisaavoq, napparsimasut akunnittarfii aalajangersimasut allilernerneqarnissaannut pisariaqartitsineq ilanngullugu. Sanaartornissamut pilersaarut peqqissutsimut immikkoortortaqaqfimmut pilersaarummut ilaasussatut naatsorsuutigineqarpoq. Sanaartornissamut pilersaarut 2025-p ingerlanerani suliarineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.**

Sammissaq 2: Nalinginnaasumik nakorsaasersuilluni katsorsaanimik qulakkeerinnineq

Ukiup ataatsip pingasulluunniit ingerlaneranni

- Dronning Ingridip Peqqissaaviani nakorsanit sullinneqarnermik pitsanngorsaaneq **DIN nakorsanngorniartunik eqimattanik nakorsat oqarasuaataannik tamannalu nakorsiartitsinissamut piffissat amerleriarnerannik kinguneqarpoq. DIN piffissami tassani nakorsanik immikkut ilisimasalinnik arlalinnik atorfinitsitsivoq. DIN nakorsiartarfimmik ingerlatsinermi ulluinnarni aalajangersimasunik nakorsanik immikkut ilisimasalinnik arfineq-pingasunik sulisoqarneranik tamanna isumaqarpoq. Tamatuma peqatigisaanik nakorsanik immikkut ilisimasalinnik marlunnik, aasaanerani 2025-mi sulinngiffeqarnerup kingorna aalajangersimasumik atorfeqalertussanik isumaqatigiissusiortoqarpoq.**
- Sumiiffinni nakorsanik amigaateqarfiusuni imaluunniit nakorsaqqarfiumngitsuni nakorsanit ikiorserneqarsinnaaneq anguniarlugu suleqatigiinnik qarasaasiakkut nakorsiartitsisarneq atorlugu katsorsaasinnaasunik pilersitsineq: **Qarasaasiakkut nakorsiartitsisartussanik pilersinneqarpoq, taanna ullut tamaasa nakorsamik immikkut ilisimasalimmik inuttaqarpoq.**

Ukiut tallimat ingerlaneranni

- Sanaartornissamut pilersaarutissaq aallaavigalugu qitiusumik kigutileriffissaq aqqutigalugu kigutigissaanerup annertusarneqarnissaa: **Maannakkut suliniutigineqanngilaq**
- Sulisut amerlinerisigut nuna tamakkerlugu inersimasunut kigutigissaanerup annertusarnissaa: **Maannakkut suliniutigineqanngilaq**
- Innuttaasut paaqqutarineqartariaqartut naammassillugit katsorsarneqartut kommunimut najugaqqarfiusumut angerlartinneqarnissaat pillugu pitsaannerusumik suliniuteqarnissaq: **Paasissutissanik soqanngilaq**
- Amikkut nappaatinut qaamanermik katsorsaaneq atortunik Nuup avataanut pisineq: **Paasissutissanik soqanngilaq**

Sammissaq 3: Kræftimik katsorsaanimik qulakkeerinnineq

Ukiup ataatsip pingasulluunnit ingerlaneranni

- 2023-mi misilittaannermit aqqissuussap ingerlaavartussanngorneratigut, piffissamut naleqquttumik kræfteqartut katsorsarnissaat qulakkeerneqassaaq: **Taamaaliortoqareerpoq.**
- Nappaatinik suussusersinissamut sakkussat ilulissani amerlineqarnissaannut periarfissanik ujartuineq (soorlu MR-CT-røntgen-imut atortut): **Nunarput tamakkerlugu tarrarsuineri atortut nutarterneqarnissaannut, kiisalu ilulissani MRI/CT-mik misissuisarfimmut atatillugu pilersaarussiaq 2025-mi saqqummiunneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.**
- Kalaallinut kræftertunut ikiorsiissutinik ineriartortitsinerit: **Aallartinneqarpoq aamma pilersitsinissamut tunngavissat, tak. ukiumoortumik nalunaarusiami immikkoortoq immikkuullarissaq.**

Ukiut tallimat ingerlaneranni

- Københavnimiittoq Kalaallit Peqqissartut Illuannik alliliineq: **massakkut ingerlanneqanngilaq - KISIANNI akunnittarfimmi inissanik pisisoqareerpoq.**

Sammissaq 4: Naartunerit erninerillu isumannaatsuunissaanik qulakkeerinnineq

Ukiup ataatsip pingasulluunnit ingerlaneranni

- Periarfissaatillugu ernisarfinnik pioreersunik atuutsitsiinnarnissaq: **Napparsimasut isumannaatsuunissaanut piumasaqaatit pingaaruteqarluinnartut pissutigalugit suliaq ajornakusoornerulerpoq taamaattumillu piffissap ilaanni matusisoqartariaqarsimavoq.**
- Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nunatsinni tamani ernisussanik sullissineq nukittorsarneqassaaq: **Aalajangersimasunik arnat nappaataannut nakorsanik/naartusut nakorsaannik atorfinitsitsinissaq kissaatigisatut iluatsinneqanngilaq. Taarsiullugu peqqinnissaqarfiup piffissami sivikitsumi atorfeqartartut amerlivaat. Tamatuma saniatigut arnat nappaataannut nakorsamik avataaneersumik siunnersortimik piffissap ilaani misissuinernik, najoqqutassianik allanillu isumaginnittumik atorfeqartitsisoqarpoq. Arnat nappaataannut nakorsamik/naartusut nakorsaannik marlunnik immikkut ilisimasalinnik aalajangersimasumik atorfinitsitsinissaq suli sulissutigineqarpoq. Nuummi ernisarfimmi ernisitsinerit amerlanerulernerisa ilutigisaanik, peqqinnissaqarfik saniatigut ataatsimik ernisussiortumik DIN-imi atorfinitsitsinikuuvuq. Naartusut nerisassarsiutissanik pisaleqqippu.**
- Nuna tamakkerlugu naartusunik isumaginninneq nukittorsarneqassaaq, ilaqutariinnut pitsaasumillu inuunermik aallartitsinissamik aallussinikkut, ilaatigut sulisut ernisussiortut meeraaqqerisullu amerlisarnerisigut. **Qitiusumik peqqissaaveqarfinni ernisussiortunik aamma meeraaqqerisunik sulisussarsiortoqarnissaa aamma atorfinitsitsisoqarnissaa sulissutigineqarpoq.**
- Erniartorlutik aallartartunut iliuusissatut pilersaarusiorneq. **Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik UPA2023/66-mi Inatsisartut aalajangernerat tunngavigalugu aamma Peqqinnissaq pillugu Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaa, Peqqissutsimut tunngatillugu isumaqatigiissut 2023-meersoq aamma nalunaarusiaq "Ernisussanik kiffartuussinermi periarfissat aamma killilersuutit ineriartortitsinikkut isigalugit" 2023-mi saqqummersinneqartoq tunngavigalugit iliuusissatut pilersaarummik suliaqarpoq.**

Ukiut tallimat ingerlaneranni

- Erniartorlutik angalasariaqartunut ilaqutaasut angalaqataanissaanut ingiallortaasarnermut aaqqissuussineq: **Paasissutissanik soqanngilaq**

Sammisaq 5: Tarnikkut napparsimasunik sullissinermik nukittorsaaneq

Ukiup ataatsip pingasulluunnit ingerlaneranni

- Tarnikut katsorsagassanut inissat amerlanerit qulakkeerneqassapput: **Inissamik ataatsimik R3-mi pilersitsisoqassaaq, ukiaq 2025-mi nakorsiartunut 17-inut inissaqalersitsissaaq. 2025 naalernerani inissanik 3-5-inik pisinissamut periarfissat pillugit Region Hovedstadenimi sulisut sukuiaajumaarput.**
- Kalaallit Nunaanni ataatsimut tarnikkut napparsimasunik sullissinermut ineriartortitsinissamut pilersaarusionerq: **Susassaqartut suleqatigalugit iliuusissat allattorsimaffiannik suliaqartoqassaaq, tassani suliniutit salliutinneqartut aningaasaqarnikkut naatsorsuutit itisilernerqarlutik, atuutilersinneqarnissaallu sammineqarluni. Suliniutit sorliit ingerlanneqassanersut piaartumik paasineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.**
- Suleriaatsini imminut toquttarnermik pinaveersaartitsinissaq pillugu periutsimit nutaamit suliniutaasussanik atulersitsineq: **Qamani - imminut toqunnissamik pinaveersaartitsineq pillugu periusissiami 2023-meersoq atuuppoq kisianni suliap ingerlanera pillugu malunnaangilaq.**

Ukiut tallimat ingerlaneranni

- Tarnimikkut nappaatillit illussaannik nutaamik atulersitsinissamut pilersaarusionerq: **Illumik pilersitsinissaq aallartippoq. Paasissutissat allat pigineqanngillat.**

Sammisaq 6: Sulisussarsiortarnek, sulisunik sulisorinniinnartarneq aamma ilinniartitaaneq

Ukiup ataatsip pingasulluunnit ingerlaneranni

- Peqqinnissaqarfiup sulisunik atorfinitsitsiniartarfianik pitsanngorsaaneq: **Peqqinnissaqarfiup sulisunik atorfinitsitsiniartarfia 2024-mit ukiumut 2 mio. kr.-nik sulisussarsiortarnek aamma isumaqatigiissutinik suliaqartarneq pitsanngorsarniarlugit aningaasaliiffigineqarpoq.**
- Sulisunik avataanneersunik ikorfartuinissamut sulilersitsinissamullu tunngatillugu suliniutinut allattoqarfimmik pilersitsinissaq: **Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmi februaarimi 2024-mi suliniummut allattoqarfimmik pilersitsisoqarpoq, taanna Peqqinnissaq pillugu isumaqatigiissutip imarisaanik piviusunngortitsiniarnermik suliaqarpoq. Suliniummut allattoqarfik peqqinnissaqarfimmi nunanit allanit sulisut tapertaaffiginissaannik aamma atuutilersinneqarnissaannik sammisumik suliaqarpoq. Suliassaqarfiit akimorlugit nunanit allanit sulisussarsiornermut suliassaqarfimmi WHO-mik suleqateqarpoq, WHO-p nunani tamalaani misilittagaat aamma immikkut ilisimasaat atorluarumallugit.**
- Susassaqarfiit akimorlugit suleqatigiinnit ataqatigiissakkamik ilinniartitaaneq pilersaarusionerqassaaq: **Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik peqqinnissaqarfimmi aqqissuussamik ilinniartitaanermut pilersaarusionerq qulakkeerniarlugu suliassaqarfiit akimorlugit suliniummik aallartitaqarnikuuvoq. Immikkoortumi siullermi llisimatusarfimmi peqqissaasutut ilinniartummi ilinniartut ukiumut naammassisartut amerlineqarnissaat immikkut sammineqarpoq.**

Ukiut tallimat ingerlaneranni

- Ilinniakkani peqqinnissamut tunngasuni pissutsit pitsanngorsaavigineqassapput: **Paasissutissanik soqanngilaq**
- Illumik ilinniakkani peqqinnissamut tunngasuni sungiusarfigisinnaasaannik pilersitsineq: **Avataaneersumik suleqateqarluni illorsuassamik sanaartornissamik pilersaarummik siunnersuummik sanasoqarpoq, tassanilu piviusuusaartitsilluni ilinniartitsisoqartassaaq.**

Sammissaq 7: Pinaveersaartitsineq peqqinnermillu aallussineq

Ukiup ataatsip pingasulluunnit ingerlaneranni

- Suliniutit ukkataqarfiunerunissaat ataqatigiissarneqarnissaallu anguniarlugit peqqinnerulersitsiniarnermik suliaqarnermik pinaveersaartitsinnermillu aqqissuussinnermik pitsanngorsaaneq: **Paarisa pinaveersaartitsinnermik suliniutinik amerlasuunik aallartitsivoq, kisianni taakku sulii sunniutit takuneqarsinnaanngikkallarput. Peqqissutsimut Siunnersuisooqatigiit paasissutissaatai malillugit Inuuneritta III-suliniutimik aqutsisoqatigiit ukiut kingulliit uninngapput, taamaalilluni suliaasaqarfiit akornanni suleqatigiinnermik pitsaasumik aqqissuussamillu pilersitsinissaq ajornakusoortinneqarpoq.**
- Kinguaassiuutitigut nappaatit tunillaattartunik aammalu naartuersinnerpassuit pinaveersaartinnerat nukittorsaaviginiarlugu suliaasaqarfinni assigiinngitsuni iliuusissatut pilersaarusiorneq: **Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik 2025-p ingerlanerani imminut toquttarnermik aamma nappaatinik kinguaassiuutitigut tuniluuttunik pinaveersaartitsinissamut sammisumik ataqatigiissaakkamik suliamik aallartitsivoq.**

Ukiut tallimat ingerlaneranni

- Nuna tamakkerlugu aamma nunani tamalaani soqutigisaqartunik attuumassuteqartunik siammasissumik suleqateqarnerup annertusarnissaanut pitsaanerpaamik pinaveersaartitsineq: **WHO suleqatigalugu pinaveersaartitsinnermi ilaatigut uku ilaapput imigassaq aalakoornartortalik aamma tupa.**
- Pinaveersaartitsinnermi suliani inatsimmik iluarsaaneq: **Paasissutissanik soqanngilaq**

Sammissaq 8: Peqqinnissaq pillugu aqutsisoqarfiit aaqqissuussaananer at aamma sanaartornissamut pisariaqartitsinerat

Ukiup ataatsip pingasulluunnit ingerlaneranni

- Peqqinnissaqarfiup aaqqissuussaananer pillugu nassuiaammik, aaqqissuuteqqinneqarnissaanut aalajangiinissamut tunngaviliisumik aamma aningaasatigut kingunerisassaanut tunngasoq aallartinneqassaaq: **Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfiup peqqinnissaq pillugu aqutsisoqarfiit aamma peqqinnissaqarfiup aaqqissuunneqarneranik suliniummik suliaqarneq immikkoortunut marlunnut avippaa. Qulaani nassuiarneqarput. Suliaq ingerlalluarpog.**
- Nakorsiartarfiit namminersortut ikorfartuinerup pitsaaqutai ajoqutaalu nassuiarlugit aallartitsisoqassaaq: **Misissuineq Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik suleqatigalugu suliarineqarpoq, aamma nalunaarusiortoqarnissaanut siunnersuut siulleq piareersimavoq.**
- Suliffeqarfiit namminersortut peqqinnissaqarfimmi suliat pillugit aaqqissuueqataasinnaanersut pillugu misissuineq: **Nassuiaat aallartereerpog, 2025-llu qeqqani naammassineqassasoq ilimagineqarpoq.**
- Peqqinnissaqarfiup aaqqissuunneqarnerata naleqqussarneqarnissaanut suliniummik suliaqarnermik aallartitsinissaq aamma suliniummik suliaqarnermit innersuussutit malillugit inatsimmik nutarterineq: **Ilaannakoortumik naammassivoq, tak. uani nalunaarusiami quppernerit arlaanniippoq.**
- Ukiuni qulini aggersuni peqqinnissaqarfik tamaat ataatsimut sanaartornermut pilersarusiorneq: **Peqqinnissaqarfiup siunissami sanaartornissamut pisariaqartitsinera, tassunga ilanngullugu napparsimasunut akunnittarfiit amerlinissaannut pisariaqartitsinera pillugu sanaartornissamut aningaasaliinissamullu pilersarusiornissaq siunertaralugu Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik aallarniutaasumik sulinermik aallartitsivoq. Sanaartornissamut pilersaarut peqqissutsimut immikkoortortaqarfimmut pilersaarummut ilaasussatut naatsorsuutigineqarpoq. Sanaartornissamut pilersaarutip 2025-p ingerlanerani suliarineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.**
- Peqqissutsimut Siunnersuisoqatigiinnik pilersitsineq: **Pilersinneqareerpog, pilersaarullu malillugu siunnersuisooqatigiit sulipput. NUNAMED-imut atatillugu peqqissutsimut siunnersuisoqatigiit nalunaarusiaat siulleq ukiassami 2025-mi tamanut saqqummiunneqassaaq.**

Ukiut tallimat ingerlaneranni

- EPJ-systemimik nutaamik inerisaaneq pisinerlu: **Pilersaarutip aaqqissugaanera pilersinneqarpoq. Nalunaarusiami immikkoortoq immikkut ittoq takuuk.**

Tapiliusseq 3: Peqqinnissaq pillugu Ataatsimiititaliarpuup HR-imi inissisimaffik pillugu imaqarniliornera

- Sulisussarsiorarneq sulisunillu sulisorinniinnarnissaq unammillernartuujuarpoq unammillernarnerunarlunilu, aamma 2023-mi februaarimiit kipiluttunartunngorpoq [-suli taamaappoq]
- Unammillernartut taakku ajornanngitsumik aaqqipallanneqarsinnaanngillat, kisianni suliassaqarfinni assigiinngitsuni arlalinnik suliniuteqartoqartariaqarpoq sunniuteqariartuaartussanik.
- Maanakkut peqqinnissaqarfinni atorfeqartinneqartut 1.600-t missaanniipput taakkunanngalu 900-t missaat aalajangersimasumik atorfeqartinneqarlutik. Ukiumut 1.500-t miss. nutaat atorfinitsinneqartarput.
- Piffissami sivikitsumi atorfillit 100%-imik oqilisaaneq ajoramik atorfilinnut artukkiisarput.
- Taartaasartunut avataaniittunut aningaasartuutit ikileriasimapput, taarteqartarnermi pissutsit pissutigalugit 2021-mi 2022-milu amerliartulersimapput [2023-mi, '24-mi aamma '25-mi suli taamaappoq]
- Københavni sulisussarsiorarfik avataanit sulisussarsiornerne pingaaruteqarpoq
- Sulisut kalaallit ilinniarsimasut atorfeqartuarninnarnissaat pingaaruteqarpoq. Kalaallit peqqissaasut ilinniarsimasut affaasa missaat ullumikkut peqqinnissaqarfinniinngillat
- Kalaallit Danmarkimi ilinniarsimasut utertartut ikippallaarmata nunatsinnut utertinnissaat pingaaruteqarpoq
- Pingaarnertut peqqissutsikkut sullissinermi nakorsat immikkut ilisimasallit aalajangersimasumik atorfeqartinneqartut ikinnerat ernumanarpoq nakorsallu immikkut ilisimasallit taartaasut ukioqqortullutik
- Sulisunik nunanit allaneersunik siunniussinissaq sulisullu piukkunnartut sulisinnaanissaannik pilertortumik akuersisoqarnissaanik qulakkeerinnittumik tuluttullu oqaaseqarsinnaasut oqaatsitigut ajornartorsiutaannik nunamullu ilanngutivinnerannik iliuuseqarfiginnittumik iliuusissatut pilersaarusiornissaq pingaaruteqarpoq.
- Sulisoqarnermut immikkoortortaarfik iluarsiniartariaqarpoq
- Arlalissuit iliuuseqarfigineqarsinnaapput: on-boarding-imik ingerlatsineq, tassunga ilanngullugit meeqqanik paarsineq, inissiat taakkualu pitsaassusaat, aningaasatigut kajumissaatit, kulturinik arlalinnik ilinniarneq paasinninnerlu, piginnaasanik ineriartortitsinissamik neqeroorutit, internetikkut attaveqatigiittarfinni nittarsaassineq sulisunillu atorfinitsitsiniarneq.

Tapiliusseq 4: DIN universitetshospitalit pillugu itisiliineq

Nunatsinni universitetshospitalimi unammilligassat periarfissallu

Dronning Ingridip Napparsimmavissua universitetshospitalit ersarissumik takorluugaqartariaqarpoq. Tamanna ukiumi tullittuni 5-10-ni periusissiamik pilersaarusiornermillu tunngaviusinnaavoq, tassalu Dronning Ingridip Napparsimmavissua Kalaallit Nunaanni universitetshospitalinngorsinnaanera naatsorsuutigisinnaasaanik pilersaarusiaq.

Tamanna isumaqarpoq Dronning Ingridip Napparsimmavissua universitetshospitalinngussapat suliassa qarfinni arlalinni aningaasaliinerujussuaqarnissaanik isumaqarpoq. Peqqinnissaqarfiup sinneranut arlaannik sunniuteqannginniassammat aningaasaliinerit aningaasanik allanik aamma isumalluutini amerlasuunik pilersuisoqassaaq.

Ilinniakkatigut ineriartorneq ilinniarnertu, sulisussarsiorarneq sulisunillu attassiinnarneq ukkataralugit

Dronning Ingridip Napparsimmavissua Peqqissaanermik Pinngortitamillu Ilisimatusarfik allallu suleqatigalugit universitetshospitalit sulisunut ilinniartunullu systemikkut ilinniakkatigut ineriartorneq ilinniarnertu nukittorsarsinnaassava.

Ass. Danmarki suleqatigalugu paarlaaqatigiittarnermi aaqqissuussinerit ingerlaannartumik aammalu immikkut ilisimasalinnut pitsaanerumik pissarsisinnaanermik qulakkeerinninnisamat iluaqutaasinnaapput. Aammattaaq nappaatip suussusersineqarnerata aamma nakorsaatinut tunngatillugu ilisimasat nutaat ineriartorinneqarnerat atorineqarnerallu nukittorsasavaa.

Dronning Ingridip universitetshospitalit siuttuuffigisinnaasaannik susassa qarfimmik imaluunniit susassa qarfinnit nassaarnissaq pingaaruteqassaaq, taamaalisoqanngippat nunat tamaalat akornanni pinngitsoorani taamaanngippat Skandinaviami. Periarfissaq ataaseq tassaasinnaavoq qarasaasiakkut ungasianiit nakorsiarnermik ineriartortitsisumik aamma sumiiffimmi misissueqqissaanermik ingerlatsineri aaqqiisutit nutaat. Peqqinnissa qarfinni amerlasuuni ilisimatusarneq ineriartortitsinerit apersuutigineqarput.

Assersuut alla tassaasinnaavoq, assit atorlugit suussusersinerit sumiiffinni annertunerumik atuisinnaanermik, ungasianiit aqutsineq, digitaliseeriineq aamma AI atorlugit iluarsissutit ineriartortitsipallassinnaassapput. Taamaalilluni Dronning Ingridip universitetshospitalimi peqqinnissa qarfimmik sulisut nunatta sinneranut nunallu killeqarfii akimorlugit (minnerunngitsumik Danmarkimiittoq Righospital) nappaatinik suussusersineqarneranik suleqateqarnermik piffissaq eqqortoq atorlugu aqussinnaalissavaat, taamaalillunilu nunarput tamakkerlugu napparsimasut pitsaanerpaamik katsorsarneqarnissaq qulakkeerneqassaaq. Ungasianiit nappaammik suussusersisarnertu iluani nalinginnaasumik nakorsat suliarisartagaasa avataani peqqissusermik ilisimatusarnerit nutaallorneq ilisimatusarnerlu ajornarunnaarsitsineq.

Ilisimatusarnej, misissuineq

Nakorsat aalajangersimasumik atorfillit ilisimatusarnissamut piffissaqartinneqarnissaat periarfissinnissaallu pingaaruteqarpoq, tassani avataaniit ilisimatusartunit misilittagalinnit tapersorsorneqarlutillu ilitersorneqarsinnaajumallutik. Taamaalilluni napparsimmavimi ilisimatusarfimmilu najukkami ilisimatusarfiusumik pilersitsisoqarsinnaassaaq, tamannalu kalaallit ulluinnarni inuunerannut akuusinnaavoq. Ass. nakorsiartitsinermut misissuineranut pissusaqartumik atorfiit avitseqatigiiffiusunik pilersitsineq, taakku nakorsiartitsinernik, ilisimatusarnermut aamma ilinniarnermut tunngasunik ilusilersuisinnaassapput. Piffissap ingerlanerani tamanna ilaatigut nakorsiartitsinermi lektorinik professoratinillu pilersitsisinnaavoq, soorlu Issittumi qarasaasiami radio atorlugu qinngortaanermi assit atorlugit nappaammik suussusersisarnermi professori (professor i Arktisk billediagnostik med teleradiologi), piginnaassut-sini ilinniartitsineq, pitsaassutsimik qulakkeerineq il. il. periarfissatsialaasinnaapput.

Peqqissutsimut Siunnersoqatigiit
Ukiumoortumik nalunaarusiaat 2025